

## פסיקתא פרשת בהעלותך זמרתא

**פס'** אל נא תהי כמת : מה מת מטמא בביאה אף מצורע מטמא בביאה . אמר אהרן (קא) נמצאתי מפסיד לאחותי שאינו יכול לא להסגירה ולא לטהרה ולא למטאה . לפי דרכנו (קג) למדנו שהיה (אבין) דורש אין אדם רואה נגעים של קרוביו וכן הוא אומר (דברים לא) ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע מקיש נגעים לריבים מה ריבים שלא בקרובים : אף נגעים שלא בקרובים . אשר בצאתו מרחם אמו : מרחם אמנו היה צריך אלא שכינה הכתוב . ויאכל חצי בשרו . בשרנו היה צריך לומר כענין שנאמר (נחמיה לו) כי אחינו בשרנו הוא . אלא שכינה הכתוב : **פס'** . ויצעק משה אל ה' לאמר אל נא רפא נא לה . מהו לאמר לימד לדורות שכל זמן שאדם מבקש שאלותיו צריך שיאמר שנים או שלשה תחנונים ואח"כ מבקש צרכיו וכן הוא אומר (דברים ג) ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר : ה' אלהים אתה החלות וגו' . וכתוב אעברה נא ואראה . ד"א לאמר השיבני אם אתה מרפא אותה עד שהשיבו שנאמר ויאמר ה' אל משה ואביה ירוק ירוק בפניה הלא תכלם שבעת ימים . וכן אתה מוצא (נחמיה כו) ויאמר משה אל ה' לאמר יפקוד ה' אלהי הרוחות : השיבני אם אתה ממנה עליהם איש ואם לאו . עד שהשיבו (סס) קח לך את יהושע בן נון בכולם אמר לפני הקב"ה השיבני אם הן ואם לאו ומפני מה לא האריך בתפלה שלא יאמרו ישראל בשביל שהיא אחותו עומד ומרבה בתפלה . ד"א מפני מה לא האריך בתפלה שלא יאמרו ישראל אחותו נתונה בצער והוא עומד ומרבה בתפלה למדנו שיש עת לקצר ועת להאריך בתפלה . ושניהם ממש דבינו שנאמר (דברים ט) ואתנפל לפני ה' את ארבעים היום ואת ארבעים הלילה וכאן הוא אומר אל נא רפא נא לה :

**פס'** . ויאמר ה' אל משה ואביה ירוק ירוק בפניה : אלו אביה שהוא בשר ודם נזפה כדאי היתה שתכלם שבעת ימים ק"ו לשכינה י"ד יום אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון . מה לאביה שבעה אף לשכינה שבעה . לכך נאמר שתי נזיפות : ותסגר מרים שבעת ימים . הקב"ה הסגירה הקב"ה מטאה הקב"ה פיהרה : **פס'** . ותסגר מרים מחויק למחנה שבעת ימים . היא המתינה למשה שעה אחת דכתיב (שמות ג) ותתצב אחותו מרחוק וגו' . לפיכך עיכבו לה שכינה ומשה ואהרן וישראל שבעת ימים מלמד מדה כנגד מדה כמו שמפורש במסכת סוטה : **פס'** . ואחר נסעו העם מחצרות . ולמעלה מן הענין אמר (נחמיה יא) מקברות התאווה נסעו העם חצרות ויהיו בחצרות . דמשמע ויהיו בחצרות אחרו בחצרות . שבעת ימי ההסגר . וכאן אמר ואחר נסעו העם מחצרות . מלמד שכיון שנסעו ישראל ללכת לא הפסיקו ליסע עד ששמעו שנצטרע מרים וחזרו וחזרו בחצרות שנאמר ויהיו בחצרות לפי שמעשה מרים שדברה במשה בקברות התאווה היה כי לשם נאמר אספה לי שבעים איש מוקני ישראל על עסק הבשר וזה נרם לדבר במשה שצפורה אמרה אוי לנשותיהן של אלו לפיכך יש לומר כי חזרו וחזרו בחצרות לכך נאמר ואחר נסעו העם מחצרות ויחזרו במדבר פארן משם נשתלחו המרגלים שנאמר (סס"ג) וישלח אותם משה ממדבר פארן על פי ה' כולם אנשים ראשי אלפי ישראל הם :

## שלח לך אנשים

כמו שזוחר טוב יבקש רצון ודורש רעה תבואנו : (משלי י"א)

אמר טוביהו ברבי אליעזר (ה) פסוק זה נדרש ראשיתו על כל צדיק וצדיק . וסופו

באור הרא"ם .

(קא) נמצאת מפסיד לאחותו וכו' . עיין זכחיס (ק"ב) . חוס' ד"ה חני מסגירה שראשו כמה סיס מסגירה הא דאין רואה אח הגנעים כש"כ שהיתה מהורה : (קג) למדנו שהיה אהק דורש אין אדם רואה נגעי קרוביו כנ"ל :

(ה) פסוק זה נדרש וכו' . עיין מדרש תהלים ס"ח בהחלתו ס"ט בבאורי (באור הרא"ם) הבאתי דברי

**פסיקתא פרשת שלח לך זוטרתא קה**

גדרש על כל רשע ורשע שבכל דור ודור הצדיק שוחר טובתן של ישראל ומבקש רצון מלפני בורא הכל כדי לזכות את ישראל. וסופו גדרש על כל רשע ורשע שהוא נכשל במעשה ידיו. ודורש רעתן של ישראל תבואנו. בוא וראה משה רבינו היה שוחר טוב על ישראל שנאמר (דברים ט) כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה ארץ נחלי מים עינות ותהומות וגו'. יבקש רצון שנאמר (שמות לג) ובמה יודע איפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך וגו'. וכן הוא אומר (שם יג) וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן וגו'. ודורש רעה תבואנו כיון שבאו ישראל למדבר פארן (ג) באותה שעה (קירבם) לפני משה רבינו שנאמר (דברים ט) ותקרבוני אלי כולכם ותאמרו נשלחה אנשים וגו'. וכן דוד אומר (תהלים קו) לא האמינו לדברו. ואומר (שם עח) ובתורתו מאנו ללכת. לפיכך לא זכו ליכנס לארץ ישראל. הוי ודורש רעה תבואנו.

במדבר הזה יפלו פגריכם: **וידבר ה' אל משה לאמר. שלח לך אנשים. וזה היה בעשרים ותשעה בסיון** שנאמר (במדבר י) ויהי בשנה השנית בעשרים בחדש נעלה הענן מעל משכן העדות. (שם) ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים. באו לקברות התאווה בעשרים ושלושה באייר ישבו בקברות התאווה שלשים יום. שנאמר (שם יא) עד חדש ימים. נסעו מקברות התאווה ובאו לחצרות בעשרים ותשעה בסיון. הם היו ימי בכורי עגבים עד שחזרו לסוף ארבעים יום הוא יום תשעה באב במזמון לפורענות. וכיון שאמרו ישראל נשלחה אנשים לפנינו אמר לו הקב"ה למשה יודע אני מה הם מבקשים הואיל והדבר בן שלח לך. יקראו שלוחיך ולא שלוחי. אין אדם בוחר חלק רע לעצמו. הזקנים היו צדיקים והגונים לפני הקב"ה נאמר בהם (שם) אספה לי שבעים איש אבל המרגלים ראה אותם שהן עתידין להעד עדות. שקר לא קראם על שמו. וזכן הוא אומר בישראל (ויקרא כה) כי עבדי הם. (שמות ג) והוצאתי את עמי בני ישראל מתוכם. וכיון שתמאו הוא אומר (שם לג) לך רד כי שחת עמך. וכאן נאמר שלח לך אנשים לפיכך נכסכה פרשת שלח לך לפרשת מרים שבמרים הוא אומר (במדבר יג) ותדבר מרים ואהרן במשה. ומה כתיב (שם) והנה מרים מצורעת כשלג. כדי שיראו המרגלים ויאמרו ומה מרים שלא נתכוונה אלא כדי שלא יתבטל אחיה מפריה ורביה כך. הם שהוציאו דבת הארץ על חנם כדי למנוע את ישראל שלא יעלו לארץ ישראל על אחת כמה וכמה. שמה תאמר לא שלח הגונים ת"ל שלח לך אנשים. ואומר (שמות יז) בחר לנו אנשים. ואומר (ש"ל יז) והאיש בימי שאול זקן בא באנשים. ואומר (שם ט) ונתת לאמתך זרע אנשים. מלמד שאנשים חכמים ונבונים היו אלא שעשו עצמם כסילים שנאמר (משלי י) ומוציא דבה הוא כסיל. ויתורו את ארץ כנען. כדי לבשר את ישראל שהיא טובה ורחבה ארץ זבת חלב ודבש. אשר אני נותן לבני ישראל. לכם לא נאמר אלא לבני ישראל זהו מניד מראשית אחרית. איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו. (ג) כל מה שאתה יכול לבחור מיוחדין שבהם בחר לך.

**פס'.** וישלח אותם משה ממדבר פארן. זה היה בתשעה ועשרים בסיון. על פי ה' שהיתה בחירתם על פי ה' ולא שאמר להם הקב"ה שלחו מרגלים. ואם תאמר למה לא מנעם הקב"ה מלשלח כדי לתוציא תאותם ולשלם להם נפולם. וכדי לשלם שכר טוב ליהושע וכלב. וכן הוא אומר (דברים ג) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת זרע. היינו דתנן הכל צפוי והרשות נתונה [וכו'] ומצודה פרוסה על כל החיים. החנות פתוחה והחנוני מקיף והפנקס פתוח והיד כותבת וכו' בא ליטהר מסייעין אותו בא ליטמא פותחין לו כענין שאמר יחזקאל (יחזקאל יד) (אנכי) [אני ה'] פתיתי את הנביא ההוא ואומר (שם ג) ונתתי מכשול לפניך ללמדך שאין מוליכין את האדם אלא בהרף שהיא רוצה שנאמר (משלי ג) אם ללצים

באור הר"א"ם: **אלו פ"ט:** (ג) באותו שעה קרבו לפני משה כנ"ל ומקרבוני אלי כולכם וכו' והיינו שדרשו רעה לעלמס שלא האמינו לדברו (שם קו) לא האמינו לדברו. דורש מ"ט ממד (פסיקתא) י"ד

## פסיקתא פרשת שלח לך זמרתא

הוא יליץ ולענוים יתן חן. הלא תראה בבלעם בתחלה נאמר לו (נמדנר כג) לא תלך עמהם לא תאור את העם כי ברוך הוא. ולבסוף אמר לו קום לך אתם וכן כלל כל אדם שהביא הקב"ה בעולמו אע"פ שגלוי וידוע לפניו שהכל לא ישמרו משמרתו הביאם לעולם הזה: הזוכה זוכה לעצמו. והחוטא חוטא לעצמו:

**פס'** ואלה שמותם. יש שמותם נאים ומעשיהם נאים כגון האבות והשבטים וכיוצא בהן. ויש שמותם כעורים ומעשיהם נאים כגון בעלי גולה בני ברקום בני סיסרא. ויש שמותם נאים ומעשיהם כעורים כגון מלכי ישראל. ואלו המרגלים יש מהן שמות כעורים ומעשיהם כעורין כגון סתור בן מיכאל שסתר דברי בוראו. נחבי שהחביא דברי בוראו. ויקרא משה להושע בן נון יהושע. אמר לו יה יושיעך מעצת המרגלים. ד"א יהושע הוסיף לו יו"ד שנטל שכר עשרה המרגלים. שבט לוי לא שלח מרגלים מפני שלא נטלו חלק בארץ בתוך בני ישראל:

**פס'** וישלח אותם משה. מקדש נשתלחו (ד) שנאמר (יהושע יד) בן ארבעים שנה אנכי (היום) בשלוח אותי משה עבד ה' מקדש ברנע. ומהו ממדבר פארן (ה) לפי שהמדבר היה מדבר. והמקום היה שמו קדש ברנע. כמו לתור את ארץ כנען. ויבא עד חברון. ויאמר אליהם עלו זה בנגב. מהו עלו זה. אמר להם (ו) לא תלכו בדרך המלך (אלה) בשביל של יחיד מפני עוברים ושבים. ואע"פ ששכינה עמהם היו צריכין ללכת בחכמה בסתר כדרך המרגלים:

**פס'** וראיתם את הארץ מה היא. אם זבת חלב ודבש היא כדרך שהבטיח אתכם הקב"ה לפי שאינו דומה רואה לשומע. ואת העם היושב עליה החזק הוא הרפה. המעט הוא אם רב. לא היו צריכין לכך שכבר הבטיחם הקב"ה (שמות כג) והמתי את כל העם אשר תבוא בהם וגו'. אלא לימדה להם התורה דרך המרגלים:

**פס'** ומה הארץ אשר הוא יושב בה. אם ארץ בריאה היא כדי להיטיב לכם וכדי לבשר את ישראל כדי שיעלו שמחים וששים. ומה הערים אשר הוא יושב בהנה וגו'. ואם הם יושבי פרזות כמו בתי החצרים אשר אין להם חומה סביב. עשרה דברים אמר להן כנגד עשרה המרגלים מוציאי דבה. הארץ מה היא. ואת העם החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב ומה הארץ [וגו'] היש בה עץ אם אין והתחזקתם. מלמד שיש ארץ שצריך חיזוק. ולקחתם ספרי הארץ. אלו רמונים. והימים ימי בכורי ענבים. זה ספור הסדרן להודיע שבחה של ארץ ישראל:

**פס'** ויעלו ויתורו את הארץ ממדבר סיני. הוא צין הוא סיני. הוא פארן. הוא קדמות. צין שנצטוו שם ישראל על המצות. סיני שבו באת שנאה לאומות העולם. פארן שבו פרו ישראל. קדמות שבו קבלו את התורה שהיא קדומה לעולם. שנאמר (משלי ח) ה' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז:

**פס'** ויעלו בנגב ויבאו. למדנו שארץ ישראל היא בנגב וכה"א (יחזקאל כג) והטף אל דרום (סס) (והנבא) [והטף] אל מקדשים. ויבא עד חברון. פתח בלשון רבים ואמר בלשון יחיד למדנו מזה שהכתוב מדבר. ויבא עד חברון על השביל. כלומר מה שאמר משה עלו זה בנגב הוא שמספר הכתוב ויעלו בנגב ויבא עד חברון (ז) הלכו באותו המשעול. ורבותינו אמרו במסכת סוטה (ח) ויבא (עונה) על כלב בן יפונה שנפרד מן המרגלים ויבא עד קברי אבות בחברון מלמד שהלך ונשתטח על קברם אמר אבותי בקשו עלי רחמים שהרי יהושע בקש עליו משה רחמים ואמר לו יה יושיעך מעצת המרגלים אני מה יהי עלי לך נאמר ויבא עד חברון. ושם אחיסמן. אמר רבי ברכיה

## באור הרא"ם

איש אחד כי האחד פיוחד כל נשיא בהם גדולים שבהם כי הם לא היו נשיאים ועיין ספורנו: (ד) שנא' בן ארבעים שנה וגו'. הוא גבי כלב: (ה) לפי שהמדבר היה שמו מדבר פארן והמקום היה שמו קדש ברנע כנ"ל: (ו) לא תלכו בדרך המלך אלא בשביל של יחיד כנ"ל ודורש ממלת עלו זה שמראה להם באלנב כחיה דרך ילכו. ואלו כוונתו בנגב כמו בנגב (בהפוך האותיות וחלוף ב' ככ') שדרכם לילך בסתר: (ז) הלכו באותו המשעול. קאי (ויבא לשון יחיד) על המשעול שהולך עד חברון: (ח) ויבוא עולה על כלב כנ"ל



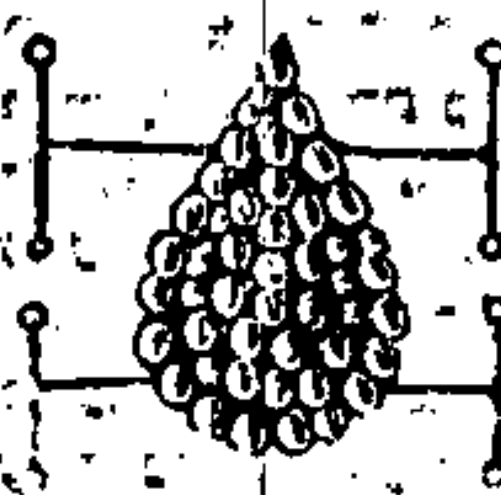
# פסיקתא פרשת שלח לך זמרתא קן

ברכי כשהם עולים מצאו שלשה בני הענק ולמה נקראו שמו אחימן אין בעולם אח לו בנבורה. ד"א אחימן מיומן שבאחיו. ששי שהוא בריא כשיש. תלמי שהיה הולך ועושה תלמים בארץ. ילידי הענק שהיו עונקין את החמה בקומתן:

**פירוש** שמרוב נבחו היתה החמה מגעת לו עד ירכותיו. וכיון שראו אותם המרגלים נתיראו מיד הלכו ואמרו כי חזק הוא ממנו. וחברון שבע שנים נבנתה.

(ס) מאי נבנתה אילימא נבנתה ממש אפשר אדם בונה בית לבנו קטן קודם שיבנה לבנו הגדול. שנאמר (נלשית י') ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען אלא שהיתה מבונה על אחת משבעה בצוען. ואין לך טרשים בכל ארץ ישראל יותר מחברון משום דקברי ביה שכבי ואין לך מעולה בכל הארצות יותר ממצרים. שנאמר (סס י') כנן ה' בארץ מצרים. ואין לך מעולה בכל הארצות יותר מצוען. שנאמר (ישעי' ל) כי היו בצוען שריו ואפי' הכי מבונה היתה חברון על אחת משבעה בצוען ללמדך שאפילו הגדות של תורה צריכים תלמוד. ואפילו קוץ אחת של תורה כולו מלא הלכות ואפי' שמות הכתובים בתורה נדרשים ואין בהם דבר ריק:

**פס'** ויבאו עד נחל אשכול. על שם המעשה נקרא נחל אשכול. וכן הוא אומר על אודות האשכול. ויברתו משם זמורה. זו זמורת הנפץ. ואשכול ענבים אחד. שבו הענבים תלויים להגיד שבחה של ארץ. וישאווהו במוט בשנים. אמר רבי יצחק טורטני וטורטני דטורטני. הא כיצד שמונה נשאו אשכול דכתיב וישאווהו הרי שנים. במוט הרי שנים. שנים הרי שנים בשנים הרי עוד שנים הכל שמונה. וכמה שיעור האשכול למדנוהו מן אבנים שהוציאו בני ישראל מן הירדן דכתיב (יחזק' ד) והרימו לכם איש אבן אחת על שכמו למספר שבטי בני ישראל. אמר רבי יהודה אבא חלפתא ואלעזר בן מתתיה וחנניה בן הכינאי עמדו על אותם האבנים ושיערום וכל אחת ואחת משא מ' סאה וכל משא שמנביה אדם על כתפיו שליש מן המשא שמנביהים לו אחרים שאם אדם מגביה לעצמו מ' סאה אחרים מגביהין לו יכול לקבל משא סאה ועשרים סאה ומיכן אתה מחשב לאשכול שנאמר



וישאווהו במוט בשנים ממשמע שנאמר בשנים במוט אינו יודע שבשנים היו נושאים את המוט אלא בשני מוטות אינו יודע שבשנים היו נושאים את המוט אלא בשתי זונות כזה:

**אבא מארי** פירשו שלא יהא מורה לנושאים להלך אלא הכל זה אחר זה ואל תתמה הרי טורטני וטורטני דטורטני ל"ח אנשים וששים סאה להעלותו עד תתק"ס. ואל תתמה על האשכול הזה אלא ממה שראו את עיניהם אבנים שנשאו מן הירדן שיערום מ' סאות. (י) ואמר רב חסדא מאי

דכתיב (ימיה ג) ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי צבאות גוים. מה צבי אין עורו מחזיק את בשרו מאחר שנפשט עורו אינו מחזיק העור את בשרו מפני שהוא נקפץ כך ארץ ישראל אינה מחזקת את פירותיה. (יא) תניא אמר רבי יוסי מעשה באחד כשיחין שהניח לו אביו ג' בדי חרדל ונפשט אתה מהן וחבטוהו נמצאו מ' קבין חרדל ומענפיו סיבכו בו סוכת יוצרים. אמר רבי שמעון בן חלפתא קלח של כרוב הניח לי אבא והיינו עולים בו בסולם. ומן הרמונים ומן התאנים. שמונה נשאו אשכול ואחד נשא רימון ואחד נשא תאנה. יהושע וכלב לא נשאו כלום דבר מפני שלא היו באותה עצה:

**פס'** למקום ההוא קרא נחל אשכול. מלמה שהמקום נקרא על שם המעשה. וכן הוא אומר (נלשית לט) ויקרא למקום אל בית אל כי שם נגלו אליו האלהים ואומר (שמות יז) ויקרא שם המקום מטה ומריבה וגו'. וכן כיוצא בהם:

**פס'** וישבו מתור הארץ וגו'. כל ארבעים יום היו מחשבים מה להשיב דבר כרי שיהו דבריהם נמשכין באזני העם:

ב א ו ר ה ר א " ס  
 מ"כ כמוב ויבוא לשון יחיד: (ס) מאי נבנתה. (סופס ל"ד): (י) ואמר ר"ח מ"ד ואתן. (כתובות  
 ד"ה י"ג ק"כ): (יא) תניא אמר ר' יוסי. (סס ק"ח):

## פסיקתא פרשת שלח לך זמרתא

**פס'** וילכו ויבאו אל משה: אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי סקיש חליכה לביאה מה הליכה בעצה רעה אף ביאה בעצה רעה. אל משה ואל אהרן ואל כל עדת בני ישראל. מצאום כולם מקובצים ובאו לפניהם אל מדבר פארן קדשה. ולפיכך הוא אומר (במקום אחר) [כאן]. וישלח אותם משה ממדבר פארן (יג) ובמקום אחר אומר (דנ"ט ס) בשלוח ה' (אותי) מקדש ברנע. וישבו אותם דבר ואת כל העדה. הם העיקר. וכל העדה מפלה להם. ויראום את פרי הארץ. (יג) אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר כל לשון הרע שאין דבר אמת מתחלתו אינו מתקיים בסופו:

**פס'** ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלחתנו. ולהלן הוא אומר (ס"ו) ויישב בעיני הדבר ואקה מכם שנים עשר וגו'. וגם זבת חלב ודבש היא וזה פריה. שהיה הדבש זב מן האילנות והעוים רועות תחתיהן וחלב של עוים זב מתחתיהם והדבש והחלב מתערב יחד. וזה פריה. האשכול ורמונים והתאנים:

**פס'** אפס כי עז העם. זה הוא שאמר רבי יוחנן כל לשון הרע שאין דבר אמת בתחלתו אין מתקיים בסופו. לפיכך התחילו המרגלים לומר דבר אמת בתחלת ולשבח את הארץ כדי שיקבלו דבריהם באחרונה. אפס כי עז העם. עוים וקשים לעמוד במלחמה:

**פס'** עמלק יושב בארץ הנגב. התחילו להזכיר את עמלק לפי שהיה ראשית גוים והוא שבא על ישראל במדבר תחלה שנאמר (שמות יז) ויבא עמלק וילחם עם ישראל וגו'. ושם נאמר נלך. שפת החר. והתתי והיבוסי והאמורי יושב בהר. ושם נאמר נלך דרך שפת הים. והכנעני יושב על הים ועל יד הירדן. כלומר דרך ביאת הים הם יושבין דרך ביאת הירדן הם יושבין (יז) דרך ביאת הארץ והיאך נלך אליהם: **פס'** ויהם כלב את העם אל משה. אמר רבא שהסיתן בדברים פתח יהושע קא משתעי אמרו ליה ריש קטיעא. ימלל:

**פירוש** לפי שלא היה לו בן היו קורין אותו ריש קטיעא. ומנין שלא היה לו בן שכך כתוב בדברי הימים (ד"ט ח"ז) נון בנו יהושע בנו. וביהושע ואילך אינו מונה. אמרו לו מה לך לדבר. אינך הושש אם תחיה או תמות. אין לך בנים ולא בנות. אלא הם מתפחדים על נשיהם ועל מפיהם ומיד השתיקוהו. אמר כלב בן יפונה אם אפתח ומשתעינא להו מידי יאמרון מלתא וחמסין לי: מה עשה כדי להשתיקן לשמוע את דבריו עמד במקום גבוה וצעק ואמר וכי זו בלבד עשה לנו משה מיד שתקו כולם כסבורים היו שהוא רוצה לדבר בנגותו. אמר להם הוציאנו מסצרים וקרע לנו את הים והאכילנו את המן וכמה טובות עשה לנו אם יאמר לנו עשו סולמות ועלו לרקיע נעלה. עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה. ויהם כלב. כמו (זכריה ג) הם כל בשר לשון שתיקה:

**פס'** והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו. אף על פי שלא מצאנו בכל המקרא ממנו רפא (סו) אלא הכל דגשין בין שיאמר ממנו מפלוני בין שיאמר ממנו מעצמו הכל נקראין בדגש מכל מקום בזה יש בו מדרש שכן אמרו חכמים ז"ל דאמר רבי חנינא בר. פפא דבר גדול אמרו המרגלים באותה שעה כי חזק הוא ממנו אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא את כליו משם:

**פס'** ויוציאו דבת הארץ אשר תרו אותה לאמר. מלמד שלא היה בה שום דופי והם הוציאו אל בני ישראל לאמר כלומר השיבו לנו תשובה אם תשמעו אלינו רצונכם. ואם לאו הארץ אשר עברנו בה לתור אותה ארץ אוכלת יושביה היא. אמר הקב"ה אני חשבתיה לטובה והם חשבוה לרעה. אני חשבתיה לטובה דכל היכא דדעו ממו מרגלים הוה מייתי חשיבי דמאתא כי היכי דנטרדו ביה בני מאתא ולא

## באור הרא"ם

(יג) ובמקום אחר לומר ובשלוח ה' לחכם מקדש ברנע כ"ל: (יג) אמר ר"י משום רשב"י. (סו) (ס"ו) (יז) דרך ביאת הארץ הם יושבים והיאך נלך כ"ל: (סו) אלא הכל דגשין. עיין במנחת סי סהאריך בזה. ונראה לי כי המחבר שלנו סובר כפי דעת אנשי מערב שאין חילוק בין לשון רבים נוכח ללשון יחיד נסחר כולם דגשים. ועיין (פרכין י"ד ע"ג) בחוס' ד"ה אל מקרי כחמו ג"כ שכל ממנו שנתורה

# פסיקתא פרשת שלח לד זומרתא קו

נישילו אבתריהו והם אמרו ארץ אוכלת יושביה היא איכא דאמרו איוב נח נפשיה בהווא יומא דאתו לחברון ואיטרה כולי עלמא בהספידא והם אמרו ארץ אוכלת יושביה היא לפיכך יש דורשים היש בה עץ אם אין יזכיר יש לך ארץ שאין בה עץ אלא זה איוב שהיו ימיו ושנותיו מרובין כעץ ד"א שמנין על דוד כעץ וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות אנשים נבוהים בקומה כענין שנאמר (יחזקאל כ"ג) אבנה לי בית מדות ועליות מרווחים כמדת היכל וכותליו פס' ושם ראינו את הנפילים שכל הרואה אותם נופל מאימתם בני ענק שם אביהם ענק שהיו עונקים את החמה בקומתן מן הנפילים היו בארץ בימים ההם זכתיב (נחלשית ו') חמה הגבורים אשר מעולם אנשי השם ונהי בעינינו כחנבים וכן היינו בעיניהם מנא הו ידעין נמירי דכי הו סברי תותי נופנין הו סברי ואכלי וכי חזינהו מרגלים הו מסתפו מיניהו הו סלקי ויתבי באילני והו שמעין דקא אמרי חזינא אינשי דדאמו לקומצי באילני:

פס' ותשא כל העדה ויתנו את קולם ונגו' א"ר יוחנן מ' באב חיתה אותה הלילה אמר הקב"ה הם בכו בכייה של חנם ואני אקבע אותה להם לדורות דאמר מר בט' באב חרב הבית בראשונה ובשניה לפי שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב לפי שיש יום מוזמן לפורענות:

פס' וילזנו על משה ועל אהרן כל בני ישראל (סו) לרבות כל הניתוספים עמהם כל העדה להביא שאפי' שהיו צדוקים עד עתה נכנסו עם המתלוננים לו מתנו בארץ מצרים (יז) ולא היינו מתבזים במדבר או במדבר הזה לו מתנו ולא היינו נופלים בחרב:

פס' ולמה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת ונגו' ואותם המפיים שאמר עליהם שנא ומפכם אשר אמרתם לבז יהיה ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע חמה יבאו שמה ונגו' ויאמרו איש אל אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה באותה שעה (יח) כפרו בעקר מיד ויפל משה ואהרן על פניהם:

פס' ויהושע בן נון וכלב בן יפונה מן התרים את הארץ קרעו בגדיהם מיכן אמרו (יט) אדם הגון שרואה פירוק המצות חייב לקרוע:

פס' ויאמרו אל כל עדת בני ישראל אם חפץ בנו ה' אך בה' אל תמרודו אין הדבר תלוי אלא בכם וכן משה אומר (דברים י') ועתה ישראל מה יי אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלהיך סר צלם מעליהם נשלמה חוקם והגיע זמן שאמר לאברהם אבינו (נחלשית סו) ודור רביעי ישובו הנה ונגו' ד"א סר צלם מעליהם זה מלאך הממונה עליהם שהוא מנין עליהם שאין הקב"ה נפרע מן האומה עד שמפיל שריה מן השמים שנאמר (ישעיה כד) יפקד יי על צבא המרום במרום ונגו' וה' אתנו אל תיראום מפני שהקב"ה הוא (עמוס ה') המבליג שוד על עו ושוד על סבצר יכא:

פס' ויאמרו כל העדה לרגום אותם באבנים וכבוד ה' נראה אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מלמד (כ) שהיו זורקין אבנים כלפי מעלה והענין היה מקבלן ד"א וכבוד ה' נראה כדי לבהלם וליראם כדי שינוחו מריגום האבנים:

פס' ויאמר ה' אל משה עד אנה ינאצוני העם הזה ונגו' כאדם הנלאה מחבירו ועד אנה לא יאמינו בי כנגד עד אנה ועד אנה עד מתי לעדה הרעה ועד אנה מאנתם בפרשת ויהי בשלח הרי ארבעה לארבעה דגלים וכנגדם אמר דוד שיהו ישראל צועקים בגלות (תהלים י"ג) עד אנה ה' תשכחני נצח עד אנה תסתיר את פניך

## ב א ו ר ה ה א ם

דנושתן כדכתיב המחנה להכרות על ט"ן החסר כמו מן (סו) לרבות כל הנוספים היינו הגדלים (יז) ולא היינו מתבזים במדבר טוונתו מה זה שביקשו לו מחנו בלחץ מזרים בלא הם יראים לבוא לא"י שמה יתנו שם מלשני מזרים ואיזה טובה היה להם חס ימותו מקודם במדבר וע"ז אמר ולא היו מתבזים במדבר ולא סיה להם סוכה הדך בחנם עכ"ל וכן מה שמסיים ולא היינו נופלים במדבר ג"כ על דרך זה (יח) כפרו בעיקר כפירש"י נחמה ראש קאי על הס"ז (יט) אדם הגון שרואה כו' (מ"ק כ"ו) (כ) שהיו זורקין אבנים (כוסה ל"ד):



## פסיקתא פרשת שלח לך זמרתא

ממני: עד אנה אשית עצות בנפשי יגון בלבבי יומם עד אנה ירום אויבי עלי. בכל האותות אשר עשיתי בקרבן. אישר לא עשיתי בכל גוי. ד"א אישר עשיתי בקרבן ידעתי מה היה בדעתם ומה הם שואלים ומביא להם:

פס'. אכנו בדבר ואוריחנו וגו'. ואע"פ שלא נתקיים המעשה למחות את ישראל מכל מקום התנאי נתקיים שנאמר (שמות לב) ואעשה אותך לגוי עצום ורב ממנו שנאמר בדברי הימים (דכ"א ע) ובני משה גרשום ואלעזר ובני גרשום רחביה ובני רחביה רבו למעלה כלומר למעלה ממששים רבוא:

פס'. ויאמר משה אל ה'. אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע ומה כסא של שלש רגלים אינו יכול לעמוד לפני כעסך כסא של רגל אחת היאך יכול לעמוד ולא עוד אלא ושמעו מצרים כי העלית בכחך את העם הזה מקרבנו ומה תעשה לשמך הגדול:

פס'. ואמרו אל יושב הארץ הזאת. יאמרו על מלך אחד היתה גבורתו על שלשים ואחד מלכים אינו יכול לעמוד. שמעו כי אתה ה' בקרב העם הזה. אשר דברת עמהם משמים. אשר עין בעין נראה אתה ה' ועננך עומד עליהם. אשר חזו מחזה אלהים בעיניהם נראה כבודך להם וידעו כי אתה ה' ועננך עומד עליהם:

פס'. והסתה את העם הזה כאיש אחד. ואמרו הגוים אשר שמעו את שמעך. אלו הזכורים בפרשת אז ישיר (שמות טו) אז נבהלו אלופי אדום וגו':

פס'. מבלתי יכולת ה'. אמר משה רבש"ע עתה יאמרו אינו יכול לפרנסם כענין שנאמר (מלכים א ט) ושלמה נתן לחירם מכולת לביתו ואין מכולת אלא פרנסה:

פס'. ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת לאמר. (כא) אמרו כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה כותב ה' ארך אפים ורב חסד. אמר לפניו רבש"ע. רשעים יאכדו. אמר לו יבוא זמן שאתה מצטרך לדבר זה. וכן היה. בשעה שאמר לו הקב"ה אכנו בדבר ואוריחנו אמר משה ועתה יגדל נא כח ה' וגו'. ומה הוא הדבור. ה' ארך אפים ורב חסד וגו'. ד"א כאשר דברת לאמר אלו י"ג מדות שהורה לו שנאמר (שמות לד) ויעבור ה' על פניו ויקרא ה' ה' שיהו אומרים ישראל אלו המדות בשעה שחוטאין והקב"ה כוחל להם. ונקמה לא ינקמה. מנקה הוא לשבים ואינו מנקה למי שאינו שבין. על שלשים ועל רבעים. כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהן:

פס'. סלח נא לעון העם הזה כגודל חסדך וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד הנה. תנן התם עשרה נסיונות נסו אבותינו להקב"ה שנאמר וינכו אותי זה עשר פעמים. (כג) וכן היה רבי יהודה אומר עשרה פעמים ניסו אבותינו את הקב"ה במדבר. שנים בים. אחד בירידה ואחד בעליה. בירידה כתיב (שמות יד) ויאמרו אל משה המבלי אין קברים וגו'. בעליה כתיב (תהלים קו) וימרו על ים בים סוף. מלמד שהמרו על הים ואמרו כשם שעלינו אנו מצד זה כך עלו המצרים מן הצד אחר. עד שאמר הקב"ה לשר של ים פלוט אותם ליבשה שנאמר (שמות יד) וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים. ושנים במים. ושנים במן. ושנים בשליו. שנים במים. אחד במרה שנא' (ס"ט) ויבאו מרתה ולא יכלו וגו'. וכתיב (ס"ט) וילונו כל העדה. ואחד ברפידים (ס"י) ויחנו ברפידים ואין מים לשותות העם. שנים במן (ס"ט) איש אל יותר ממנו עד בקר. וכתיב (ס"ט) ויותירו אנשים ממנו. היום לא תמצאוהו בשדה וכתיב (ס"ט) יצאו מן העם ללקוט ולא מצאו. שנים בשליו. בשליו ראשון ובשליו שני. שליו ראשון (ס"ט) בשבתנו על סיר הבשר. שליו שני דכתיב (גמדני יא) והאספסוף אשר בקרבנו התאוה תאוה הרי שמונה. ובעגל הרי תשעה. ובמדבר פארן כמו שכתוב (ס"י) ויבכו העם כלילת הוא. הרי עשרה פעמים. לכך נאמר וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד הנה:

פס'. ויאמר ה' סלחתי כדברך. עתידין אומות העולם לומר:

פס'. ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ. אלו ישראל שנקראו כבוד ה'.

## ב א ו ר ה ר א"ס

(כא) אמרו כשעלה משה. (מנהגין קי"א). (כג) וכן היה ר"י אומר. (פרכין ס"ג):

**פסיקתא פרשת שלח לך זומרתא קח**

שנאמר (ישעי' מג) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו. מיכן שנזורה נזרה על ישראל (כג) שיהו גולים בין אומות העולם וכן אמר דוד (תהלים קו) וישא ידו להם להפיל אותם במדבר וגו'. ד"א ואולם חי אני וימלא כבוד וגו'. כי מתוך שישראל חוטאין לפני ואני סולח להם ימלא כבוד ה' את כל הארץ שיהו אומות העולם אומרים (סס קמד) אשרי העם שככה לו (כד) אשרי העם שה' אלהיו :

**פס'** כי כל האנשים הרואים את כבודי ואת אותותי. אינו דומה רואה למי שאינו רואה (כס) שאפילו הם מזידים :

**פס'** אם יראו את הארץ. מלמד שכל אותם ארבעים שנה היו מתקנין להם קברות וישנים בתוכם מי שקם קם. ומי שמת הוא נשאר בתוכו. וכל שנאצי לא יראה. מלמד שדיבר הכתוב על דברי הגלות שנאמר (יחזקאל כ) מארץ מגוריהם אוציא אותם ואל אדמת ישראל לא יבאו :

**פס'** ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו. הוא שאמרו רבותינו שהלך לחברון ונשתטח על קברי אבות ואמר להם אבותי בקשו עלי רחמים :

**פס'** והעמלקי והכנעני יושב בעמק. משל לחזן שבא לבית הספר ורצועה על כתפיו כיון שרואה התינוק את הרצועה או שומע אזכרת הרצועה מיד רותת. כך משל התינוק עמלק. היה מזכיר להם העמלקי. דרך ים סוף. כדי להסביבם :

**פס'** וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר. עד מתי לעדה הרעה הזאת. על שנועדו להתלונן על עצת מרגלים נקראו עדה רעה :

**פס'** אמור אליהם חי אני נאם ה'. זו שבועה. אם לא כאשר דברתם בן אעשה לכם. זה שאמרו או במדבר הזה לו מתנו :

**פס'** במדבר הזה יפלו פגריכם וגו'. יצאו שבטו של לוי שלא היה מספר פקודיו מבן עשרים אלא מבן חדש. ומבן חמש ועשרים ומבן שלשים. וראה לדבר שהרי אלעזר בן אהרן נכנס. וכן אחיה השילוני ראה את עמרם (כו) שהוא אחד (מששה) שקפלו את כל העולם. מתושלח ראה את אדם הראשון. שם ראה את מתושלח. יעקב ראה את שם. עמרם ראה את יעקב. אחיה השילוני ראה את עמרם. אליהו ראה את אחיה השילוני. ועדיין הוא קיים שנאמר (מלאכי ג) הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא :

**פס'** אם אתם תבאו אל הארץ. (כז) יצא שבט לוי. וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה. כלומר מה שאמרתם לבז יהיה לא יהיה לבז אלא הם יעברו את הירדן וידעו את הארץ אשר מאסתם בה. ויאמרו ראו מה עשו אבותינו כי מאסו בארץ חמדה כזאת :

**פס'** ובניכם יהיו רועים במדבר. יהיו מתאחרים במדבר ארבעים שנה במספר הימים אשר תרתם את הארץ. יום לשנה יום לשנה. (כח) מיכן אמרו חכמים כל העוסק בתורה יום אחד בשנה כאלו כל השנה כולה עסק. וכל העובר עבירה אחת בשנה כאלו כל השנה כולה עבר. ארבעים שנה כנגד ארבעים יום שבהם נתנה התורה. כנגד ארבעים יום של יצירת הולד :

**פס'** אני ה' דברתי אם לא זאת אעשה. במדבר הזה יתמו ושם ימותו. (כט) מיכן ליום הדין מן התורה :

**פס'** והאנשים אשר שלח משה לתור את הארץ. משה שלח והקב"ה לא שלח שנאמר שלח לך אנשים ואומר (דברים ה) ואקח מכם שנים עשר אנשים. וילגו וילינו קרי להוציא דבה על הארץ. (ל) מלמד שאף שאר העם הוציא דבת

**ב א ו ד ה ר א " ס**

(כג) שיהיו גולים לבין או"ה. וזה ימלא כבוד ה' (היינו ישראל) כל הארץ כי ילכו בגולה: (כד) אשרי העם שה' אלהיו. היינו שמוחל להם עוונותיהם: (כה) שאפילו הם מזידים. ע"ס וז"ל מפני שהם מזידים: (כו) שהוא ה' מו' שקפלו את העולם כז"ל (ב"ב קכ"ח): (כז) יצא שבט לוי. שאין לו חלק בארץ: (כח) מכאן אמרו. (מנינה ה'): (כט) מכאן ליום הדין מן התורה. סוכר כמו שדרשו (סנהדרין ק"ט) במדבר הזה יתמו בעוה"ז ושם ימותו בעוה"ב: (ל) מלמד שאף שאר העם וכו'. דורש



## פסיקתא פרשת שלח לך זוטרתא

הארץ רעה. א"ר שמעון בן לקיש מלמד שכתו מיתה משונה. א"ר חנינא דרש ר' שליא איש כפר תמרתה מלמד שנשתרבב לשונם ונפל על טבורם והיו תולעין יוצאים ממנו ונכנסות לטבורם ומטבורם עד לשונם. רב נחמן אמר באסכרה מתו. (לא) א"ר יוחנן משום ר' יוסי בן זמרה מאי דכתיב (תהלים קכ) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה. אמר הקב"ה ללשון כל אבריו של אדם זקופין ואתה מוטל כל אבריו של אדם מבחוץ ואתה מבפנים. ולא עוד אלא שהקפתי לך שתי חומות אהת של עצם ואחת של בשר. מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה. (לג) א"ר יוחנן כל המזכיר לשון הרע כפר בעקר שנאמר (סס יב) אשר אמרו ללשונינו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו. זהו שאמר הכתוב (משלי יח) מות וחיים ביד לשון. מה יד מסית אף לשון מסית אלא שהלשון מסית מרחוק שנאמר (ירמיה ס) חץ שחוט לשונם. בוא וראה כמה כח לשון הרע ומה מרגלים שלא דברו אלא על העצים ועל האבנים כך המספר לשון הרע על חברו עאכ"ו ואסור לקבלו (לד) אבל ראוי לו לחוש בדבר שאם אמר פלוני מבקש להרגך ראוי לחוש בדבר. ראיה ממעשה גדליה בן אחיקם. ואמר רבה בר בר חנה כל מילתא דמיתאמרא באפיו תלתא לית בה משום לישנא בישא :

פס'. ויהושע בן נון וכלב בן יפונה. מלמד ששקולין זה כזה שיהו שוין :  
 פס'. וידבר משה את כל הדברים האלה אל כל ישראל. דיבור קשה האלה קשה. קשה היה להם הדבור הזה בלבד :

פס'. וישכימו בבקר. כסבורין בדעתם שמשכימין לדבר מצוה :  
 פס'. ויאמר משה למה זה אתם עוברים את פי ה' והיא לא תצליח. כבר אמר להם והעמלקי והכנעני יושב בעמק. כי העמלקי והכנעני בסוף המלחמות :

פס'. ויעפילו. ויאפילו לדרך חשך וכן הוא אומר (מקדק"ב) הגה עופלה לא ישרה נפשו בו. וארון ברית ה' ומשה לא משו ונו'. מלמד שלא נתקו יתדות מחנה לוי :

פס'. ויאמר ה' אל משה לאמר. כי תבואו אל ארץ מושבותיכם בכל מקום נאמר ארץ כנען וכאן נאמר ארץ מושבותיכם (לד) הבטיחם שמושבותיכם היא ירושה מאבותיהם שנאמר (נחל"ט יג) קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה. א"ר ישמעאל בא הכתוב (לה) ללמדך שלא נתחייבו ישראל בנסכין אלא מביאתן לארץ ואילך. ארץ מושבותיכם אשר אני נותן לכם. לאחר ישיבה וירושה הכתוב מדבר. ומה ענין פרשה נסכים לענין של מעלה לפי שהוא אומר וטפכם אשר אמרתם לבו יהיה והבאתי אותם וידעו את הארץ אשר מאסתם בה. ובמשנה תורה מכאן זה הפסוק. (דנריס ח) וטפכם אשר אמרתם לבו יהיה ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע המה יבואו שמה ולהם אתננה והם יירשוה. וכיון שקבע זמן לביאתן לארץ מיד נתן להם מצות הנהוגות בארץ והמצוה הזאת תלויה לאחר ירושה וישיבה לכך נסמכה פרשת נסכין לענין של מעלה :

פס'. ועשיתם אשה לה'. שומע אני כל הקרב לאשים יטען נסכים. ת"ל עולה. אין לי אלא עולה מנין לרבות את השלמים (לו) ת"ל או זבח. (ולהלן הוא אומר ואם זבח שלמים קרבנו) לפלא נדר או לנדבה. לא אמרתי אלא קדשים

## ב א ו ר ה ר א " ס

אח כל העדה להוציא דבה על הארץ שכולם הוציאו דבה : (לא) אמר ר"י משום ריב" . (ערכין י"ד) :  
 (לג) אמר ר"י כל המספר לשון הרע כנ"ל : (לג) אבל ראוי לחוש. מפרשי הסורה חסמכוה חקרה לא חלך רכיל בעמך ולא העמוד על דם רעיך היינו אס חכריו מלחשים על א' להרגו מזה להגיד לו. וזה לא העמוד על דם רעך : (לד) הבטיחם שמושבותם בו'. דהוקשה לו היאך שיך מושבותיכם דמשמע שיטבו כבר ע"כ מתרין בו' : (לה) ללמדך שלא נתחייבו ישראל בנסכים בו'. ונ"ע מאין היו להם נסכים להקריב אטילו היו מחוייבים. ומלאמי בתרגום שיר השירים בפסוק נרור המור וכו' בכרמי עין גדי שכותב שנמדנר היו הולכין לכרמי עין גדי ולקחו משם אשכולות ענבים ועלרו מנהון חמרא ומנשפין יחיה על מדנחא ע"ש באריכות : (לו) ת"ל או זבח. משמע מביא אלו ומנדבה אנו חמאום ואשמוה ת"ל סיפא

# פסיקתא פרשת שלח לך זמרתא קמ

הבאים בנדר ובנדבה יצאו חטאת ואשם. או במועדיכם. להביא עולת חובה הבאה בתגלים. לעשות ריח ניחוח לה' מן הבקר או מן הצאן. יצאת עולת העוף שלא תטען נסכים. דברי ר' יאשיהו. מן הבקר או מן הצאן. (לז) מלמד שמביא מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו:

**פס'** והקריב המקריב. אין לי אלא איש אשר מניין ת"ל המקריב מכל מקום. קרבנו לה' מנחה סלת עשרון כלול ברביעית ההין שמן. רבי נתן אומר בנין אב (לח) לכל המתנדב מנחה שלא יפחות מעשרון:

**פס'** ויין לנסך רביעית ההין. שמן לבילה ויין לניסוך. תעשה על העולה או לזבח. (לס) מלמד שמביא לזה בפני עצמו ולזה בפני עצמו. לכבש האחד. ר' נתן אומר (מ) להביא את עולת יולדת שתטען נסכים שלא שמענו בכל התורה כולה:

**פס'** או לאיל תעשה מנחה. בא הכתוב לחלק בין נסכי כבש לנסכי איל שיהו נסכי איל שלישיית ההין ונסכי כבש רביעית ההין. ויין לנסך רביעית ההין. (מא) שמן לבילה ויין לניסוך. תקריב ריח ניחוח לה'. נחת רוח לפני ה' שאמר ונעשה רצונו:

**פס'** וזכי תעשה בן בקר. בן בקר היה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו. מה בן בקר שהוא בא בנדר ונדבה וטעון נסכים אף כל הבא בנדר ובנדבה טעון נסכים. יצאו חטאת ואשם שאין באין בנדר ונדבה. שלא יטענו נסכים. רבותינו ז"ל אמרו עולה או זבח מלמד שמביא לזה בפני עצמו ולזה בפני עצמו:

**פס'** והקריב על בן הבקר מנחה סלת שלשה עשרונים כלולה בשמן חצי ההין. רבותינו אמרו. (מב) שנתות היו בהין עד כאן לפר עד כאן לאיל עד כאן לכבש:

**פס'** ויין תקריב לנסך חצי ההין. שמן לבילה ויין לניסוך. אשה ריח ניחוח לה' (מג) על גבי ספלים אתה אומר. או אינו אלא על גבי האישים ת"ל (ויקרא ו) אש תמיד תוקד על המזבח. ואם כן אתה מכבה את האש [א]. אלא אשה ריח ניחוח לה' על גבי ספלים. אשה ריח ניחוח לה'. נחת רוח למי שאמר והיה העולם. שאמר ונעשה רצונו. ככה יעשה לשור האחד. מלמד שלא חלקה תורה בין נסכי עגל לנסכי שור ואע"פ שחלקה תורה בין כבש לאיל לשלישית ההין לרביעית ההין.

לנבי בן בקר ושור לא חלקה. או לאיל האחד. מלמד שאע"פ שחלק בין בן שתים לבין בן שלש לפי שמיכן ואילך נקרא איל. או לשה בכשבים. או שה קמן לשה גדול. או בעזים. מקיש גדול שבעזים לקמן שבכשבים מה זה שלשה לוגין אף זה שלשה לוגין למדנו שאין חלוק בין נככי גדול לנסכי קטן. למדנו שנסכין אין [א] ע"י יומא כ"א ע"כ אובלת למין כיצטין דמטרכה ונסכין גי' אחת ועי' במפרשי

## באור הרא"ם

(סיפא דהאי קרא) לפלא נדר או נדבה לא אמרתי וכו' אלא קדשים הבאים בנדר ונדבה כנ"ל: (לז) מלמד שמביא. חסר כאן וכו"ל רבי יונתן אומר אינו נריך הרי הוא אומר זבח ועוף אינו זבח (כי עוף למזבח אין טעון שחיטה רק מליקה) ח"כ מה ח"ל מן הבקר או מן הצאן לפי שנאמר חדס כי יקריב קרבן לה' מן הבקר מן הצאן יכול האומר הרי עלי עולה. יביא משניה ח"ל כאן מן הבקר או מן הצאן רצה מביא אחד רצה מביא שנים: (לח) לכל המתנדב מנחה כלל קרבן שלא יפחות מעשרון. ולוג שמן כנ"ל: (לס) מלמד שמביא לזה בפ"ע. חסר כאן גם כספרי משושה קצת וכו"ל ועשייתם אשה לה' שמענו חס אמר הרי עלי עולה הרי עלי שלמים יביא נסך ח' לשניה ח"ל עולה או זבח שמביא לזה בפ"ע ולזה בפ"ע. יכול חס אמר ה' כבש לטעם לטעם שלמים יביא נסך ח' לכוין ח"ל על העולה או לזבח לכבש האחד שמביא על כבש בפ"ע. וכן הגיה הגר"א זלה"ה: (מ) להביא עולת יולדת וכו' שלא שמענו בכל התורה כולה. כגירסא זו הוא ג"כ בת"כ. אבל לולא דמסתפולא הייתי אומר כי ע"ס בכלן ונספרי. וז"ל כגירסת הבבלי (מנחות ז"א): ר' נתן אומר לכבש זו עולה יולדת האחד זו אחד עשר של מעשר שקרב שלמים שלא שמענו בכל התורה כולה שלא יהיה עפל חמור מן העיקר וע"ס כגירסת"י וחוס' שפי' אף שמעשר גופא אינו נריך נסכים אבל האחד עשר הבא מכתו קרב שלמים וטעון נסכים וזהו שהשמענו בדברו שלא מלאנו בכל התורה עפל חמור מן העיקר אלא זה כלל: (מא) שמן לבילה כו'. קאי על הקרא שני עשרונים סולת כלול ברביעית ההין ויין לנסך רביעית ההין וע"י קאי שמן לבילה ויין לנסך: (מב) שנתות כו'. ע"י סמנים: (מג) על גבי ספלים. ע"י (סוכה פ"ד) במשנה ב' ב' ספלין של כסף:

**פסיקתא פרשת שלח לך זומרתא**

**פוחתין משלשה לוגין שהיא רביעית ההין. לפי שהיו י"ב לוגין ומפורש במסכת מנחות:**

**פס'.** כמספר אשר תעשו. שלא ימעט. ומנין שאם רצה לרבות שלא ירבה תלמוד לומר ככה תעשו לאחד (מד) כמספרם דברי רבי יאשיה. רבי נתן אומר כל האזרח יעשה ככה. שלא ימעט ושלא ירבה (מה) מכאן אמרו במסכת מנחות מערבין נסכי פרים עם נסכי (פרים) וכו' אבל אין מערבין נסכי פרים עם כבשים נסכי כבשים עם אילים. (מו) מיכן אמרו האומר הרי עלי לוג לא יביא שנים שנים יביא. שלשה שלשה שכן נסכי רביעית ההין שהוא ג' לוגין יביא ד' שכן נסכי איל שלישית ההין. חמשה לא יביא שאינו לא נסכי כבש ולא נסכי איל. ששה יביא שכן נסכי בן בקר חצי ההין. מכאן ואילך יביא שכשם שהצבור מביא חובה כך היחיד מתנדב נדבה:

**פס'.** כל האזרח יעשה ככה את אלה. (מז) מלמד שישראל מביא נסכים ואין העובד כוכבים מביא נסכים. (מח) שנאמר (ויקרא כג) ומעוך וכתות [וגו'] ומיד בן נכר לא תקריבו את להם אלהיכם מכל אלה אבל אתה מקבל מהם שלמים. (מט) יכול שכשם שהעובד כוכבים מביא עולה כך יביא נסכים תלמוד לומר כל האזרח יעשה ככה את אלה ולא העובד כוכבים. מיכן אמרו במסכת שקלים עובד כוכבים ששלח עולתו מסדינת הים ולא שלח נסכיה עמה יקריבו נסכיה משל צבור:

**פס'.** וכי יגור אתכם גר. (נ) אין לי אלא הכתנייר. שנתגייר כבר מנין (נא) תלמוד לומר או אשר בתוכם לדורותיכם. ועשה אשה ריח ניחוח לה. כאשר תעשון כן יעשה. (נג) ר' אומר מה ישראל לא באו לברית אלא בשלש דברים במילה ובטבילה ובהרצאת קרבן אף הגרים כיוצא בהם. אי מה ישראל בדם עולה ובזבחי שלמים אף הגרים בדם עולה ובזבחי שלמים. ת"ל יעשה אשה לה' (נד) שאין מביא אלא עולת עוף ד"א כאשר תעשון כן יעשה הגר את נסכיו. מה אתם ששה לפר וארבעה לאיל ושלש לכבש אף הגרים כיוצא בהם:

**פס'.** הקהל חוקה אחת. אין לי אלא אנשים. נשים מנין (נד) תלמוד לומר הקהל חוקה

**ב א ו ר ה ר א ם**

(מד) כמספרם. היינו כמספר שנותה התורה: (מה) מכאן אמרו. (מנחות פ"ט.) מערבין נסכי פרים בנסכי חילים וכו'. הסעם ששניהם בלילתן שזה ע"ס בפירש"י אבל אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים וחילים כנ"ל: (מו) מכאן אמרו האומר הרי עלי לוג וכו'. נוסחא זו קצת מוטעה. עיין בספרי עם צאור ז"ח הרבה נוסחאות בזה וכולן מוטעות. והגר"א בהגהותיו מתק הכל. עי' (מנחות ק"ד.) אין מתנדבין לוג ב' ה'. אבל מהנדבין ג' ד' ו' ומו"א ולמעלה וע"ס בפירש"י שלא מנחנו מנחת נסכים של לוג ב' וה'. אבל ג' חזי לכבש וד' לאיל ח' חזי לשני חילים וכו' ועי' ז' צואר לך המאמר הזה אף שגשגה קצת: (מז) מלמד שישראל מביא נסכים ואין כנעני מביא נסכים. פי' ישראל יכול להתנדב נסכים בלא קרבן אבל לא כנעני: (מח) שנא' ומעוך וכתות. נ"ל לפי שנאמר ומעוך וכתות וסיפא דקרא ומיד בן נכר לא תקריבו וכו' מכל חלה אבל חלה מקבל מהם שלמים פי' דוקא שלמים בלא מוס אבל לא בעלי מומין (ועיין בספרי הלשון אבל חלה מקבל מהן המימין כן הגיה הגר"א ז"ל) ולא המידין הגכתב שם בטעות אשר מבארי הספרי נחנחנו בפירושו בחנם. (וכן נראה ג"כ דעת הפסיקתא כי על הלשון המימין הנאמר בספרי כתב הוא שלמים) והכוונה אף שהא"י מביא קרבן אבל נסכים בפ"ע לא יכול להתנדב ועיין (תמורה ג'). בפירש"י: (מט) יכול כשם שהכנעני וכו'. ככאן פ"ס וכנ"ל לפי גירסת הגר"א יכול אף עולתו (היינו עולת הא"י) לא יעשו נסכים ח"ל ככה לעכובא מכאן אמרו כנעני ששלח עולתו ולא שלח נסכיה וכו' ופי' דמי נסכיה כן פירש"י בתמורה שם וכן (זבחים מ"ה) פירש"י דמי נסכיה ועיין (מנחות ע"ג:) פלוגתא דר"י ור"ע בזה שסובר שא"י יכול להתנדב אף יין בפ"ע לנסכים: (נ) אין לי אלא המתגייר שנתגייר כבר מנין. החכם הספרדי פי' שנתגייר כבר היינו לפני הדבור אוחס גרים שינאו ממנרים גם הם חייבין בקרבן. חולם הגר"א הגיה אין לי אלא שנתגייר המתגייר מנין פי' כי גם גר שנתגייר צריך להביא קרבן להחירו לאכול בקדשים עי' (כרייתות ח' ט') גר מחוסר כפרה עד שיזרק עליו חם הדם. וע"ס כל הדרשות האלו כמו שהם בספרי והכא': (נא) ת"ל או אשר בתוכם לדורותיכם. והיינו כל המתגייר צריך להביא קרבן: (נג) רבי אומר מה ישראל וכו'. (כרייתות ט'). (נד) שאין מביא אלא עולת העוף. פי' שאין צריך להביא שלמים. אבל אם הביא בהמה לשלמים מזה מן המזבח: (נז) ת"ל הקהל חוקה אחת לכם. ממלת הקהל מרבה



**פסיקתא פרשת שלח לך זוורתא קי**

אות לכם ולגר הגר (יה) בכל מקום שמעשה בישראל צריך להביא את הגרים. חקת עולם לדורותיכם. שינהוג הדבר לדורות. ככם כגר יהיה לפני ה'. (נו) להביא הציץ שמרצה על ישראל שנאמר (והיה לכם לזכרון). כך מרצה על הגרים: פס'. תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם ולגר הגר אתכם. השוה הגר לאזרח בכל

המצות האמורות בתורה: פס'. וידבר ה' אל משה [לאמר] דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם [וגו'] לדורותיכם. פרשת זו ללמד על החלה. בבואכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה. אמר רבי ישמעאל למה נשתנית ביאה זאת מכל ביאות שבתורה שהוא אומר בכל מקום כי תבואו אל הארץ והיה כי יביאך. וכאן הוא אומר בבואכם אל הארץ כיון שנכנסו לארץ מיד נתחייבו בחלה. (נו) מיכן אמרו - במסכת קידושין גדולה תורה שקדמה לחלה ארבעים שנה (נח) ולמעשרות חמשים וארבע (נט) ולשמיים ששים ואחת וליובלות מאה ושלוש. (ס) תנו רבנן ימי יובלות שבמדבר ארבעים שנה חקר אחת (כא) (וליובלות ק' ושלוש). ימי אהל מועד שבגלגל ארבע עשרה שנה שבע שכיבשו ושבע שחילקו דכתיב (יהושע יד) בן ארבעים שנה אנכי בשלות אותי משה עבד ה' מקדש ברנע לרגל את הארץ ועתה הגה אנכי היום בן חמש ושמונים שנה. כי עבריה לירדן בר כמה הוה בר תמנין נכי תרתי וקאמר בן חמש ושמונים שנה למימרא דבשבע כיבשו ובשבע חילקו. אי בעית אימא מדשבע כיבשו שבע נמי חילקו ואי בעית אימא מהכא ארבע עשרה שנה אחר שהוכתה העיר: (סג) וכן מצאתי בסדר עולם שמונה מאות וחמשים שנה עשו ישראל בארץ משנכנסו בה ועד שיצאו מתוכה שהן ארבעה עשר יובלות ואומר ביחזקאל (יחזקאל מ) בעשרים וחמש שנה לגלותנו אימתי נאמר לו בתחלת היובל ואם ששה עשר יובלים הם היאך חסרין ארבעה עשר שנים אמור מעתה שבע שכיבשו ושבע שחילקו עולין לחשבון היובל אבל לא מנו אותם. שעד שכיבשו וחילקו לא מנו שמיים (יהושע יח) ויקהלו כל עדת בני ישראל שילה וישכינו שם את אהל מועד והארץ נכבשה לפניהם. באותה שעה התחילו למנות למעשרות ולשמיים וליובלות:

טוביהו ברבי אליעזר ז"ל (סג) נתישב על כיבוש של הלכה זו אמרו רבותינו במסכת זבחים שאם אין אתה אומר שבע שכיבשו ושבע שחילקו אין אתה מוצא י"ד שנה אחר אשר הוכתה העיר דכתיב בספר יחזקאל (יחזקאל מ) בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש השנה בעשור לחדש בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר בעצם היום הזה היתה עלי יד ה' ויבא אותי וגו'. (שמא) באותו הזמן ראה יחזקאל בנין הבית שיבנה במהרה בימינו אמר בעשרים וחמש שנים לגלותנו שהיה יחזקאל מונה לגלות יכניה לפני גלות צדקיה - י"א שנה ובגלות צדקיה הוכתה העיר טול י"א מיכניה לצדקיה וי"ד אחר צדקיה משהוכתה העיר הרי כ"ה שנים מיכניה אמר הכתוב (סס) בראש השנה בעשור לחדש ואי זהו עשור לחדש שהוא ראש השנה ליובלות זה יום הכפורים דכתיב (ויקרא כה) ביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם. למדנו שנבואה זו ביום הכפורים היתה בתחלת היובל שכן הוא קורא

**באור הרא"ם**

נשים כמו דכתיב לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה' ודרשין שלא ישא ממזר עם ישראל הכי הקהל הוא ג"כ נשים (ז"א): (נה) בכל מקום שמעשה בישראל. עיין לעיל בפ' נשא נפיסקא כה חנכנו: (נו) להביא הציץ שמרצה על ישראל שנאמר והיה על מנחו לזכרון והיה על מנחו לזכרון לפני ה' וכן הכא כתיב כגר יהיה לפני ה' שהציץ מרצה על הגרים והוא כעין ג"ש: (נז) מכאן אמרו. (קדושין מ'): ושם בגירסא גדולה לימוד שקדמו לחלה וכו': (נח) ולמעשרות י"ד. כי עד שבע שכיבשו ושבע שחילקו לא נתחייבו נמשכות כדמסיים לבסוף: (נט) ולשמיים ס"א. כי אחר י"ד שכיבשו וחילקו למנות שמיים ויובלות. והיה שמטה הראשונה שנה ס"א ויובל לשנת ק"ב מיציאתם ממצרים: (ס) ת"ר ימי יובלות וכו'. (זבחים קי"ח): (כא) וליובלות ק"ג. פעום וליחא בגמרא שס. ועפ"י פעום מלמעלה נשחרב הכא: (סג) וכן מצאתי. בסדר עולם פרק ס"ו: (סג) נתישב על כיבוש הלכה זו. כדכרו פירש"י בזבחים שס. ועיין ביחזקאל ט' בניחור הגר"א ז"ל ג"כ חשנו קרב לדברי המחבר. רק דברי המחבר

**פסיקתא פרשת שלח לך זמרתא**

אותו ראש השנה וכן מצאנו באהל מועד דכתיב (שמות לה) ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וציום על הכנות המשכן ביום הכפורים היה. ק"כ ימים לעשרת הדברות. וכן חינוך בית עולמים שעשה שלמה ביום הכפורים בא. וכן ליחזקאל העתיד לבוא נראה ביום הכפורים שמא בעשרה באב היה מפני גלות יבניה. דע כי לא היה יחזקאל מונה לגלות צדקיה אלא לגלות יבניה לא היה בעשרה באב ולא השנים שעשו ישראל בארץ תתנ"ו ת"ם משנכנסו עד שנבנה הבית דכתיב (מלכים א' ו) ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה ויבן הבית לה' צא מהם ארבעים שהלכו במדבר נשארו ת"ם והבית עמד ת"י הרי תת"ג שהם י"ז יובלות והיה ראוי להיות יובל כשהוכתה העיר שתת"ג שנים השלמת י"ז יובלות והיאך בא היוכל ארבע עשרה שנים אחר שהוכתה העיר אלה י"ד שנים חסרו מן תת"ג שלא היו כונים ליובלות. ואלו שבע שכיבשו ושבע שחילקו לפיכך באו ארבע עשרה שנה אחר שהוכתה העיר. אם היו מחשבים משנכנסו לארץ היה בא היוכל בתחלת הגלות של צדקיהו אלא פחות י"ד שנים היו י"ז יובלות עד שנת ד"ף ס"ו לבריית העולם שהוא אלול ז' [א] להורבן בית שני שהוא אתי"ו להפסקת נבואה למימי אלכסנדרוס מוקדון למלכות יונים שהוא משהוכתה העיר בימי צדקיהו המלך אתקכ"ז. נשוב לענינינו אל ענין הפסוק שאמר בבואכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה (סד) מיכן אמרו הוצה לארץ שנכנסו לארץ חייבין בחלה:

**פ"ט.** והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה'. נאמר כאן לחם (ס"ה) ונאמר להלן (דברים טו) לחם מה לחם האמור להלן חמשת המינים (סו) שנאמר (ש"ס) שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני. (וכתיב (שמות כג) ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה) ואלו הן חטה ושעורה וכוסמת ושכולת שועל ושיפון. יצא דוחן ואורז והפרגין והשומשמן שאין באין לידי מצה וחמץ אלא לידי סרחון. (ס"ז) תרומה. (חובה) לה' בתרומה גדולה הכתוב מדבר. מלמד שצריכין ישראל להפריש תרומה גדולה ותרומת חלה ועכשיו אנחנו בגלות בעונותינו מפרישין חלת הארץ בסקום תרומה גדולה וזורקה לאור וחלה נותנה לכהן. ומברכת האשה אשר קדשנו במצותיו וצונו להפריש חלה. (ס"ח) וחלת הפסח מפרישין כבר מעשרים וארבע ככרות:

**פ"י.** ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה. משתערב הקמח בעריבה. (ס"ט) מיכן אמרו אוכלין עראי מן העיסה עד שתתגלגל שאין מפרישין קמח חלה אלא עיסה ובלבד שיהא כשיעור חלה כשיעור מ"ג ביצים וחומש ביצה. בתרומת גורן כן תרימו אותה. (ע) מה תרומת אחת. אף חלה אחת:

**פ"יא.** מראשית עריסותיכם תתנו לה' תרומה לדורותיכם. למה נאמר (ע"א) לפי שהוא אומר ראשית עריסותיכם. שומע אני ראשונה שבעיסות ת"ל מראשית עריסותיכם מקצתה ולא כולה. (ע"ב) ד"א חלה תרימו תרומה פרט לעיסת תרומה [א] צ"ל אלה ל"ו. כן בגי' ה"ט באצטר במנחם שלו לפסיקתא זמרתא.

**באור הרא"ם**

בסוף חשב חשב למלכות יוני וגם לצריחה עולם וכפי האנחה חושב בשם עד שנות ימי חייו כמה הוא לגלות השני ולמלכות יוני שס"ס ולא יכולתי לכווננו: (ס"ד) מכאן אמרו פירות ח"ל שנכנסו לארץ חייבין בחלה כ"ל ודורש בנחלם אל הארץ צריחהם לארץ חייבים אף בפירות חו"ל: (ס"ה) ונאמר להלן לחם עוני כ"ל: (ס"ו) שנא' שבעת ימים תאכל עליו מצות דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא ידי חובתו בספס כ"ל והקרא ולחם וקלי ס"ס: (ס"ז) תרימו תרומה לה' בתרומה גדולה הכתוב מדבר או חינו חלה בתרומה חלה כשהוא אומר חלה תרימו תרומה הוי חלה אמור כ"ל: (ס"ח) וחלת הפסח. א' מ"ד כשהם מתניחין (חלה ס"ב) חלה בעה"ב א' מ"ד: (ס"ט) מכאן אמרו: (חלה ס"ג מ"א): (ע) מה תרומה אחת אף חלה אחת. ס"י בסוריא ג"כ חלה אחת כדברי ר"א (חלה ס"ד מ"ז): (ע"א) לפי שהוא אומר ראשית עריסותיכם בקרא שלמעלה שומע אני ראשונה שבעיסות. היינו העיסה שיעשה ראשונה יתן כולה ומה שיעשה עיסות אח"כ פטורה ח"ל מראשית עריסותיכם מקצת ראשית. וזה לגלות דקרא שלמעלה ראשית עריסותיכם שיתן מכל ראשית חלה כן ביאר המזרחי: (ע"ב) ד"א חלה תרימו פרט לעיסת תרומה. צריחה בגר"א ז"ל עריסותיכם שמענו אף עיסת תרומה ומע"ס ח"ל חלה תרימו לה' אף שהמורס קודם והשאר חולין ולא

# פסיקתא פרשת שלח לד זמרתא קיא

ולעיסת מעשר לפי שאין השאר חולין והתורה אמרה חלה תרימו את שמורם קודש והשאר חולין ולא שזה וזה קודש. תתנו לה' תרומה לה'. (עג) עד (שיבוא) בה שיעור כדי מתנה לכהן. מיכן אמרו שיעור חלת בעלת הבית אחת מעשרים וארבעה. והגחתום אחד מארבעים ושמונה. א"ר יהודה מפני מה אמרו בעל הבית אחד מעשרים וארבעה (עד) והגחתום אחד מארבעים ושמונה לפי שהאיש עינו יפה והאשה עינה רעה וכשתפחות לא תפחות מארבעים ושמונה. (עג) לדורותיכם. להביא עיסת שביעית שהייבת בחלה.

**פס'** וכי תשנו ולא תעשו את כל המצות האלה. בעבודת כוכבים הכתוב מדבר אתה אומר בע"ז הכתוב מדבר או אינו אלא באחת מכל המצות שבתורה ת"ל והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ייחד. (עו) הכתוב מצוה זו אמורה בפני עצמה. (עו) ואי זו ע"ז. ד"א וכי תשנו ולא תעשו את כל המצות האלה. באו כל המצות ללמד על מצוה אחת. מה העובר על כל המצות פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים בתורה אף כל העובר ע"ז פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים בתורה שנאמר. (דנניס י"ז) לעבור בריתו ואין ברית אלא תורה שנאמר (סס כח) אלה דברי הברית ונו' (עח) אשר (צוה) ה' את משה מלמד. שכל המודה בע"ז כופר בעשרת הדברות שנאמר למשה שנאמר (שמות כ) וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר:

**פס'** את כל אשר צוה ה' (את) [אליכם ביד] משה מן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם. להביא אף דברי הנביאים שכל המודה בע"ז כאלו כופר בכל מה שנצטוו הנביאים. וכל הכופר בע"ז נקרא יהודי ומודה בכל התורה ובכל המצות דכתיב (דניאל ג) איתי גוברין יהודאין ונו'.

**פס'** [והיה אם] (ואם) מעיני העדה נעשתה לשגגה וגומר. כגון שהורו ב"ד בדבר מותר ואינן חייבין אלא עד שיורו בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת כגון זבוח וקיטור וניכוד והשתחויה. ועשו כל העדה. מלמד שהוראה תלויה בבית דין ומעשה תלוי בקהל. פר בן בקר אחד לעולה לריח ניחוח לה' (עט) ומנתתו ונסכו כמשפט. (ושעיר עזים אחד לחטאת). כסדר האמור שלשה עשרונים לפר ולא פר לחטאת לפי שבפרשת ויקרא כתיב (ויקרא ד) ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר ונו'. כגון שהורו בחלב או בדם כדמפורש בתורת כהנים וכמסכת הוריות. (ס) (ויקרא ד) והקריבו הקהל פר בן בקר לחטאת. יכול יביאו על שגגת ע"ז פר לחטאת ת"ל פר בן בקר אחד לעולה. ושעיר עזים אחד לחטאת. ומפני מה חטאת ע"ז חסרת אל"ף שכל קרבנות חטאת קודמת לעולה וכאן עולה קודמת לחטאת:

**פס'** וכפר הכהן על כל עדת בני ישראל. (פא) זה כהן משוח בשמן המשחה. (פג) יכול בין שונגין בין מזידין ת"ל ונסלח להם כי שגגה היא. רבי אומר מנין אתה אומר שאם היו מקצת צבור שונגין ומקצתן מזידין שיהו לפניו כשגגת (פג) שנאמר כי שגגה היא. והם הביאו את קרבנם לפני ה'. זו עולה. וחטאתם לפני ה'.

**ב א ו ר ה ר א " ס**  
לא שום וזם קודש: (עג) עד שיביאנה לכהן כג"ל: (עד) והגחתום א' כס"ח. (מעיסתו מרובה) וסלסה המוכרת בשוק (אף מעיסתה משופה) ג"כ ח' ממ"ח כ"ה צמס' חלה פס וע"ז קאי שהאיש שיט יפה וסלסה עינס רעה: (עג) לדורותיכם להביא עיסת שביעית. סי' לדורותיכם שטהג בכל שנה ושנה ועיין בספרי דה"א האיל שספור ממעשר בשביעית יספור ג"כ מחלה ונחל לדורותיכם לרבות: (עו) ייחד הכתוב מצוה אחת בפני עצמו. כן הניח הגר"א: (עז) ואיזה זה ע"ז. עיין (הוריות ס) אשר דבר ה' אל משה כג"ל ויליף כמו ג"ש אשר דבר וכתיב התם את כל הדברים האלה לאמר: (עח) את כל אשר טעם ה' אליכם ביד משה וכו' כג"ל: (עט) ומנחתו. ונסכו כמשפט כסדר האמור ג' עשרונים ושעיר עזים לחטאת ולא פר לחטאת לפי שבפרשת ויקרא וכו' כג"ל: (ס) והקריבו הקהל פר וכו'. והוא גבי שגגת מטות: (פא) זה כהן משוח בשמן המשחה. בספרי ליתא דרשה זו. וחולי למד המחבר מפר כנח על המטות דכתיב שם וסביח סכהן המשוח: (פג) יכול בין שונגין וכו'. עיין בספרי וכפי שהניח הגר"א לפי שנאמר מעיני העדה נעשתה לשגגה שמשגגו שארחת כ"ד כשגגה ולא כזון חבל עשיית צור זדון כשגגה ח"ל ונסלח להם כי שגגה היא. וס"א למעט חטאתם לפני ה' שונגין



### פסיקתא פרשת שלח לך זמרתא

זו חטאת. על שנתם. (פד) מה שנתם לכל המעשים אף חטאתם לכל המעשים. כדכתיב ונסלח לכל עדת בני ישראל. אחד אנשים ואחד נשים. ולפי שהיה מעשה בישראל (פה) צריך להביא את הגרים. כי לכל העם בשגנה. להוציא כאן משוח שיצא סדין כל העם שאע"פ שלענין (פו) שימור המצות דין כהן משוח כדן צבור בפר. לענין ע"ז אין דינו כצבור. שצבור בפר והמשוח כיהוד :

**פס'** . ואם נפש אחת תחטא בשגנה והקריבה עז בת שנתה לחטאת. כבר למדנו בפרשת ויקרא על כל הפצות מביא וכאן הוציא הכתוב עבודה זרה לידון ב"ד בפר לעולה ושעיר לחטאת. והיהוד המשיח והנשיא לידון בשעיר.

**פס'** . ואם נפש אחת. אחד נשיא ואחד יחיד ואחד משיח כולם בכלל נפש אחת הם. תחטא בשגנה. בשגנת ע"ז לפי (פז) שדנין יחיד כצבור. (פה) וילמד מתורתן עליון. (פח) בשגנה. להוציא את (האזרח) והקריבה עז בת שנתה לחטאת. בנין אב בכל מקום שנאמר עז בת שנתה :

**פס'** . וכפר הכהן על הנפש השוננת בחטאה בשגנה לפני ה'. (י) חטאין שביח גורסין לו לביאת החטאת. בחטאה בשגנה. (יא) להוציא את דקדוקי ע"ז. לכפר עליו. (יב) להוציא את הספק. ונסלח. (יג) סליחה גמורה ככל הפליחות שבתורה.

**פס'** . ונסלח לכל עדת בני ישראל. האזרח בבני ישראל. לפי שנא' (ויקרא ט) כל האזרח בישראל ישבו בסוכות להוציא את הנשים ולא למדנו מנין ת"ל כאן האזרח בבני ישראל להיות בנין אב שכל (יד) מקום שנאמר אזרח בזכרים הכתוב מדבר. ד"א האזרח בבני ישראל. בני ישראל מביאין על שגנת ע"ז ואין (יט) הכנענים מביאין על שגנת ע"ז. תורה אחת יהיה לכם. ליחיד ולנשיא ולמשיח. לעושה בשגנה. מה ע"ז מיוחדת שחייבין על זדונה כרת ועל שגנתה חטאת. (יז) אף כל העשוי בשגנה [א] תעשה על שחייבין על זדונו כרת ועל שגנתו חטאת :

**פס'** . והנפש אשר תעשה ביד רמה. זה המלה פנים בתורה כמנשה בן חזקיהו שהיה יושב דורש בהגדות של דופי. אומר לא היה לו למשה לכתוב בתורה (גמלוה ל) וילך ראובן בימי קציר חטים (סס לו) ואחות לזמן תמנע. ועליו ספורש בדברי קבלה (מגלים י) תשב באהיך תדבר בבן אמך תתן דופי אלה עשית והתירשתי דמית היות אהיה כסוך אוכיחך ואערכה לעיניך. כסבור אתה שכדוך בשר חם דרכי. בא ישעיה ופרשם עליו (ישעיה ס) הוי מושכי העון בחבלי השוא [ונג']. [כ] כך דרכו של הטא תחלתו של יצר הרע רומה לחום של בוכיא אבל סופו כעבותות העגלה הטאה. ר' אומר העושה מצוה אחת ישמח שסופו גודר למצות הרבה והעובר עברה אחת ידאג שסופו גודר עברות הרבה שמצוה גוררת מצוה ועברה גוררת עברה. [א] פי' כספיי פסקא ק"כ ד"א ולשמה בשגנה וכו' וכו' דף ח' פ"א כי פה סתמא ממוכסת : [ב] ילך כרע בתחלף דוסה לחס כל"ל וכו' כסוכה דף ל"ב. וכו' וכו' ל"ט :

#### באור הרא"ם

שוגנין : (פד) מה שנתם לכל המעשים. (זכמים מא) כלשון שהיו מעשים למעשים. פי' שהכל נקרבן עובד כוכבים לא נחפרט דיני הזכותם והקפדת האומות וילשיק הכל מפר הנא על כל המצות : (פה) צריך להביא הגרים. ע"כ כתיב ולגר הגר בתוכם ועיין רמב"ן על התורה : (פו) שימור המצות. היינו פר הנא על המצות נס' ויקרא : (פז) לפי. שדנין יחיד מצבור כנ"ל. פי' כמו ספרשם שלממלה גבי צבור קאי בע"ז חף כאן ואם נפש אחת החטא קאי בחטא עובדי כוכבים : (פה) וילבור החתון משליון כנ"ל : (פח) בשגנה. להוציא את המזידה כנ"ל : (י) חטאין שבידו וכו'. דורש מלות כפולות נס' ששוננת בחטאה בשגנה וזה שאמר חטאין שבידו ומה שכתב גאסור עובד כוכבים מסתמא היה לו כבר חטאין אחרים וכענין עבירה גוררת עבירה : (יא) להוציא את דקדוקי העובדי כוכבים. חכס הספרדי פי' כגון שראה בית עובד כוכבים וכבוד בית הכנסת הוא והסתחווה לה פסור כפרי לנו לשמים : (יב) להוציא את הספק. דורש לכפר עליו במחורר לו שפד עבודה כוכבים הוא דמייתי קרבן ולאשקי אי מספקא ליכ אי ענד אי לא כגון שהתחזה על גבי חילן בשגנה ומספקא ליכ חס היא אשרה או לא לא פייתי קרבן (חכס הספרדי) : (יג) סליחה גמורה. דסד"א דשנדי כוכבים חסור יהיב הקרבן חולם ויר"כ מכסר קמ"ל שנתכפר כנר : (יד) שוכ"ם שנאמר אזרח וכו'. חנל כאן גבי עבודה כוכבים נס' נשים כשלא כי סוקשה חסה לזיש לכל עושין שנתה : (יט) ואין הכנענים מביאין וכו'. שאין הכנעני מביא חטאת : (יז) אף כל העשוי בשגנה. פי' דאין חייבין חטאת רק על דבר שזדוט כרת (שנת סס').

## פסיקתא פרשת שלח לך זוורתא קיב

את ה' הוא מנדה . זה הכופר בעיקר . ונכרתה . זו הפסקה . הנפש ההיא . המזיזה . מקרב עמה . ועמה שלום :

**פס'** . כי דבר ה' בזה . אלו צדוקים וכל הדומין להם . ואת מצותו הפר . זה המפר ברית . ד"א כי דבר ה' בזה . זה המנלה פנים בתורה . ואת מצותו הפר . זה אפיקורוס סיבן א"ר אלעזר המודעי המחלל את הקדשים והמנלה פנים בתורה והמפר בריתו של אברהם אבינו אע"פ שיש בידו מעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא . רבותי אמרו אפילו אמר כל התורה אני מקבל עלי חוץ מדבר אחד זה דבר ה' בזה ואת מצותו הפר . זה האומר כל התורה אמר משה ספי הקב"ה חוץ מדבר זה שאמרו ספי עצמו זהו כי דבר ה' בזה . ר' מאיר אומר כי דבר ה' בזה . זה הלומד תורה ואינו מלמדה לאחרים . ר' נתן אומר כי דבר ה' בזה . זה שיכול ללמוד ואינו לומד . רבי ישמעאל אומר כי דבר ה' בזה בע"ז הכתוב מדבר שבזה דבור ראשון שנא' למשה ספי הקב"ה (שמות כ) אנכי ה' אלהיך ונ' . הכרת תכרת . בעולם הזה ולעולם הבא דברי ר' עקיבא . ר' ישמעאל אומר דברה תורה כלשון בני אדם שהרי כתוב למעלה ונכרתה והלא אין שלשה עולמות אלא אומר דברה תורה כלשון בני אדם שאע"פ שכל המתים מתכפרין אבל זו עונה בה שנא' (יחזקאל לב) ותהי עונותם על עצמותם . ד"א עונה בה . כל זמן שעונה בה האם עשה תשובה מתכפר . ר' שמעון בן אלעזר אומר עונה בה לעתיד לבוא ליום הדין סיבן שבשתי ספרי מינין שהיו אומרים אין עולם אלא אחד :

**פס'** . ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים . תולש הית בקרקע ולהלן הוא אומר (שמות ה) לקושש קש לתבן שהיו תולשים מן הקרקע ועושין תבן . איש . ושמו לא נזכר לפי שלא היה צריך . ר' יהודה בן בתירה אומר מן המעפילין היה שנא' ויעפלו לעלות אל ראש ההר . וימצאו איש מקושש עצים . מניד שמינת משה שומרים ומצאו איש מקושש :

**פס'** . ויקריבו אותו המוצאים אותו מקושש עצים . מלמד שהתרו בו ולא רצה לקבל התראה עליו מיכן לכל חייבי מיתות שצריכין לקבל התראה . אל משה ואל אהרן ואל כל העדה . אבא הנן משום ר' אליעזר אומר בבית המדרש באו ועמדו לפניהם :

**פס'** . ויניחו אותו במשמר . מלמד שכל חייבי מיתות נחבשין . כי לא פורש מח יעשה לו . יודע היה משה רבינו שהמקושש במיתה שנאמר (סס ל"ה) מחלליה מות יומת . ומאי כי לא פורש . באי זו מיתה הוא נהרג :

**פס'** . ויאמר ה' אל משה מות יומת האיש . לדורות . רגום אותו באבנים . לשעה . כל העדה . במעמד כל העדה הוא נהרג . מהוין למחנה . סיבן אסרו בית הסקילה היה חוץ לבית הדין :

**פס'** . ויוציאו אותו כל העדה אל מחוץ למחנה וירגמו אותו באבנים וימות . (נז) ולמעלה הוא אומר (ויקרא כד) (רגום אותו באבנים) מכאן אסרו במנהדרין בית הסקילה היה גבוה שתי קומות . ואחד מן העדים דוחפו על מתניו אם מת בת יצא ואם לאו עד האהר נוטל את האבן ונותנה על לבו אם מת בה יצא וכן עד השני ואם לאו רגימתו בכל ישראל שנא' (דברים יז) יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו ויד כל העם באחרונה . כאשר צוה ה' את משה . (נח) צוה מצות תליה . והיכן צוה (סס כ"ה) וכי יהיה באיש הטא משפט מות והומת ותלית אותו על עץ :

**פס'** . ויאמר ה' אל משה לאמר . למה נסמכה פרשת ציצית לפרשת מקושש לפי שהיו אומרים לו למקושש מפני מה הללת שבת לא שמעת (שמות לא) מחלליה מות יומת אמר להם שמעתי ושכחתי אמר לו הקב"ה למשה דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית לשון סימן לשון ציון כדי שיהו ישראל זוכרים את המצות . וכן הוא אומר וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' :

### ב א ו ר ה ר א " ם

זה המנלה וכו' (מנהדרין נט) : (נז) ולמעלה . הוא אומר וירגמו אותו חטן (כייט כלשון ימיד) כנ"ל בני מקלל וכלן כחיו באבנים לשון רבים : (נח) צוה מצות תליה . כי כל הנסקלין נחלין :

## פסיקתא . פרשת שלח לך . זמרתא

**פס' .** דבר אל בני ישראל . פרט לנשים . ואמרת אליהם . להיות נוהגין לדורות . ועשו להם ציצית . שתהא עשויה לשמה . להם . משלהם פרט לנזול . ועשו להם ציצית . אין ציצית אלא דבר היוצא . וכן הוא אומר (יהזקאל ה) ויקחני בציצת ראשי . ועשו להם ציצית . (נפ) שומע אני ועשו הוט אחד בפני עצמו ת"ל (דנניס כג) גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך . אין גדיל פחות משלשה . דברי בית הלל . (ק) בית שמאי אומרים שלשה של צמר (וארבעה) של תכלת והלכה כבית שמאי . (קא) בד"א (בתלתליה) אבל שיריה וגרדומיה כל שהוא . (קג) אומר ציצית ואמר גדילים . הא כיצד שתהא גדילה מן הכנף וציצית מן הגדילה . (קד) על כנפי בגדיהם . ולהלן הוא אומר (סס) על ארבע כנפות כסותך . אשר תכסה בה . הטלית והרדיד . לדורותם . בין בארץ בין בחוצה לארץ . ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת . שהוא פותל את הצמר ולא שיעשה כמות שהוא אלא שיהא טווי ושזור שנאמר פתיל תכלת . מה תכלת טווי ושזור אף לבן טווי ושזור . (קד) ונתנו על האריג ולא על מקום הפתיל . על ארבעה ולא על שמונה . מיכן שאם נתנו על הקרן פסולה . (קה) ד"א ונתנו על ציצית הכנף . ולא שיארניה (נימא) אלא ונתנו על הכנף מאחר שנהיה כנף יתנו . יכול יקשרנה עמה ת"ל ועשו [וגו'] פתיל תכלת . א"ר שמעון בן אלעזר למה נקרא שמה תכלת על שם שנתכלו המצריים בבכוריהם . ד"א תכלת . על שם (קו) שנתכלו המצריים על הים . ולמה נקרא שמה ציצית על שם שהציץ הקב"ה על בתי אבותינו במצרים שנא' (סיכ ג) משניה מן החלונות מציץ מן החרכים :

**פס' .** והיה לכם לציצית וראיתם אותו . (קז) ביום ולא כלילה . יכול שתהא כמות סומא פטורה ת"ל והיה לכם לציצית וראיתם אותו . לרבות כמות סומא לפי שישנה בראיה אצל אחרים . ד"א וראיתם אותו . רבי מאיר אומר כל המקיים מצות ציצית כאילו מקביל פני שכינה . שהתכלת דומה לים והים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד שנא' (יהזקאל ה) וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא וגו' . וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם . זו פרשת שמע שיש בה מלכות שמים . (קה) ומיעט בה ע"ז :

**תנן** התם במסכת ברכות א"ר יהושע בן קרחה למה קדמה ק"ש לזהיה אם שמוע . כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואחר כך יקבל עליו עול מצות . והיה אם שמוע לויאמר שזהיה אם שמוע נוהג ביום ובלילה ויאמר אינו נוהג אלא ביום שמצות ציצית נוהג ביום ולא כלילה . ד"א וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' . מניד שכל המקיים מצות ציצית כאילו קיים כל התורה כולה . וכן מנין ציצית שש מאות וי"ג . ציצית . שש מאות . ושמונה חוטין והמשה קשרים שבהן הרי שש מאות ושלוש עשרה מנין תור"ה עם אנכי ולא יהיה לך וכן ברי"ת מנינו עם המילה . ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם . אחרי לבבכם זו מינות . וכן הוא אומר (קל"ז) ומוצא אני מר סמות את האשה זו דת מינות . אשר היא מצודים וחרמים לבה אסורים ידיה . שמתעים את האדם כאשה זונה . וכן אמר שלמה (משלי ה) הרחק מעליה דרכך

## ב א ו ר ה ר א ם

(נפ) שומע אני יעשה חוס א' נפ"ע כנ"ל : (ק) ב"ש אומרים שלשה של צמר ורביעית של תכלת כנ"ל : (קא) בד"א בשחילתו חבל שיריה וגרדומיה כל שהוא כנ"ל סי' מחלה נריך ד' חוטין שלמים חבל אח"כ השיריים והגרדומין כ"ס : (קב) אומר ציצית . (פי) ציצית הוא כל חוס נפ"ע) ואמר גדילים (וגדילים הוא כל החוטים מקולעים יחדיו דעבות מתרגמין עובד"גדילון) ועל זה אמר שיהיה גדילה מן הכנף וציצית מן הגדילה . היינו מן הכנף יהיה הכנף וחל"כ יהיה החוטים נפ"ע כמו שאנו עושים : (קג) על כנפי בגדיהם . שומע אני אף בעלת שלוש בעלת חמש בעלת שש וכו' במשמע ת"ל על ארבע כנפות כסותך יצאו חלו כנ"ל : (קד) ונתנו על האריג ונוהגו הוא דוקא על גוף הבגד ולא על מקום הסתיל : (קה) ד"א ומעט על ציצית הכנף למה נאמר לפי שהוא אומר ועשו להם ציצית יכול יארנה עמה ת"ל ונתנו על הכנף הא כיצד קושרה אח"כ עמה כנ"ל : (קו) שנתכלו המצריים בבכורות תרגום של שיכול תכלא . ומכח בכורות היתה כלילה וכן נגע התכלת דומה לרקיע המשחיר לפע ערב (רש"י בתומס) : (קז) ביום ולא כלילה פרט לכמות לילה . יכול שהיה כמות סומא פטורה וכו' כנ"ל : (קה) ומיעט בה עובר כוכבים . דכתיב ה' אחד חבל וביה חס שמוע אע"ג דמיעט בה עובדת כוכבים הוא רק כדי לקבל על מלכות שמים



# פסיקתא פרשת שלח לך זמרתא קינ

ואל תקרב אל פתח ביתה. ואחרי עיניכם. זו זנות. וכן שמשון אומר (סופסים י"ד) אותה קח לי כי היא ישרה בעיני. אשר אתם זונים אחריהם. זו ע"ז כענין שנא' (ס"ח) ויזנו אחרי הבעלים. ר' נתן אומר שלא יהא שותה בכוסו והושב בכוס של חברו. דבר אחר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. מלמד שענינו של אדם הולכות אחר הלב. רבי ישמעאל אומר ולא תתורו אחרי לבבכם (קט) שנא' (קבלת י"ב) שמח בחור וגו' לכך נאמר אחרי לבבכם. ד"א אחרי לבבכם. מלמד ששני לבבות יש לאדם יצר טוב ויצר רע. אבל לעתיד לבוא לא יהא לאדם אלא יצר טוב בלבד שנא' (ישעיה ס"ו) וראיתם ושש לבכם כל מקום שנאמר כלפי מעלה אינו אלא לב אחד אבל בבני אדם שני לבבות:

**פס'.** למען תזכרו ועשיתם. לעשות זכרון כמעשה גדול הוא זכרון שנא' (מלאכי ג') זכרו תורת משה עבדי ואומר (יחזקאל) זכרו מרחוק את ה' (כל אפסי ארץ). ואומר (ישעיה מ"ד) זכר אלה יעקב. ועשיתם את כל מצותי. מלמד שהזכירה מביאה לידי מעשה. והייתם קדושים לאלהיכם. זו קדושת ציצית. מניח שהציצית מוספת קדושה לישראל. שלשה פעמים כתיב ועשו להם ציצית. ונתנו על ציצית. והיה לכם לציצית. (ק) כשתחלק ל' לאחד י' לאחד י' לאחד יהיו כולם מלאים כי כולם ציצת חסר יו"ד כתובים. א"ר חנינא בן אנטגנס כל המקיים מצות ציצית מה הוא אומר (זכריה ס) (כי) בימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים [והחזיקו] בכנף איש יהודי מלמה שכל אחד ואחד מישראל עתידין לשמשו עבדים אלפים ושמונה מאות:

**פס'.** אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים. מה ענין יציאת מצרים לענין ציצית לומר לך שאם יצבע אדם קלא אילן הוא מיני תכלת ויאמר תכלת הוא מי מודיע עלי בגלוי אומר לו הקב"ה אני ה' אלהיכם דעו מה עשיתם במצרים שהבחנתי בין טפה של בכור לטפה שאינה של בכור אם בין טפה לטפה הבחנתי בין תכלת לקלא אילן לא כל שכן. ד"א אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים. מזכיר יציאת מצרים על כל מצוה ומצוה כלומר עבדי אתם על מנת כן הוצאתי אתכם מארץ מצרים שתקבלו מלכותי ושתשמרו את מצותי לטוב לכם כל הימים (ישעיה מ"ג) ה' הפץ למען צדקו וגדול תורה ויאדיר אלו שלש מצות שנאמרו בזה אחר זה פרשה ע"ז ופרשת מקושש ופרשת ציצית. לפי שכל הכופר בע"ז כאילו קיים כל התורה כולה. וכל המשמר את השבת כאילו קיים כל התורה כולה. (ק"א) שנא' (שמות ט"ז) ראו כי ה' נתן לכם השבת. ובתורה כתוב (ס"ח) ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו. וכל המקיים מצות ציצית כאילו קיים כל התורה כולה הרי אלו שלש מצות חמורו יחד בזה אחר זה. אני ה' אלהיכם. על כרחכם. כענין שנא' ביהזקאל (יחזקאל כ) והעולה על רוחכם היו לא תהיה וגו'. ואומר (ס"ט) חי אני נאם ה' אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה אמלוך עליכם. ד"א חי אני נאם ה'. ר' נתן אומר אין לך כל מצוה שכתורה

שאינ מתן שכרה בצדה. צא ולמד ממצות ציצית: **(קינ) מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית ושמע שיש זונה בכרכי הים ונוטלת ארבע מאות זהובים בשביל שכרה וכו'.** כיון שהגיע לאותו מעשה באו ארבע ציציותיו ונדמו לו כארבעה עדים ומפחו לו בפניו מיד פרש וישב לו על גבי קרקע וכו' עד שהודיע לה למה נשמט וישב לו בקרקע כתב לה שמו ושם עירו ושם רבו הלכה ובזבזה כל נכסיה שליש למלכות ושליש לעניים ושליש נטלה ובאת לבית מדרשו של ר' חייא א"ל זכי במקחך מצעות שהצעת לו באיסור תציעי לו בהיתר. תנו רבנן וראיתם אותו וזכרתם. ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת

כ"ב אור הר"א"ם  
 (חכס הספרדי): (קט) שנאמר שמח בחור. וסיפא דקרא והלך בדרכי לך לך נאמר אחרי לבבכם:  
 (ק) כשתחלק ל' וכו'. פי' הלמ"ד מן לציצית יחולק על ג' יודין ויהיה ג' פעמים ציצית כאלמרים כפ' ציצית מלאים וזוה יזון מה שכתוב לעיל וכו' ציצית עולה מ"ל כי חושב ציצית מלא. וכן כרס קושיית הרמב"ן על המורה ע"ס: (ק"א) שנאמר ראו כי נתן. ונחמדה כתיב ויחן לכם את לחותם כנרית והוא כעין ג"ס: (קינ) אמר ר"נ כו'. מעשה באלה א' כו' (מנחות מ"ד) ע"ס כל המעשה בארובה:  
 כיון (פסיקתא) טו

## פסיקתא פרשת שלה לך זמרתא

התלוייה בה ואיוזו זו מצות ק"ש שכך שנינו במסכת ברכות מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן. כלומר בין תכלת שבה ללבן שבה. ד"א וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' רואה מצוה זו וזוכר מצוה אחרת הסמוכה לה ואיוזו זו כלאים שנא' (דברים כג) לא תלבש שעטנז וסמך ליה (שם) גדילים תעשה לך. ד"א וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'. כיון (ק"ג) שנתחייב בכל המצות מלמד ששקולה זו כנגד כל המצות. ד"א וראיתם אותו וזכרתם. ראה מביא לידי זכירה וזכירה מביאה לידי מעשה. חביבין ישראל שסיבגן הקב"ה במצות. ציצית בבגדיהם תפילין בראשיהם תפילין בזרועותיהן מזוזה בפתחיהם ועליהם אמר דוד (תהלים ק"ט) שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך. כיון שנכנס למרחץ וראה עצמו ערום מכל המצות נתקרה דעתו כיון שהוא נזכר את המילה מיד נתישבה דעתו כשיצא אמר (שם יג) למנצח על השמינית זו מילת שניתנה בשמיני א"ר אליעזר בן יעקב כל שתפילין בראשו תפילין בזרועו ציצית בבגדו ומזוזה בפתחו הכל בחזקת שלא יחטא. תניא רבי יהודה אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שלא עשיתני עובד כוכבים שלא עשיתני עבד שלא עשיתני אשה. והלכה סומא חייב בציצית (והלילה) (ק"ד) פטור מן הציצית והלובש טליתו בלילה אינו מברך וכשיאיר היום מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית. ועטיפתו. כעטיפת ישמעאלים ויש אומרים צריך לברך מעומד דכתיב והיה לכם לציצית. ויליף לכם. לכם מן (ויקרא כג) וספרתם לכם מה ספירה מעומד אף עטיפת מעומד והתם מנא לן. (קמ"ו) דכתיב (דברים ט"ז) מהחל חרמש בקמה. וכן מילה דכתיב (נחמיה י"ז) המול לכם כל זכר. וכשמקבצין הציצית בשעת ק"ש ומעבירין על גבי עיניהם אע"פ. שנראין הדברים שמשום חבובי מצוה מכל מקום לא נתחייבו ישראל בזה שאם כן היו ממשמשיין גם בתפילין בשעה שקורא וקשרתם אלא מנהג בעלמא הוא ואין בדבר איסור והיתר. והמתעטף צריך לעיין בציציותיו ואחר כך יתעטף שמא נחתך מהם וצריך תקון. והיוצא בשבת בטלית שאינה מצויינת כל צרכה הוא חייב חטאת (קמ"ז) (ועכשיו חייב מלקות). וטלית של תלמידי חכמים צריך שיראה בגדו מתחתיו טפה. וטלית שאינו צריך לה והיא בתוך הקופסה אינה צריכה ציצית. וטלית של שלש קרנות פטורה מן הציצית שנא' (דברים כג) על ארבע כנפות כסותך אבל טלית של חמש קרנות חייבת לפי שיש בכלל חמש ארבע ואין בכלל שלש ארבע וכן הלכה. תנו רבנן עשאה לציצית מן הסיסין או מן הקבורין שהם לבית לצורך תפירה ואריגה. מן הקוצין. אלו שהותכין מן הבגדים של צמר אחר גמר מלאכתן כדי לנאותן מן הנימין אלו חוטין שכראש היריעה של צמר ולפי שלא היתה טווייתן לשם ציצית פסולין דבעינן ועשו להם ציצית וליכא. תנו התם במסכת מנהות התכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן אינה מעכבת את התכלת. תפילין של יד אינה מעכבת את של ראש ושל ראש אינה מעכבת את של יד. סדין הוא טלית של פשתן. ונחלקו בו בית שמאי ובית הלל משום כלי קופסא. (ק"ז) שבית שמאי פוטרין את הסדין מן הציצית ובית הלל מחייבין את הסדין בציצית. ואפילו סונה בקופסא להיות טעון ציצית. והלכה כבית הלל שצריכין ציצית. אבל גזרו חכמים. שלא יטיל את הציצית גזירה משום כסות לילה שכל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אתי עשה ודחי את לא. תעשה דלא תלבש שעטנז אלא כיון שיש כסות לילה שאין לילה זמן ציצית גזרו בו חכמים שלא להטיל לו ציצית. טלית כפולה אם תפרה חייבת בציצית אבל אם לא תפרה אינה חייבת בציצית שאם תתפשט יבוא הציצית על ראשו ואין זה כנף האמור בתורה. וטלית שנקרעה חוץ לשלש יתפור ויטיל בה ציצית אבל נקרעה תוך שלש יצאת מתורת בגד. ואפילו תפרה פטורה מן הציצית. והלכתא מתירין ציצית מבגד זה ומטילין אותו לבגד אחר. והלכתא תלאן ואחר כך פסק ראשי חוטין שלהן פכולה. שנו חכמים בברייתא הפוחת לא יפחוח

## ב א ו ר ה ר א ם

(ק"ג) כיון שנתחייב אדם במצוה זו נתחייב בכל המצות כולן מלמד ששקולה וכו' כ"ל: (ק"ד) והלילו פ"ס. ונ"ל וכסות לילה פטור מן הציצית: (קמ"ו) דכתיב מהחל חרמש בקמה. ודוקש בקומה לשון משעמ (קמ"ז) ועכשיו חייב מלקות. כנתינתא ולא ידעמי פירושו ולולי כוונתו מלקות מלכות: (ק"ז) שב"ש פוטרין פירוט

## פסיקתא פרשת שלח לך - זמרתא קיד

משבעה חוליות כנגד שבעה רקיעים. והמוסיף אל יוסיף על שלש עשרה כנגד שבעה רקיעים וששה אוירים שביניהם. (ק"ח) ומעשה דמלאך שאמר לרב קטינא במסכת מנחות כך פירשו היה לובש סרבל בחורף מפני הקור והסרבל בעל שתי קרנות כעין מנטל. והסדין היה לובש בקיץ מפני שהוא דק ואסרם המלאך. למדנו מדברי מלאכא שהעגולה פכולה לציצית משום דלית ליה אלא ב' כנפות והסדין משום כפות לילה. וכן גזירות דרבא משום שאמר שופר ולולב ומגלה שלא יהו נוהגים בשבת והלכתא כמותו. ותיקון הציצית הרוצה לתפוח חתיכת יריעה של משי בקרנות שלא יקרעו הרשות בידו. ומביא מטוה של צמר שהוא עשוי לשמו ומודד כמלא זרת וחוזר וכופל כמותו זרת אחד עד שיהו שמונה חוטין באורך זרת. והחוט השמיני מניחו ארוך כחצי זרת שבו קושר את החוליות עד שישוה החוט לשאר החוטין ומתחיל ומברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות ציצית. וקושר קשר התחתון וכורך חוליות שבע. וקושר קשר השני לו וכן עד המשה קשרים. ומנין ציצית תרי"ג. והלכתא כל זמן שמתעטף אדם צריך לברך. וכן בתפילין כל זמן שמניחן וכן בסוכה כל זמן שנכנס לישב בה. והציצית צריך להיות שני שלישי ענף ושליש גדיל. וכשמטיל הציצית לא ירחיק הקשר לגבי הטלית אלא ירחיקו כדי שיהא ניטף על הקרן. ומקום שנוקב הטלית להטיל הציצית מרחיקו כמלא קשר העליון של גדל והציצית לרוחב הטלית. והלבישה רחבה לקומת האיש ומחזיר שני הציצית לאחוריו והשנים לפניו כדי שיהא סוקף במצות שני ציציות לפניו ושנים לאחוריו ותפילין בשמאלו וכימינו תורה ועל קדקדו התפילין של ראש והברית של מילה:

## פרשת ויקח קרח

כחונ טוב יפיק רצון מה ואיש מזמות ירשיע (משלי י"ג)

טוב זה משה שנאמר (שמות כ') ותרא אותו כי טוב הוא. יפיק רצון מה. שתפלתו נשמעת בכל עת. במצרים הוא אומר (ס"ח) ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים וכו'. וכתוב (ס"ט) ויעש ה' כדבר משה. ועל הים הוא אומר (ס"ז) ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי וכו'. ובמדבר הוא אומר (ס"ג) גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה כי מצאת הן בעיני ואומר (נמדנ"ג) ויאמר ה' סלחתי כדברך. ובקרח הוא אומר ויהי ככלותו לדבר את כל הדברים האלה ותבקע האדמה אשר תחתיהם: טוב יהו ברבי אליעזר ז"ל אומר (משלי י"ג) טוב יפיק רצון מה. (ה) שתפלתו היתה נשמעת לאלתר וכן הוא אומר (ישעיה ס"ט) בעת רצון עניתיך (משלי י"ג) ואיש מזמות ירשיע. ונתחייב לרדת חיים שאולה. ירשיע בענין שנאמר (איוב לד) ואם צדיק כביר תרשיע. פירוש יחייבו ואומר (ס"ט) ירשיעך פיך ולא אני. וכן כיוצא בהם. ד"א ואיש מזמות ירשיע זה קרח. יועץ מזמות רשע והרשיע רבים עם עצמו שנא' ויקח קרח בן יצהר בן קהת וכו'. ולמה נסמכה פרשת פורענות דקרח לפרשת ציצית שכיון שאמר משה לישראל (נמדנ"ג) ועשו להם ציצית. הלך ואמר לאשתו ראי שהידש לנו משה מצות אחרת לעשות ציצית על כנפי בנינו ולתת על ציצית הכנף פתיל תכלת. אמרה לו הריני עושה לך טלית כולה של תכלת. לקחה והולוכה אצל משה רבינו אמר לו זאת חייבת בתכלת או לא אמר לו בית מלא ספרים צריך מזוזה. מיד התחיל לנגות שנא' ויקח קרח. שלקח מקח רע לעצמו. ד"א שלקח לבו בנאותו בענין שנאמר (איוב ס"ט) מה יקח לבך וכו'. אמרה לו אשתו מפני מה משה מלך ואהרן כהן גדול ובניו סגני כהונת גדולים ולך נתן עבודת משא ככתף שנא' (נמדנ"ג) ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו. ולא די זה אלא נתן עיניו בשער שלכם שנא' (ס"ח) והעבירו תער על

### באור הרא"ם

פי' סדין כוה של פשתים וכחונת אמר ויביס כלאי' ע"ש במנחות מ' (ק"ח) ומעשה דמלאך וכו'. (מנחו' מ"א): (ה) שתפלתו נשמעת. וקאי על משה רבינו מה שביקש על עדת קרח:



## פסיקתא - פרשת קרח - זוטרתא

כל בשרם לכך נאמר ויקח קרח על שמו נקרא שעשה קרחה במשפחתו. בני צהר. שהרתיח כל העם עליו כצהרים. בן קהת. שהקהה שיני מולידיו. בן לוי. שנעשה לוייה לגיהנם אבל יעקב לא זכרה ר' שמואל בר רב יצחק אמר כבר בקש יעקב רחמים על עצמו ובטלה הימנו שנאמר (נחל'סית מט) בסודם אל תבא נפשי. אלו המרגלים. בקהלם אל תחד כבודי. אלו עדת קרח. ודתן שעבר על דת. ואבירם. שהאביר לבו שלא לעשות תשובה. ואון. שישב באנינות עד שמת. בן פלת. שנעשו לו פלאות שניצל מעדת קרח. בני ראובן. שראה והבין. אמר רב און בן פלת אשתו הצילתו. אמרה לו מה איכפת לך אי משה רב אתה תלמיד אי קרח רב אתה תלמיד א"ל ומה אעשה כבר נמנית עמהם ואיני יכול לפרוש. אמרה לו אני אצילך השקתו יין וישן לו על המטה וישבה לה על פתח חצרה וסתרה את שערה והיתה סורקת את ראשה. אמרה כתיב כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' וכן היה שכיון שבא אחד מהם לשאול על און היה רואה את האשה פרועת ראש וחוזר לאחוריו בין כך ובין כך ניצל. ועליה אמר שלמה (משלי יד) חכמות נשים בנתה ביתה זו אשת און בן פלת. ואולת בידה תהרסנו. זו אשת קרח שהיסיתו למרוד במשה. וכן מצאנו באדם הראשון שלקה על ידי אשתו. וכן מצאנו באהאב שהיסיתו אשתו סיכן אמרו כל ההולך אחר עצת אשתו נופל לגיהנם. והני מילי בדברי תורה אבל במילי דעלמא אזיל. כדאמרי אינשי אתתך גוצא גחון ולחוש לה ליטול הימנה עצה. ד"א ויקח קרח לקח עמו אנשים רעים נותנים לו עצות רעות. א"ל ראה בני קהת עמרם ויצהר וחברון ועוזיאל. תינח עמרם גדול שבאחים זכו בניו לגדולה. מישאל ואלצפן מפני מה יהא נשיא על הלויים שנא' (נמדנ'ג) ונשיא בית אב למשפחות הקהתי אליצפן בן עוזיאל מיד קנאוהו על משה. ע"א מתקנא על מתנות כהונה. אמר לא די שנמל את הכהונה ונתנה לאחיו אלא נתן להם מתנות כהונה. שנאמר בכורי כל אשר בארצם וגו'. כל חרם בישראל וגו'. כל חלב יצרה וכל חלב תירוש וגו'. ואפי' מעשר שני שניתן ללויים. אמר והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר. מיד הלך ולקח עמו חמשים ומאתים איש ועשה להם סעודה ושחט להם שהיטה גדולה. בא אלעזר ליטול מתנות ולא נתנו לו עד שבא אליהם וקמו מפניו וראיה לדבר שעל הכהנים נהלקו שנאמר ובקשתם גם כהונה. אבל היו עמהם קנאות אחרות כמו שדרשו רבותינו. וכן אמר שלמה (משלי י) שנאה תעורר מדנים. ודתן ואבירם בני אליאב בן פלוא בן ראובן שנא' בפרשת פנחס (נמדנ'כו) (ויהיו בני) ראובן בכור ישראל לפלוא משפחת הפלואי. וכתיב ובני פלוא אליאב. (ד"ס"ג) ובני איתן עזריה. כמו (נחל'סית מ"ו) ובני דן חושים. (כ) והיו (בני) דתן ואבירם בני אליאב בן פלוא בן ראובן (ומה) שאמר על דתן ואבירם בן מועה). אבל און בן פלת אי אפשר לומר שהוא פלוא. (ג) שכבר אמר ובני פלוא אליאב ולא אליאב ואון אחים אלא היה איש אחר. זולת משפחת דתן ואבירם. אבל לפי שיצא מעצתם לא זכרו הכתוב במקום אחר שלא יהא לו גנאי שנתוועד עם מתי שוא והסתירה הב"ה המעשה והמשפחה שלו כמו שהסתיר את המקושש מפני המשפחה. ומי גרם לדתן ואבירם להתוועד עם קרח לפי שהיו שכנים להם דכתיב (נמדנ'כ) דגל מחנה ראובן תימנה. וכתיב (ס"ג) משפחות בני קהת יחנו על ירך המשכן תימנה:

**פס'** ויקומו לפני משה ואנשים וגו'. העיון פניהם לפניו אלו הזכורים למעלה. ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים. לא הזכירו שמותם מפני יחס המשפחות נשיאי עדה. שהיו מיוחדין שבעדה. קריאי מועד. שיוודעין לעבר שנים ולקבוע חדשים. אנשי שם. שהיה להם שם בכל. בעושר ובחכמה ובכינה:

**פס'** ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אליהם רב לכם (וגו') וישמע משה (ד) ויפול על פניו. וכן הוא אומר (תהלים קו) ויקנאו למשה במחנה לאהרן קדוש ה'.

**פס'** וידבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר. השיבני על דברי. בקר ויודע ה' את

ביאור הר"א"ס

(ג) והיה דתן ואבירם בני אליאב כנ"ל: (ג) שכבר אמר ובני פלוא אליאב ולא חשב און: (ד) ויפול על פניו מכאן

פסיקתא פרשת קרח זמרתא קמו

אשר לו ונו' לפי שהיו מזומנין במעודה אצל קרח אמר להם אין השעה הזאת שעת הדין לפי ששעת שכרות היתה אלא בקר ד"א בקר כדי שיחרהו בלבם כל הלילה אולי יחזרו בתשובה ואת הקדוש והקריב אליו כי אמרו כל העדה כולם קדושים ולמה זה הבדיל אהרן אחיך להיות קדש קדשים מתוך הלויים לפיכך אמר להם משה ואת הקדוש והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב אליו שלא תאמרו אני בחרתי בו ומלבי עשיתי אלא יבחר בו לעיני כל ישראל :

פס' ואת עשו קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו להודיע לכל שאינם הוגנים לכהונה :

פס' ותנו בהן אש ושימו עליהן קמרת לפני ה' מחר והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש רב לכם בני לוי רב אמרו לו ורב השיב להם :

פס' ויאמר משה אל קרח המעט מכם ויקרב אותך מכאן שאין מחזיקין במחלוקת אלא התחיל להם דברי שלום ודברי כיבושין :

פס' לכן אתה וכל עדתך הנועדים על ה' ואהרן מה הוא ונו' מיכן אמרו כל המהרהר אחר רבו כאילו מהרהר אחר השכינה ואהרן מה הוא כי תלינו עליו על עסקי מתנות כהונה :

פס' וישלח משה לקרא לדתן ולאבירם בני אליאב לא נזכר בן פלת עמהן מלמד שפירש מהם ויאמרו לא נעלה לפי שהיה משה חונת לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מורחה והמזרח הוא מקום גבוה לפיכך אמרו לשון עליה :

פס' המעט כי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש ונו' על שנתעשר דתן ואבירם במצרים היו קוראים אותה זבת חלב ודבש כי תשתרר עלינו גם השתרר אמרו לו השתררתה עלינו במצרים נשתררת עלינו במדבר במצרים מה הוא אומר (שמות נ) ויאמר לרשע למה תכה רעך ויאמר מי שמך לאיש שר ושופט עלינו וכתי' (סז) כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך מאן גינהו דתן ואבירם שידרו סנכסיהן :

פס' אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו ונו' כאשר הבטחתנו במצרים (סז) ויאמר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני והפרזי ותתן לנו נחלת שדה וכרם העיני האנשים ההם תנקר כינה הכתוב שלא דברו אלא כנגד משה ואהרן ד"א העיני האנשים ההם תנקר ואפילו אתה תנקר את עיניהם לא נעלה :

פס' ויחר למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנתתם שלא יקבל מנתתם לרצון לא חסור אחד מהם נשאתי כענין שאמרו הכמים בכבא מציעא הבריקה או שעשאה אנגריא וכן המתרגם אומר שהרית מלשון ששנינו באבות ונוה לתשהורת ואפילו חסור שדרכו לעשות באנגריא לא נשאתי כל שכן אותם בעצמם ולא הרעותי את אחד מהם כי אמרו כי תשתרר עלינו גם השתרר :

פס' ויאמר משה אל קרח אתה וכל עדתך היו לפני ה' (ס) מיכן שמוסינין את בעלי דינין לב"ד לפני ה' לבית דין אתה והם אלו דתן ואבירם ואהרן שדברתם עליו מחר שאין דנין בשעת שכרות :

פס' וקחו איש מחתתו ונתתם מלמד שלא פחדו ולא חזרו בהם :

פס' ויקהל עליהם קרח את כל העדה כדי להבאישם בעיני ישראל וירא כבוד ה' אל כל העדה כדי להבהילם :

פס' וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר להזהיר את בני ישראל :

פס' הבדלו מתוך העדה הזאת ואכלה אותם כרגע עשו אותם כמנודים :

פס' ויפלו על פניהם ויאמרו אל אלהי הרוחות לכל בשר בראת כל העולם ואין כל כל הרוחות שוות זו לזו ולא רצון של זה כרצון של זה והכל מסורין בידך האיש אחד יחטא זה קרח מיד וידבר ה' אל משה לאמר :

פס' דבר אל העדה לאמר חסתי עליכם כדי שלא להאבידכם על עסק קרח ועדתו העלו מסביב :

באור הרא"ם

מכאן שחשדוהו מה"א וכס"א ויקנאו למטה וכו' ש"א קינא לאשמו מפני משה כל"ג : (ס) מכאן שמתנין

## פסיקתא פרשת קרח זוורתא

- פס'** . ויקם משה וילך אל דתן ואבירם . מיכן שאין מחזיקין במחלוקת :
- פס'** . וידבר אל העדה לאמר . הכריז עליהם . סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה . שאוי לרשע ואוי לשכנו פן תספו בכל חטאתם . מיכן שניתנה רשות למשחית לחבל :
- פס'** . ויעלו מעל משכן קרח דתן ואבירם מסביב ודתן ואבירם יצאו נצבים . תמהים :
- פס'** . ויאמר משה בזאת תדעון כי ה' שלחני . החרימם בתורה שנא' (דנ"ז ד) וזאת התורה . כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה . הכדלת הכהנים מן הלויים וכן כל מתנות כהונה :
- פס'** . אם כמות כל האדם ימותון אלה . זו מיתה משונה . ופקודת כל האדם יפקד עליהם . זו מיתה הטובה . שלא יהו מוטלין במטה כדרך שבני אדם חולין ובני האדם עולין לבקרן . והוא מצוה את בניו ואת ביתו ומתוך כך עונותיו מתמרקין חוכה בתשובה חוכה לחיי העולם הבא . לא ה' שלחני . כמו שאמר מיכיהו בן ימלא (מ"א כג) אם שוב תשוב בשלום לא דבר ה' בי :
- פס'** . ואם בריאה יברא ה' . אמר משה לפני הקב"ה . רבונו של עולם אם בריאה ניהגם מוטב ואם לאו יברא ה' . רבותינו אמרו אין כל חדש תחת השמש אלא לקרבה לפתחה דניהגם . ד"א ואם בריאה יברא ה' שהוא אומר למעלה (שמות לד) (עד) [נגד] כל עמך אעשה נפלאות וגו' . אמר משה לפני הקב"ה אם בריאה אותה הבריאה (ו) אשר אמרת (ועשית) אשר לא נבראו עתה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה כדרך שפצתה בימי קין והבל בדמי אחיו הבל . ובלעה אותם ואת אשר להם . שלא יהא להם זכר וזכרון בעולם שלא יאמרו זה השור של דתן זה הבגד של אבירם :
- פס'** . ויהי ככלותו לדבר את כל הדברים האלה ותבקע האדמה אשר תחתיהם . תיכף לדברי משה הובקעה כדי שידעו ישראל שהוא אמת ותורתו אמת :
- פס'** . וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה . מלמד שהיתה הארץ נפתחת כפי עביו של אדם כפרסות האדם נפתחה כמו הרגלים והשוקים והבטן כמו הבטן והצואר כמו הצואר . והם יורדים מעט מעט והארץ חונקתם והם צועקים משה אמת ותורתו אמת . ותכס עליהם הארץ . ששבה לאיתנה . ויאבדו מתוך הקהל . נעשה מקום חנייתם קרחה . ולהלן הוא אומר ובני קרח לא מתו . מקום נתבצר להם בגיהנם וישבו עליו מלמד שלא היו בעצת אביהם ואלו הם אסיר ואלקנה ואביאסף . רבה בר רב הנה אומר פעם אחת הייתי מהלך במדבר אמר לי ערבי אחד בוא ואראך בלועי קרח . הראה אלי שלש גומות ועשן יוצא מהם נטל שלש גיזי צמר וטובלן במים וכרכן בראש הרומח והורידו לשם הניהו מעט ויצא חרוך אמר לי שמע מה הן אומרים ושמעתי שאומרים משה אמת ותורתו אמת והן בדאין . אמר לי אותו ערבי פתחה של גיהנם כל שלשים יום מהפכתן גיהנם כבשר בקלחת וכשמגיעין לכאן הן אומרים משה אמת ותורתו אמת והם בדאין . בוא וראה מה גרם להם לשון הרע :
- פס'** . וכל ישראל אשר סביבותיהם נסו לקולם . של נסים . כי אמרו פן תבלענו הארץ . מלמד שנעשית הארץ כמשפך וכל מקום שהוא מנכסי קרח או של דתן ואבירם היו מתגלגלין ויורדין ונבלעים במקום שנפתחה הארץ שנא' (קה"ב ה) עושר שמור לבעליו לרעתו . אמר ריש לקיש זה עשרו של קרח . ולהלן הוא אומר ואת כל היקום אשר ברגליהם . א"ר אלעזר זה סמונו של אדם שמעמידו על רגליו :
- פס'** . ואש יצאה מאת ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש . במתניתא תנא קרח מן השרופים ומן הבלועים היה שנא' ותבלע אותם ואת קרח וכן הוא אומר ואש יצאה מאת ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטרת . וזה הוא ואתה ואהרן איש סחתתו :
- פס'** . וידבר ה' אל משה לאמר . אמור אל אלעזר בן אהרן הכהן וירם את המחתות

ביאור הרא"ם

לח בע"ד (מ"ק ט"ז.) : (ו) אשר אמרת (שמות ל"ד) נגד כל עמך לעשה נפלאות וכו' כנ"ל : משה



**פסיקתא פרשת קרח זמרתא קמו**

מבין השרפה ואת האש זרה הלאה וגו'. מפני מה נאמר לאלעזר ולא נאמר לאהרן לפי ששני בני אהרן על הקרבת אש זרה מתו שנא' (ויקרא י) ויקחו שני בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו וגו'. אמר הקב"ה שני בניו מתו על עסקי המחתה יבוא זה ויתכפר על מחתות. ד"א אמור אל אלעזר בן אהרן. לפי שהיה אהרן כהן גדול ואלעזר סגן אמר הקב"ה מוטב יכנס הסגן בין השרפה ולא יכנס כהן גדול: **פס'** את מחתות החטאים האלה בנפשותם. רבותינו אמרו שנפשותם היתה נשרפת וגופם קיים. רבי שמעון בן לקיש אמר שנתחייבו שרפה על עסקי נפשותם מלמד שזמנם קרח ועשה להם סעודה כדי ליקח אותם בעצתו ועליהם אמר דוד (הכלים לה) בחנפי לעני מעוג חרק עלי שנימו. על עסקי לונמא חרק עליהם שר [של] גיהנם שניו. מעוג כענין שנא' בצרפית (מ"א י"ז) הי ה' אלהיך אם יש לי מעוג וגו'. ועשו אותם רקועי פהים צפוי למזבח. כענין שנא' (שמות לט) וירקעו את פחי הזהב. אלא שאותם של זהב ואלו של נחושת. הרקעה שם המלאכה כמו (ליוג לו) חרקיע עמו לשחקים. אבל פהים הוא שם הנפתים שהן מפחמין אותם באש ומכים בקורנם ומרקעים אותם צפוי למזבח. כי הקריבום לפני ה' ויקדשו. מיכן אמרו מעלין בקדש ולא מורידין: **פס'** זכרון לבני ישראל. כדי להזהר. למען אשר לא יקרב איש זר. אפי' הלויים נקראים זרים. ולא יהיה כקרח וכעדתו. מיכן אמרו כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו ולא עוד אלא שלוקה בצרעת שנא' כאשר דבר ה' ביד משה לו. (שמות ג) ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך וגומר ויוציאה והנה ידו מצודעת כשלג. וכן מצאנו בעוזיהו המלך וכתוב (דס"ג כ"ו) וכחזקתו גבה לבו והצרעת זרחה במצחו: **פס'** וילונו כל עדת בני ישראל ממחרת. זה ממחרת השרפה: **פס'** ויהי בהקהל העדה וירא כבוד ה'. כדי ליראם ולבהלם: **פס'** ויבא משה ואהרן. קרבו לפני הכבוד: **פס'** וידבר ה' אל משה לאמר. הרומו מתוך העדה הזאת ואכלה אותם כרגע. ולהלן הוא אומר הבדלו. לשם צדיקים נאמר הבדלו הצדיקים אבל כאן השוו כולם שנא' וילונו כל עדת בני ישראל לכך אמר להם הרומו כתרומה מן החולין: **פס'** ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח וגו'. אמר אהרן לכשה בי אדוני משה להרגני אתה מבקש. בני כפני מה שהקריבו אש הדיוט נשרפו ולי אתה אומר קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח להוציא מן הקדש הוין אמר לו עד שאתה מדבר הם מתים אלא והולך כהרה (בין) [כיון] ששמע אהרן כך אמר אפילו אני מת על ישראל אינו חושש: **פס'** ויקח אהרן כאשר דבר משה וירץ אל תוך הקהל. הלך בזריזות לקיים דברי משה: **פס'** ויעמד בין המתים ובין החיים. הוא שאמר משה (לנריס ס) ובאהרן התאנף ה' מאד להשמידו. עתיד היה אהרן לקבר את ארבעה בניו אלא שהתפלל משה עליו שנאמר (סג) ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההיא. (י) משה עמד בין החיים ובין המתים על בני אהרן. ואהרן עמד בין המתים ובין החיים על בני ישראל: **פס'** וישב אהרן אל משה. לבשרו: **פס'** וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל בני ישראל וקח מאתם מטה מטה לבית אב מאת כל נשיאיהם וגו'. מלמד שהקב"ה רוצה במובתן של ישראל והושב עליהם מחשבות טובות: **פס'** ואת שם אהרן תכתוב על מטה לוי וגו' והנחתם באהל מועד לפני העדות. לפני הארון. ומטה אהרן בתוך מטותם. שלא יאמרו כריח השפינה פרח: **פס'** ויוצא פרה ויצץ ציץ. רבי תנחומא דרש (ליוג לו) אף לזאת יתיר לבי ויתר ממקומו. בני אהרן נכנסו היים לבית קדש הקדשים ומתו. ומטה אהרן נכנס

ב אור ה' ר' א"ם

(ז) משה עמד. היינו שהתפלל על בני הכהן ואהרן עמד וכו' שהגיל את בני ישראל:   
 לוח

## פסיקתא פרשת קרה זמרתא

יבש ויצא לח. ויגמל שקדים. למה כמו שנא' בירמיהו (ירמיה א) מקל שקד אני רואה. ופירושו (טס) כי שוקד אני על דברי לעשותו. וכן הנה שוקד הקב"ה על כל מי שהוא קם על הכהונה שנאמר (דברים ג) מחץ מתנים קמיו:

**פס'**. וידבר ה' אל משה לאמר השב את מטה אהרן וגו'. (ח) אות השמור לדוחת לא נשר הפרח ולא יבש:

**פס'**. כאשר צוה ה' אותו כן עשה. מהו כן עשה. מלמד שלא הביא אהרן מטה מביתו כדי שלא יאמרו לה היה לפיכך פרח. אלא הביא קורה אחת וחתכה לשנים עשר שבטי ישראל ונתנה להם וכתב כל אחד ואחד שמו על מטהו בכתב ידו לקהם ועשאו אנודה אחת. ומטה אהרן בתוך מכותם למחרת השכימו לראות את המטות ולמה למחרת לפי שהיו כל הלילה רואנים של מי יפרח. לכך נאמר כן עשה:

**פס'**. ויאמרו בני ישראל לאמר הן גוענו אבדנו וגו'. היו אומרים על עצמם ולא היו מבינים מה הם אומרים מתו במעשה העגל בחרב ובמגפה ובתבערה באש ובמעשה קרה נבלעו ונשרפו ונפלו י"ד אלף ושבע מאות בכל זאת לא שמו אל לבם להאמין בבוראם. כל הקרב הקרב. שתי קריבות. (ט) ומה לויים קורבים על קרובתם אל משכן ה' כל שכן שאר שבטים:

**פס'**. ויאמר ה' אל אהרן אתה ובניך וגו'. תגיא רבי ישמעאל אומר למי שהדבר תלוי בו מזהירין עליו. תשאו את עון המקדש. ר' יאשיה אומר אם זרק את הדם והקטיר את החלב (י) (כראוי). (יא) ואין מי יודע לשם מי זרקו ולשם מי הקטירו שהכהנים נושאים העון. רבי נתן אומר מנין (יג) אם זכה בבשר קודם זריקת דמים ובחזה ושוק קודם הקטר חלבין שהכהנים נושאים העון (יג) ת"ל. (תשאו את עון המקדש). וכן מצאנו שלא נחתם גזר דינם של בני עלי אלא שנתנו בזיון בקדשים שנאמר (ש"ח ג) גם בטרם יקטירו את החלב ובא נער הכהן ואמר לאיש הזוכה תנה בשר לצלות לכהן ולא יקה מסך בשר מבושל וגו'. לא קרי לו כתיב וכתוב (טס) ותהי הטאת הנערים גדולה מאד את פני ה' וגו' וכן הוא אומר באנשי ירושלים (יחזקאל כג) קדשי בזית ואת שבתותי הללת. ואתה ובניך אתך תשאו את עון כהונתכם. (ד) ולא ללויים ולא לישראל:

**פס'**. וגם את אהיך (מבני) [מטה] לוי שבט אביך (טו) שומע אני שישראל במשמע ת"ל מטה לוי פרט לישראל. שבט אביך. להוציא את הנשים. (טז) הקרב אתך. להזהיר את הלויים על דוכנם. וילוו עליך וישרתוך. בעבודתך (יז) מנה (עליהם) גזברין ואמרכלין. ואתה ובניך אתך לפני אהל העדות. הכהנים מבפנים והלויים מבחוץ:

**פס'**. ושמרו משמרתך. הוא שאמר וישרתוך בעבודתך. ומנו כהן גזברים ואמרכלין. ומשמרת כל האהל. משמרת האהל (יח) ולא משמרת (אהרן). אך אל כלי הקדש ואל המזבה לא יקרבו. באזהרה. ולא ימותו. בעונש. גם הם גם

## ב א ו ר ה ר א ם

(ח) אות השמור לדורות. מסיפא דקרא למשמרת לאוח טו': (ט) ומה לויים וכו'. אולי כוונתו ויאמרו בני ישראל כי גם בני לוי בכלל התרעמו גם הם. וזהו הקרב הקרב ט' פעמים: (י) כראוי. כג"ל ככפרי מחקו: (יא) ואינו ידוע לשם מי. אע"ג דכל סזכחים שזכחו שלא לשמן כשרים חוץ מחטאת ולשם. אע"כ הכהנים נושאים עון: (יג) אם זכה בבשר וכו'. (פסחים טו): כשר קדשים כהנים אוכלין ובעלים מתכשרין וזה דווקא אחר זריקת דמים. וזה שמכיים שהכהנים נושאים עון הייט העון חל על הכהנים אחרי שאכלו ולא כשר הבעלים: (יג) ת"ל תשאו את עון המקדש. ע"ס וז"ל סיפא דקרא תשאו חת עון כהונתכם וכ"ה ככפרי כי זה הוא עון הכהנים ולמעלה בדברי ר' יאשיה הוא עון המקדש שהעון הוא בזריקת הדם ע"כ מכיים רישא דקרא תשאו עון המקדש: (יד) ולא ללויים ולא לישראל. היינו שלא יגעו בעבודתם אזהרה זו על הכהנים: (טו) שומע אני וכו'. עירבנו דברים ככהן וכז"ל וגם את אחיך שומע אני שישראל במשמע שטלם נקראים אחים ת"ל מטה לוי שומע אני אף הכהנים במשמע ת"ל את אחיך להוציא הכהנים: (טז) הקרב אתך. להזהיר הלויים כשיר על דוכנם כז"ל: (יז) מנה מהם גזברין ואמרכלין כז"ל: (יח) ולא משמרת הארון כז"ל והוא מסיפא דקרא אך חל כלי

# פסיקתא דפרשת קרח זמרתא קיז

**אתם** . לימד על לויים שנענשים על עבודת כהנים . והכהנים על עבודת הלויים : גם הם . להביא המשנה מעבודה לעבודה . וכבר ביקש ר' יהושע בן חנניה לסייע את יוחנן בן גונדה א"ל חזור לאחוריק שלא תהא מתחייב בנפשך שאני מן השוערים ואתה מן המשוררים . ונלוו עליך . זהו שאמרו הכהנים שזמרים בפנים והלויים בחוץ . וזר לא יקרב אליהם . זו אזהרה :

**פס'** . ושמרתם את משמרת הקדש ואת וגו' . (יט) הרי אזהרה לבית דין של ישראל להזהיר הכהנים שתהא עבודה כתקנה . שאם עבודה נעשה כתקנה פורענות כלה מלבוא לעולם . ולא יהיה עוד קצף על עדת בני ישראל . אין עוד אלא שכבר קצף (כ) וכן הוא אומר (נחלשית ט) ולא יהיה עוד המים למבול . כיוצא בו (ויקרא יז) ולא יזבחו עוד את זבחיכם . היכן היה הקצף מה שכתב למעלה מן הענין . כי יצא הקצף מלפני ה' וגו' : **פס'** . ואני לקחתי את אחיכם הלויים . נתונים לה' . לה' תנו סכורין ואינם סכורין לכהנים :

**פס'** . ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם וגו' . מיכן היה רבי אליעזר הקפר אומר כל דבר של מזבח לא יהא אלא בך ובבניך . ולמבית לפרוכת . מיכן אמרו מקום היה שם אחורי הפרוכת ששם בודקין יחוסי כהונה . ועבדתם עבודת מתנה . (כא) מה מתנות כהונה בפיים אף עבודה בפיים יכול יהוא מעורבין שכל הרוצה לעבוד יעבוד ת"ל עבודת מתנה . תנן התם במסכת יומא ד' פייכות היו שם וזה הפיים הראשון . הפיים השני מי שוחט מי זורק מי מדשן את המזבח הפנימי מי מדשן את המנורה מי מעלה איברים בכבש ולמזבח וכו' . ד"א ועבדתם עבודת מתנה אתן את כהונתכם . (כב) לענין אכילת קדשים בגבולין . מקדש ידיו (ורגליו) ואוכל . וכבר שהה רבי טרפון מלבוא לבית המדרש אמר לו רבן גמליאל מה ראית להשתהות . אמר לו שהייתי עובד אמר כל דבריק תמה וכי יש עבודה עכשו אמר לו הרי אומר עבודה מתנה אתן את כהונתכם לעשות אכילת קדשים בגבולין כעבודת מקדש במקדש . (כג) רבי אומר מה עבודת מקדש במקדש ידיו ואחר כך עובד . אף אכילת קדשים מקדש ידיו (ורגליו) ואחר כך אוכל ומקום שצריך אלא ידיו אינו מקדש אלא ידיו . (כד) מיכן למדנו נטילת ידים מן התורה . וחזר הקרב יומת . אפי' בטהרה . עבד יומת . אזהרה מנין זר לא יקרב אליכם :

**פרשה** וידבר ה' אל אהרן . שומע - אני שהדבור לאהרן ת"ל (כה) זכרון לבני ישראל למען אשר לא יקרב איש זר אשר לא מורע אהרן : כאשר דבר ה' ביד משה לו . למשה היה הדבור אל אהרן .

**פס'** . ואני הנה נתתי ברצון ובשמחה דברי רבי ישמעאל . אמרו לו תלמידיו רבינו והלא במבול כתיב (נחלשית ו) ואני הנני מביא את המבול . מה שמחה היתה לשם . אמר להם יש שמחה לפני הקב"ה כשאבדו מכעיסיו שנאמר (משלי יא) בטוב צדיקים תעלוץ קריה ובאבוד רשעים רנה . (כו) ר' נתן אומר ואני מוסיף (על

## באור הרא"ם

הקודש וכו' לא יקריבו : (יט) אזהרה לב"ד של ישראל . כי לב"ד של כהנים כבר למד ואתה ובניך וכו' תשמרו את כהונתכם : (כ) וכה"א ולא יהיה עוד מבול שכבר היה וכן לא יזבחו עוד את זבחיכם לשעירים שכבר זבחו במזרים דכתיב חיש שיקולי עיניו השליט כל"ל : (כא) מתנות כהונה בפיים . בספרי ס"ג מה מתנה בפיים וכו' . ועיין בז"ר שפירש מתנה מתנות כהונה כמו הפסיקתא והכוונה מתנות כהונה לריבין לחלק בפיים דכ"א ירצה לישול חלק יפה . וחכס הספרדי סי' בספרו מתנה בפיים היינו מתן דמים דכ"א שהיו זורקין זה וזה וצריך פיים אף שאר עבודות בפיים : (כב) לענין אכילת קדשים בגבולין היינו תרומה צריך נטילה ידים מקדש ידיו ואוכל כל"ל : (כג) רבי אומר מה עבודת מקדש במקדש מקדש ידיו ורגליו ואח"כ עובד אף אכילת קדשים בגבולין מקדש ידיו ואח"כ אוכל : וזה שמסיים ומקום שצריך אלא ידיו היינו בגבולין : (כד) מבאן למדנו גט"י מן התורה . עיין (שבת ס"ו) שלמה גזר גט"י לקדשים היינו ג"כ מהמת שהיו לו סמך מן התורה ע"כ גזר . ולפי הכלל שכח הרא"ש בב"ק ס' מרובה וז"ל וטובה איכא מילי . דרבנן אסמכוה אקראי כגון מעשר פירות דרבנן אסמכוה אקראי וכן דטעו וכו' : (כה) ת"ל זכרון לבני ישראל וכו' . פי' דכתיב התם להקטיר קטורת . וה"ל כתיב זה יהיה לך מקודש הקדשים מן האש דהיינו הקשרת חלבים והתם כתיב ציד משה (חכס הספרדי) : (כו) רבי נתן אומר

ואני



## פסיקתא פרשת קרח זמרתא

עבודתם) וצח שמחה. וכן הוא אומר (שמו"ד) וגם הגה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבנו. נתתי לך את משמרת תרומתי לכל קדשי בני ישראל נתתים. זה כלל המתנות לפי שערער קרח על מתנות כהונה בא הכתוב ללמד לקיים לאהרן ולבניו את המתנות ללמדך שכל מי שערער כנגד בניך על הכהונה יבוא ואני כותב ואני חותם ואני מעלה לך (כו) בארביים. לפיכך נסמכה פרשת המתנות למעשה קרח. לך נתתים. בזכותך. למשחה. לנדולה. ולבניך. בזכות בניך. לחק עולם. שינהוג הדבר לדורות: פס'. זה יהיה מקדש הקדשים מן האש. (כח) זה עור עולת בהמה. לכל קרבנס. אלו שתי הלחם ולחם הפנים. לכל מנחתם. זו מנחת חוטא ומנחת נדבה. ולכל חטאתם. זו חטאת יחיד וחטאת צבור וחטאת העוף וחטאת בהמה. ולכל אשמים. זה אשם ודאי ואשם תלוי ואשם נזיר ואשם מצורע. אשר ישיבו לה'. זה גזל הגר. (כט) קדש קדשים. זה לוג השמן של מצורע. לך הוא ולבניך. בזכותך ובזכות בניך:

פס'. בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר יאכל אותו. (ל) כרת הכתוב ברית עם אהרן על קדשים (קלים) שלא יהו נאכלין אלא לזכרי כהונה. קדש יהיה לך. להביא דבר אפילו שאינו ראוי לאכילה כגון העצמות והניידים שינהוג בהם קדושה:

פס'. וזה לך תרומת מתנם לכל תנופות בני ישראל. (לא) כל דבר שטעון תנופה שיהא טעון תנופה. לך נתתים ולבניך ולבנותיך אתך לחק עולם. שינהוג הדבר לדורות. כל טהור בביתך יאכל אותו. כרת הכתוב ברית עם אהרן על קדשים קלים שלא יהו נאכלין אלא לטהורים:

פס'. כל הלב יצהר וכל חלב תירוש ודבש. אלו קדשי הגבול. כל חלב יצהר זו תרומה גדולה ותרומת מעשר. ראשיתם. זו ראשית הגז. אשר יתנו לה'. זו הזרוע והלחיים והקיבה. (לב) לה' זו (ברכת) חלה. לך נתתים. ולא לאחר תרי הפרשה זו פסוק הראשון בקדשי קדשים. והשני בקדשים קלים. והשלישי בקדשי הגבול. והרביעי בבכורים. והחמישי בחרמים. וששי בפטר רחם. והשביעי בבכורות: פס'. בכורי כל אשר בארצם. בא הכתוב ולימד על הבכורים שתהא קדושה חלה עליהם במחובר. לקרקע שנאמר אשר בארצכם. (לג) אשר יביאו לה' [לך] יהיה. נטלם השם ונתנם לכהנים. כל טהור בביתך יאכלנו. ולהלן הוא אומר כל טהור בביתך יאכל אותו מלמד על בית ישראל המאורשת לכהן שתהא אוכלת בתרומה שהרי נשואה למדנו מן כל טהור בביתך יאכל אותו. ומה זה כל טהור בביתך יאכלנו להביא את הארוכה. אבל תושב ושכיר לא יאכל בו שנאמר (ויקרא כג) תושב כהן ושכיר לא יאכל קדש. וכבר שלח רבי יוחנן בן בנא בנא אצל רבי יהודה לנציבין אמר לו שמעתי עליך שאתה אומר בת ישראל המאורשת לכהן שהיא אוכלת בתרומה. שלח לו ואתה אין אתה אומר כך מוחזק אני כך שאתה בקי בחדרי תורה ולדרוש קל והומר אי אתה יודע ומה שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה. כספה מאכילה בתרומה בת ישראל שביאתה קונה אותה ואוכלת בתרומה אינו דין שיהא הכסף קונה אותה לאכול בתרומה. אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמים אין בת ישראל אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה גזרה שמה ימזגו לה כוס בבית חמיה ותשקנו לאביה ולאיהא אבל נכנסה לחופה אוכלת בתרומה אע"פ שלא נבעלה ואם מתה בעלה יורשה: פס'. כל חרם בישראל לך יהיה. להביא חרמי נשים גרים ועבדים. רבי יוכי אומר

## באור הר"א"ם

ואני מוסיף. הגה נשמחה כ"ל: (כו) בארביים. היינו בערכאות: (כח) זה עור עולת בהמה. שהעולה כולה כליל ורק העור לכהנים ועיין בספרי מש"כ עולת העוף כולה כליל ואין לכהן כלום. ודורש זה מקודש הקדשים מן האש: (כט) קודש קדשים לרבות לוג שמן של מצורע. יזהר כהן ה"ג כפי שהוא (מנחות ע"ג) כל קרבנס לרבות לוג שמן של מצורע: (ל) כרת הכתוב ברית עם אהרן על קדשי קדשים שלא יהיו נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה כ"ל: (לא) להביא דבר שטעון חרמה (כגון חזה וזבוח) שיהיו טעון תנופה כ"ל: (לב) לה' זו חלה כ"ל: (לג) אשר יביאו לה' לך יהיה. גמול הכהן ונתון לכהן כ"ל:

**פסיקתא פרשת קרח זוטרתא קיח**

כתם חרם לכהנים שנא' (ויקרא כז) כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו. ואם פירש לבדק הבית יצאו מדין הכהנים שנא' (סס) (לד) אך רבי ישמעאל אומר סתם חרם לשם שנא' (סס) כל חרם [ונג'] קדש קדשים הוא לה' או אפי' פירש לכהן ת"ל כל חרם בישראל לך יהיה : פס'. כל פטר רחם לכל בשר . יכול אפי' היה ת"ל אשר יקריבו לה' . יצאת חיה . באדם ובבהמה . אפילו בעל מום . ד"א באדם ובבהמה . מה אדם פוטרין את הנפלים מן הבכורה אף (לה) בהמה כך . ומה אדם מיטפל בו שלשים יום (לו) אף בבהמה כן . (לז) דרש רבי טרפון אך פדה תפדה . יכול אתה פודה את החיה ואין פודה את המתה (ת"ל) (לח) פדה תפדה שומע אני אף שאר בהמה ת"ל (שמות לד) ופטר חמור תפדה . פטר חמור : אתה פודה ואין אתה פודה שאר בהמה טמאה . אם כן מה ת"ל אך פדה תפדה (לט) אם אינו ענין שפודין אותו תנהו ענין שמקדישין בהמה טמאה לבדק הבית וחוזרין ופודין אותה מהקדש הבית : (מ) תפדה מיד : פס' . ופדוי' מבן חדש תפדה כלל . בערך כסף חמשת אלפים בשקל הקדש . פרט . כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט מה הפרט מפורש מטלטלין שאין להם אחריות אף אין לי אלא כיוצא בהן . מיכן אמר רבי בכל פודין בכור אדם חוץ מעבדים ושטרות והקרקעות . (מא) עשרים גרה . להביא שוה כסף עשרים גרה . פס' . אך בכור שור . שור גמור להוציא את הכלאים . או בכור כשב . (מב) (להביא) את (הנדבה) . או בכור עז . עז גמור שיהא הוא ואביו עז . לא תפדה קדש הם . מלמד שאפי' פדאו אינו פדוי . את דמם תזרוק על המזבח . מתנה אחת . ואת חלבם תקטיר . (מג) בחלב תותב קרום ונקלף . (מד) ומנין להביא פסה ומעשר שיהו טעונים מתנה אחת ת"ל קדש הם . אשה ריח ניחות . נחת למי שאמר ונעשה רצונו . פס' . ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין . מה שוק וחזה של שלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחת אף בכור יהא נאכל לשני ימים ולילה אחת : וזו היא שאלה שנשאלה לפני הכמים בכרם ביבנה והיה שם רבי יוסי הגלילי כשדרש רבי טרפון ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין לך יהיה . מקיש בכור לחזה ושוק של שלמים מה אלו נאכלין לשני ימים ולילה אחת אף אלו כיוצא בהן לכך נאמר לך יהיה כלומר יהיה לך ליום ראשון לך יהיה ליום שני ולילה בינתיים . ד"א לך יהיה . אין לי אלא להביא (מה) את הבכור בעל מום שמתנה לכהן :

פס' . כל תרומות הקדשים . (מו) פרשה זו כוללה בהתחלה וכוללה בכוף . אשר ירימו בני ישראל לה' שיהו כל תרומת לשם . לך נתתם ולבנותיך אתך לחק עולם . שינהוג הדבר לדורות . ברית מלח עולם היא . כרת הכתוב ברית עם אהרן ברית מלח עולם הוא בדבר הבריא בדבר שאינו מתליע ולא מסריח ולא עוד אלא שמבריא את אחרים :

פס' . ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחל וחלק לא יהיה לך בתוכם . בביות

באור ה"א"ם . . . . .

(לד) שנא' אך ואך למעט . ועיין בספרי בהגהת הגר"א מסנה נוסחא זו : (לה) אף רבהמה . כך היינו סופל פוטר הבא אחריו מן הבכורה דכתיב כל פטר שגר בהמה לה' כל שהבהמה טוגרת הוא לה' . והבא אחריו פטור . ודורש זה מן ואלו ובבהמה : (לו) אף בבהמה כן . היינו בדקה ל' יום (בכורות כ"ו) : (לז) דרש ר"ט אך פדה תפדה כו' . ואלו בכור בהמה טמאה פודה חיה טמאה ואין חיה פודה את הבהמה לא חיה ולא מתה (והיינו בכור חמור תפדה כשהכל בכור בהמה טמאה חיה נפדית רק היא עצמה קריבה) . כ"ה בספרי לפי גירסת הגר"א : (לח) פדה תפדה שומע אני חף - שאר בהמה טמאה במשמע כ"ל . : (לט) אם אינו ענין שפודין אותו . היינו שאר בהמה טמאה : (מ) תפדה מיד . קדשי כ"ה נפדין מיד ולא נצרך להמתין ל' יום כמו פדיון הבכור : (מא) עשרים גרה . להביא שוה כסף . פי' כי מקודם כתיב חמשת שקלים ועשרים גרה יתר הוא . וצביאור הגר"א שיהא הנוסחא : (מב) להביא וכו' . ט"ס וז"ל לכוניא את הנדמה : (מג) בחלב תותב . היינו הלכ שכל הקיבה . (מולין מ"ע) ע"ש : (מד) ומנין להביא פסח ומעשר וכו' . עיין (פסחים סד) את דמם תזרוק כו' ואת חלבם כו' דמו לא נאמר כו' : (מה) את הבכור בע"מ שנותנו . מתנה לכהן . שלא מלאנו בכל התורה כולה כן הוא בזבחים שם ופי' כי שאר קדשים כשנעשו בע"מ פודהו ונותן אחר תמחו וזה נימן לכהן ונאכל במומו : (מו) פרשה זו כוללת

### מסיקתא פרשת קרח זוטרתא

הארץ. אני חלקך ונחלתך. על שולחני אתה אוכל על שולחני אתה שותה אל ארבעה ועשרים מתנות כהונה מפורשות בתחלת הספר בפרשת וידבר. למוכת בא קרח וערער כנגדו על הכהונה. זה שאומר לטובתי נשברה פרתי:

**מדרש** חביבין ישראל שהקב"ה מכנם בכהנים שנא' (ישעיה סא) ואתם כהני ה' תקראו וגו'. חביבין הכהנים שהקב"ה מכנם במלאכי השרת שנאמר (מלאכי ג) כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא. ואם לאו כתיב וכבהמה שאינה מכרת את קונה. (מז) גדולה ברית שנברתה לאהרן כברית שנברתה לדוד שאהרן זכה לבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות. בכל דור הצדיקים בלבד שנא' (מקלים קלג) אם ישמרו בניך בריתי ועדותי זו אלמדם. ובדברי תורה כתיב (שס יט) יראת ה' פהורה עומדת לעד. ברית מלח עולם היא לפני ה'. מגיד הכתוב שבשם שהברית כרותה לכהנים כך הברית כרותה ללוים:

**פס'** ולבני לוי הנה נתתי. מוסיף על ענין ראשון ברית ללוים כברית לכהנים. הנה נתתי בשמחה. וכן הוא אומר (שמות ד) וגם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושפח בלבו. נתתי את כל מעשר בישראל לנחלה. מה נחלה אינה משתנה ממקומה אף מעשר ראשון אינו משתנה ממקומו. ולהלן הוא אומר (דברים יד) ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך. כל זמן שבא תן לו. מלמד שאין לו הפסק. חלק עבודתם אשר הם עובדים. מלמד שאם עבד יטול ואם לא עבד לא יטול. וכן הוא אומר (דכ"ג לא) ויאמר לעם ליושבי ירושלם לתת מנת הכהנים והלוים:

**פס'** ולא יקרבו עוד בני ישראל. זו אזהרה. לשאת חטא למות. זה עונש.

**פס'** ועבד הלוי הוא את עבודת אהל מועד. (מח) יכול ברצונו ת"ל ועבד הלוי הוא. בעל כרחו. ד"א ועבד הלוי הוא. אין לי אלא שנים שהמעשרות נוהגות

(מט) שנת השמיטה ושנת היובל מנין ת"ל הוא מכל מקום. הוא מה ת"ל רבי נתן אומר הרי שלא היה שם לוי יכול יעבוד כהן תחתיו (נ) ת"ל הוא. כהנים בעבודתם. זהם ישאו עונם. (נא) הם ישאו ולא הכהנים. חקת עולם לדורותיכם. שינהוג הדבר לדורות. ובתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה. לפי שאמר למעלה ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחל. לוי לא שמענו לכך נאמר ובתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה:

**פס'** כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה. מעשר הוא וקראו תרומה הכתוב מלמד שמעשר ראשון הניתן ללוי נקרא תרומה עד שיוצא ממנו מעשר מן המעשר. נתתי ללוים לנחלה. אפילו שלא בפני הבית. על כן אמרתי להם בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה. אזהרה להזהיר בית דין על כך:

**פס'** פרשה וידבר ה' אל משה לאמר. ואל הלוים תדבר ואמרת אליהם. להזהירם לדורות. כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר. (נב) מגיד הכתוב שבפירות. מדבר לפי (נד) (שלא) נתן להם אחד מעשרה בפירות. והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר. שלא ממין על מינו ולא מן החדש על הישן.

ד"א והרמותם ממנו. שלא יתרום מפירות חוצה לארץ על פירות של ארץ ולא שבארץ על פירות שבחוצה לארץ. מעשר מן המעשר. מה תרומת מעשר חובה אף מעשר ראשון חובה:

**פס'** ונחשב לכם תרומתכם. רבי ישמעאל אומר אם הפרשתם כראוי הרי

ב א ו ר ה ר א " ם

כוללת כמחלה וכוללת לבסוף וסודות כחמלע כ"ל סי' מחילה וזה לך תרומת מחנם כלל כל חלב יסר כל צמר כו' פרט ולבסוף כל תרומת הקדשים כלל: (מז) גדולה ברית שנברתה לאהרן מברית שנברתה לדוד. אהרן זיכה לבנים בין לדיקים בין רשעים ודוד זיכה ללדיקים דווקא וכס"א אם ישמרו בניך צדיקים וכו' וכנאן משוכם: (פח) יכול ברצונו. מדכתיב חלק עבודתם שומע אני למה יעבוד רשע לא יעבוד ת"ל ועבד הלוי בעל כרחו: (פס) שנת השמיטה ושנת היובל. שאין בהם מעשרות יכול לא יעבוד: (נ) ה"ל הוא כהנים בעבודתם ולויים בעבודתם כ"ל: (נא) הם ישאו עונם. כלויים טעמים שנים של ישראל אם יגעו בקודש ולא ישמרו כראוי ולא הכהנים: (נב) להזהיר ב"ד על כך. שלא יטלו כלויים חלק בארץ: (נג) מגיד הכתוב שמועשר פירות סכתוב מדבר כ"ל: (נד) לפי שנתן להם ה' מעשרה בפירות



# פסיקתא פרשת קרח זמרתא קיט

חשבת לכם . אבא חנין אומר משום רבי אליעזר בן גמליאל בא הכתוב ללמדך שהתחזמה עולה באומד ובמחשבה . כשם שעולה במדה ובמניין . כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב . (נה) שלא יתרום שכולים על החטים וענבים על היין וזתים על השמן . (נו) מיכן אמרו התבואה השמן משימרה . והיין משיקפה . והשמן משירד :

**פס'** . כן תרימו גם אתם תרומת ה' מכל . גם לרבות שלוחכם ששלוחו של אדם כמותו תרום : מדעתו . דבר אחר כן תרימו גם אתם (נז) להביא את עצמם שהן צריכין לתרום . כדין תרומת ישראל : מכל מעשרותיכם אשר תקחו מאת בני ישראל . (נח) כאשר תקחו כן תתנו . ונתתם ממנו את תרומת ה' וגו' . מה אהרן חבר אף כל כהן חבר . שאין נותנין מתנות לכהן עם הארץ . וכן הוא אומר (דס"ג לא) ויאמר לעם ליושבי ירושלם לתת מתנות וגו' . המחזיק בתורת ה' יש לו מתנות ושאין מחזיק בתורת ה' אין לו מתנות :

**פס'** . מכל מעשרותיכם . הוציאו את תרומת ה' מכל חלבו . (נט) בתרומה גדולה הכתוב מדבר . מכל חלבו את מקדשו ממנו שאם נפל לתוכו הרי הוא מקדשו . מיכן אמרו תרומה עולה באחד ומאה . דבר אחר מכל חלבו את מקדשו ממנו . (ס) אזהרה לבית דין שהלויים לא היו תורמין אותו אלא מן המהובר . ונחשב ללויים כתבואת גרן וכתבואת יקב . (סא) מלמד שאין בו קדושת עולמית . אלא מה תרומת גרן מפריש תרומה והשאר חולין אף מעשר ראשון מפריש תרומה והשאר חולין :

**פס'** . ואכלתם אותו בכל מקום (סב) אפי' בין הקברות . אתם ובניכם להביא (סג) את בת ישראל (מאורכה) ללוי . כי שכר הוא לכם חלק עבודתכם . אם עבד יטול ואם לאו לא יטול . מיכן אמרו בן לוי שקיבל עליו כל עבדת לוייה (סד) חוץ מדבר אחד אין לו חלק בלוייה :

**פס'** . ולא תשארו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו . הא אם הפריש שלא מן המוכרח אתם בנשיאת עון . ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו (סה) להביא תרומה מטאה מתרומה מהורה . (סו) הרי זו אזהרה לכהנים וללויים דברי רבי ישמעאל :

## זאת חקת התורה

כמוז טוב אתה ומטיב למדני חקיד : (מכלים קי"ט)

(ה) תניא חביבה התורה כששאל דוד מלך ישראל לא שאל אלא תורה וכן הוא אומר טוב אתה ומטיב למדני חוקיד . טובך עודף מכל באי העולם ועלי עודף

### ב א ו ר ה ר א ם

בפירות כ"ל . וכונן מעשר פירות לאורייתא . שלא יתרום ממין על שאיט מינו ולא מן אחד על שינו כ"ל : (נה) שלא יתרום שכולים . היינו מין שאיט גמור על הגמור : (נו) מכאן אמרו : (מעשרות ס"א) שהבואה משהמרת וסיין משיקפה והשמן משירד לעוקה כ"ל : (נז) להביא את עצמם . שהכהנים שיש להם תבואה צריך להפריש והמטומה שלו : (נח) כאשר תקחו כן תתנו . אולי טונתו כי כונן שתרומת מעשר צריך למדוד דווקא כ"ל ישמעאל לעיל וזה שאומר כאשר תקחו המעשר הוא במדוד דווקא כן תתנו תרומת מעשר : (נט) בתרומה גדולה הכתוב מדבר . עפ"ש"י בחומש שאם הקדים לוי אם הכהן בכרי וקיבל המעשר קודם שקיבל הכהן תרומה גדולה צריך להפריש כליו מן המעשר א' מחמשים תרומה גדולה ויפריש אה"כ תרומת מעשר : (ס) אזהרה לב"ד . כג"ל בספרי מוחק זה וגורם את חלבו ממנו אזהרה ללויים שלא יהיו תורמין אלא מן המוכרח : (סא) מלמד שאין בו קדושת עולמית . היינו אחר שהרס תרומת מעשר מוחק לזרים : (סב) אפילו בבית הקברות . היינו המעשר שאין בו קדושה : (סג) להביא בת ישראל הכשואה ללוי שנותנת רשות לתרום כ"ל : (סד) חוץ מדבר א' . היינו שאינו מודה בעבודה : (סה) להביא תרומה מטאה . חכס הספרדי סי' שנס תרומה מטאה יפריש מן המוכרח . וכג"ל מחק בכל וגורם אין לי אלא תרומת מעשר שיפירוש מן המוכרח תרומה גדולה מנין ת"ל ולא תשא עליו חטא כספיתכם אם חלבו : (סו) הרי זו אזהרה לכהנים וללויים וכו' . חכס הספרדי צ"ל אזהרה שלא יחללו הקדשים שיקחו מישראל ואם חללו עונבים הללו . ופיין בספרי סלוגתא דר"י ור"ע ע"ש :

(ה) תניא חביבה תורה . גרייתא הוא בספרי : זכ

## פסיקתא פרשת חקת זוטרתא

טובך. למדני חוקך. ואומר (מסליס קיס) סעדני ואושעה ואשעה בחוקך תמיד. שלא תהא למד תורה ושוכח ולא אהא למד ויצר הרע מעכבני ושלא אמהר את הטמא ואטמא את המהור ונמצאתי בוש לעולם הבא. או שמא ישאלני אחד מנויי הארץ וממשפחות האדמה ואיני יודע מה להשיבם ונמצאתי בוש לעיניהם. וכן הוא אומר (סס) ואדברה בעדותך נגד מלכים ולא אבוש. ואומר (סס) זמרות היו לי חוקך בבית מגורי. שמא תאמר בשלוח ת"ל (סס) נפשי בכפי תמיד ותורתך לא שכחתי. (סס) נתנו רשעים פח לי מפקודיך לא נפיתי. בזמן שהיה בורה במערות ובמצודות בברתו מפני שאול. אבל משלמד תורה ונתרגל בה אומר (סס) טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף שהזהב והכסף מוציאין את האדם מן העולם הזה ומן העולם הבא שנאמר (סס קלט) ולי מה יקרו רעיד אל מה עצמו ראשיהם. אספרם מהול ירבון. אספרם למעשה ידיהם של צדיקים מהול ירבון הקיצותי ועודי עמך לעתיד לבוא. תנן התם שלשה כתרים הם כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות וכתר שם טוב על גביהם. כתר כהונה זכה אהרן ובניו ונטלו. כתר מלכות זכה דוד ונטלו. וכתר תורה מונח כדי שלא ליתן פתחון פה לאומות העולם שכל מי שזוכה בו כאילו זכה בשלשתן שנא' (משלי ח) בי מלכים ימלוכו. ואומר (ישעי' כה) כהני ה' תקראו. וכל שלא זכה מעלה עליו הכתוב כאילו לא זכה באחד מהן. בוא וראה שכל עצמן של שתי כתרים הללו אינם אלא מכחה של תורה שנא' (משלי ח) בי מלכים ימלוכו וגו'. (סס) בי שרים ישורו ונדיבים וגו'. ראה נא חכמת התורה החוקים והמצוות והמשפטים שהרבה הב"ה לישראל כדי לזכותם שנא' (ישעי' מנ) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר. מהם על ידי משה ומהם על ידי משה ואהרן בענין שנאמר וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר. (ג) זה אחד (משבעה) מקומות שהיה הדיבור אל משה ואל אהרן. ולפי שהיה הדבר צריך אל אהרן אמר אל אהרן לאמר לדורות.

**פס'** וזאת חוקת התורה. שאלו תלמידי ואת רבן יוחנן בן זכאי. באיוו בנדים פרה נעשית. אמר להם בבגדי זהב. אמרו לו והלא למדתנו רבינו בבגדי לבן אמר להם בני ומה אם שראו עיני שכחתי (ג) מה ששרתו ידי שכחתי קל והומר למה שלמדתי וכל כך למה (ד) כדי לחדד את התלמידים. רבי אליעזר אומר נאמר כאן חוקה (ה) ונאמר להלן חוקת (ויקרא טו) והיתה זאת לכם לחוקת עולם. מה להלן בבגדי לבן אף כאן בבגדי לבן. רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש כי הוון עסקי בפרה לא הוון עסקי מיניה אלא כמא דמסקי תעלה מבי כרבא. לכך אמר דוד (מסליס קיס) טוב אתה ומטיב למדני חוקך שדברי תורה צריכין לימוד כל שכן חוקת הפרה שיש בה הלכות עמוקות שהיא מטהרת את הטמאים ומטמא את המהורים. כיצד מי שהוא אוסף את אפר הפרה מטמא שנאמר וכבס האוסף את אפר הפרה. והמזה הימנה צריך כיבוס שנאמר ומה מי הנדה יכבס בגדיו והנוגע במי הנדה יטמא עד הערב. לכך נאמר זאת חוקת התורה. חוקה חקק הקב"ה ואין אתה יכול להרהר עליה מפני מה זה ועל מה זה אלא מדרשות תוכל לדרוש בה כפי שהדעת מכילה. וכן אמר להם רבי יוחנן בן זכאי בני לא המת מטמא ולא אפר הפרה מטמא אלא חוקה גזר הקב"ה כדי לטהר את ישראל. תניא בסדר עולם באחד לחדש הראשון בשנה השנית חוקם המשכן. וכו' ביום מתו נדב ואביהוא. ביום השני נשרפה פרה אדומה וכו' נטהרו זולוים שנאמר (נמלני ח) והקרבת את הלויים לפני (ה') וכתוב הזה עליהם מי חטאת וכו'. ולמה נאמר אחר מחלוקת של קרח לפי שהקתים המהרו לשאת את ארון ברית

### ב א ו ר ה ר א " ס

(ב) זה ה' משלש מקומות שהיה הדיבור כ"ל: (ג) מה ששרתו ידי שכחתי. אין הכוונה כי ריב"ז עשה פרה אדומה כדי לא מטמא שהיה. כהן רק בזמנו נעשית פרה אדומה. עיין (פרה פ"ג) וזקני ישראל היו מקדמין ברגליהן להר המטחה כי סמכו ידיהן עליו. וריב"ז היה מהזקנים שסמכו ידיהן על הכהן העושה הפרה. ועיין בהוספתא פ"א גבי דזוקי א' שהעריב שמשו ורנה לעשות הפרה וידע בו ריב"ז וכל וסמך ידיו עליו ונרס לו בלזנו וכו' ע"ש מעשה בלזנו. ואלו ע"ז קאי מה ששרתו ידי שכחתי: (ד) כדי לחדד. בהוספתא וכן נבשרי ה"ג לחוק מה התלמידים ופי' לזרס לחזק תלמודם שלא ישכחו: (ה) ונאמר להלן חוקה. גבי יוס"כ ושם ענודת פנים בבגדי לבן:

**פסיקתא פרשת תקת זמרתא קב**

ה' שנא' (צמדנר ז) בכתף ישאו. אמר קרה לא דיי שהוציאני מכלל הכהונה והמתנות אלא שגילוהו את ראשו ועשאו סבל. מיד נתקנא למשה לחרחר ריב והוא לא ידע שחוק פרה אדומה כפרה גדולה היתה על ישראל הם חטאו בעגל תבוא פרה אדומה תהיה להם למי נדה הטאת היא. תבוא פרה אדומה ותכפר על הזב שהוא אדום. תמימה. תבוא תמימה ותכפר על אומה שחיא תמימה. אשר אין בה מום. תבוא אשר אין בה מום ותכפר על אומה אשר אין בה מום. (ו) אשר לא עלה עליה עול. ותכפר על שפרקו עול: **פס'**. ונתתם אותה אל אלעזר הכהן. יבוא מעשה אלעזר וכפר על מעשה אהרן שעשה את העגל:

**פס'**. זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר. ציווי לדורות. (ו) מיכן אמרו תשעה פרות נעשו אחת שעשה משה ואחת שעשה עזרא. ושתיים שעשה שמעון הצדיק ושתיים שעשה יוחנן כהן גדול. אליועיני בן הקיף והנמאל המצרי וישמעאל בן פיאבי עשו אחת אחת:

**תנן** התם שבעה ימים קודם לשריפת הפרה מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונה ומזרחה. ובית אבן היתה נקראת ככת שכל מעשיה בכלי אבנים ומזין עליו כל שבעת הימים מכל החמאות שהיו שם. רבי יוסי אומר לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד. רבי חנינא סגן הכהנים אומר הכהן שהיה שורף את הפרה היו מזין עליו כל שבעת הימים ואמרינן במסכת יומא מתקיף לה רבי יוסי ברבי חנינא בשלמא ראשון שמא הוא שלישי (ה) (שמא שלישי שני). שלישי שמא שלישי. חמישי שמא שביעי. שביעי שמא שביעי. אלא רביעי למה ליה הזאה לא בשביעי איכא לספוקא. ולא בשלישי איכא לספוקא:

**פירוש** אתקפתא דרבי יוסי בר חנינא אליבא דמאן דאמר מזין עליו כל שבעה והיכי אתקיף בשלמא יום ראשון מזין עליו שמא הוא שלישי לטומאת מת או לטומאת ביתו. וכן יום שני ויום שלישי להפרשה היישינן שמא הוא שלישי לטומאת וצריך הזאה באלו שלשת הימים מן הספק. וכן בחמישי להפרשה. מזין עליו שמא הוא שביעי לטומאת וצריך הזאה וכן בששי ובשביעי. אלא רביעי להפרשה למה לי הזאה לא איכא לספוקא. דהא מדאיתפריש זה שלשה ימים ודאי לא נטמא ובשביעי ליכא לספוקא לפי שלא הוזה בשלישי אין הזאת שביעי מועלת כלום. וכבר אם יום רביעי להפרשה יום שביעי לטומאת. אם כן קודם הפרשתו חל יום שלישי לטומאתו והואיל ולא הוזה בשלישי אין יום רביעי שהוא שביעי עולה לו הזאתו. ומסקנא דשמעתא מפרישין ליה לכהן השורף את הפרה ברביעי בשבת כי היכי דמתרמי רביעי שלו בשבת יום שאין בו הזאה מהמת שבת ומחמת שהוא יום רביעי להפרשה ואין צריך בו הזאה וכולהו הלכות פרה במתניתין דמסכת פרה:

**פס'**. דבר אל בני ישראל ויקחו אליך. (ט) בני ישראל יקחו ואין הכנענים יקחו שהכנענים השודדין על הרביעה ועל העלת עליה עול. (י) פעם אחת הוצרכו ישראל לפרה אדומה ומצאוה אצל כנעני אחד הכיר בהם שהם צריכין לה הרבה והעלה בדמים מרובים. נתנו לו כל מה שביקש מהם. אמר להם הגיחוה עד למחר ולמחר תקהוה. מה עשה אותו הטמא העלה עליה עול. ומנין ידעו. שתי שערות יש לה על צוארה כיון שעולה עליה עול מיד נופלות. אמר לו קח את שלך ותן לנו הממון שלנו שכבר נפסלה הימנו הלך אותו הכנעני והנך את עצמו מחמת צער לךך נאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה. (יא) מתרומת הלשכה. אליך. שתהא גובר לדבר. פרה. רבי אליעזר אומר עגלה בת שנתה ופרה בת שתיים וכו' מתניתין. אמר אדומה תמימה לאדומות מפני ששתי שערות פוסלות בה. כדתנן היו בת שתי

**ב א ו ר ה ר א " ס**

(ו) אשר. לא עלה עליה עול. חזוה פרה אשר לא עלה עליה עול ותכפר על אומה שפרקו עול כ"ל. (ז) מכאן אמרו ט' פרות. (פרס פ"ג) ואמרינן במס' (יומא ח): (ח) שמא שלישי ט"ס וכ"ל שני שמא שלישי: (ט) בני ישראל יקחו וכו'. הכוונה שנקמת דווקא מישראל ולא מכנעני: (י) פעם אחת וכו'. כל המעשה בפסיקתא רבתי דר"כ פרשה פרה ע"ס: (יא) מתרומת הלשכה. אף דסרס אינס נשחמס בעזרה



## פסיקתא פרשת חקת זוטרותא

שערות לבנות או שחורות בתוך גומה אחת פסולה וכו' מתני'. אשר אין בה מום בה מום פוסל. (יג) ואין מום פוסל בעגלה ערופה. אשר לא עלה עליה על חסר וא"ו על כתיב מיכן אמרו לא עול ממש אלא אפי' כל שהו כמו עול כדתנן רכב עליה נשען עליה נתלה בזנבה עבר בה את הנהר קבל עליה את המזכרה נתן עליה פסולה וכו' מתני' : פס'. ונתתם אותה. אחת ולא שתיים. הינו דתנן לא היתה פרה רוצה לצאת אין מוציאין עמה שחורה שלא יאמרו שחורה שחטו ולא אדומה. נעשית אלא בסגן. תדע שהרי אהרן קיים ואלעזר שוחט את הפרה. ד"א ונתתם אותה אל אלעזר. זאת נעשית על ידי אלעזר. (יד) ואין שאר פרות נעשות על ידי אלעזר. (טו) (הכהן. שיהא בכיהונו). והוציא אותה. שלא יוציא אחרת עמה. אל מחוץ למחנה. להר המשהה שעל פני ירושלים זה הר הזתים. ושחט אותה. שאם נתגבלה בשחיטתה פסולה. ושחט אותה. מיכן אמרו אין עושין שתי פרות כאחת. לפניו. (טז) שיהא (אחד) שוחט ואלעזר רואה. ע"א אותה לפניו שלא יסיח דעתו ממנה :

פס'. ולקח הכהן. בכיהונו. בכגדי שרד. מדמה באצבעו. באצבע המיומנת שביד הימנית כלומר (יז) הרגילה באצבעות ואיזו היא שנית לגודל. והזה אל נכה פני אהל מועד. שאם לא הוקם המשכן או אם קיפל הרוח את היריעות (יח) לא היתה פרה נעשית הטאת. אל נכה פני אהל מועד. מלמד שהיה עומד על הר המשהה ונתכוון ורואה כנגד קדש הקדשים ומוזה. מדמה שבע פעמים. (יט) מגיד שחוזר לדם שבע פעמים על כל הזאה טבילת האצבע. ד"א שבע פעמים. שיהו מעכבות זו את זו : פס'. (כ) ושרף את הפרה שאם התעסק במלאכה פסולה. ד"א ושרף את הפרה לעיניו. שיהא אחר שורף ואלעזר רואה את הפרה. (כא) לרבות את הפקיעים שפקעו מתוך השרפה שיהא מחזירם לאור. את עורה ואת בשרה. (כב) את כל אלו יחזיר את הפקיעין ואם לא החזיר פוסל. את פרשה. מה פרשה במקומו אף כולה במקומה. (כג) ושרוף. ריבוי אחר ריבוי שלא ימעט לה עצים דברי רבי יהודה רבי עקיבה אומר להביא משיצית האור ברובה. (כד) מרבה היה לה חבילי אוזב וחבילי אוזב יון כדי להרבות את האפר :

פס'. ולקח אלעזר הכהן. נאמר כאן לקיחה ונאמר להלן לקיחה ולקח אוזב וטבל במים. מה כאן שלשה ארוז ואוזב ושני תולעת אף לכולם שלשה בשעת הזייה. עץ ארוז. זו בקיעת של ארוז. אוזב ולא אוזב יון. לא אוזב כחלית. ולא אוזב רומית ולא אוזב מדברית ולא כל שיש לו שם ליווי. ושני תולעת. (כה) ששינתו תולעת.

## ב א ו ר ה ר א " ס

בטורה אפי"כ בזה מתרומת הלשכה דחטאת קריה רחמנא : (יב) ואין מום פוסל בעגלה ערופה. ד"א ללמוד ק"ו מטרה עיין ספרי : (יג) ונתתם אותה וכו'. הינו דתנן וכו'. אין מוציאין עמה וכו'. דרשה זו נכתבה בסעודת רק מקרא דלכנא והוליא אוחס שלא יוציא אחרת עמה כמו שמסיים המחבר לקמן : (יד) ואין שאר פרות ע"י אלעזר. עיין ספרי וכן יומא פלוגתא אי דווקא בכ"ג או אף בהדיוסים : (טו) הכהן שיהיו בכיהונו. דרשה זו לא שייך על קרא דהכא. וקאי על קרא דלקמן ולקח אלעזר הכהן בכיהונו. בכגדי שרד הינו כגדי כהונה וכ"ס לקמן בדברי המחבר. ועיין יומא מ"ג. וכנס כגדיו הכהן וע"ס בספר"י דורש כגדיו הכהן שיהיה כגדי כהונה. ועכ"פ הכא פ"ס ע"כ הסגרתו צמוסגר : (טז) שיהיו אחר שוחט ואלעזר רואה כנ"ל : (יז) הרגילה שבאצבעות. היינו אלצב יד הימנית : (יח) לא היתה פרה וכו'. והיא פסולה : (יט) מגיד שחוזר לדם. פי' שכל הזאה צריך טבילה בדם : (כ) ושרף את הפרה לעיניו שאם התעסק וכו' כנ"ל ומלת לעיניו דריש : (כא) לרבות את הפקיעים. היינו האצבעים שפקעו מעל האש יחזירם : (כב) את כל אלה יחזיר. פי' זה דווקא בכשר ועור יחזיר ואם לא החזיר פסול אבל בעצם אש לא החזיר כשר : (כג) ושרוף ריבוי אחר ריבוי ככאן חסר וכנ"ל. ישרוף ומקודם כתיב ושרף את הפרה אין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט דברי רבי ישמעאל. ופי' תיכף כשיחנקע הפרה משליך בתוכה האוזב. ור"ע סובר משיצית האור ברובה אז ישליך האוזב ור"ע סבר שלא ימעט העצים כנ"ל וכ"ס בספרי. אולם חכם הספרדי קיים הני' כמו הכא. ואכמ"ל : (כד) מרבה היה לה חבילי אוזב וכו'. לאו לענין השלכת עץ ארוז ואוזב ושני תולעת לתוך שריפתה מחניח אלא לענין ריבוי עצים שמרבה לה כגדי להרבות האפר (חכם הספרדי) ולזה אמר הכא איזוב יוני כשר ג"כ אחרי שנתנו לשם עצים : (כה) ששינתו תולעת. מלת ושני תולעת דריש ששפתים מראה נצט שלו תולעת (קארמיזין) :

פסיקתא פרשת חקת זמרתא קבא

ולא ששינתו צביעות אחרות. והן שאמר הכתוב (מלכים א ה) וידבר על העצים (ועל האבנים) מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב היוצא בקיר דבר שלמה בהכמתו. מפני מה נבנה המשכן בעצי שמים ומפני מה נבחרו שתי עשרה אבנים שבחושן אבן פמדה וברקת נפך ספיר ויהלום. מן הארז ועד האזוב למה לי אלא לטהרת המצורע ולשרפת פרה ללמדך הנכוה השפל השפיל הנכוה. לפי המצות הזאת לתולעת השני כענין שנאמר (ישעיה נח) אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל וגו'. (כו) והשליך אל תוך שרפת הפרה דברי רבי ישמעאל. (כז) תנן התם נבקעה ועמד הוי' מנייתה נטל עץ ארז ואזוב ושני תולעת אמר להם עץ ארז זה זכו'. כרכן בשירי הלשון והשליך לתוך שריפתה נשרפה חובטין אותה במקלות. וכוברין אותה בכברות. רבי ישמעאל אומר במקבות של אבן וכו' וחולקין אותה לשלשה חלקים אחד נותן בחיל ואחד נותן להר המשחה ואחד היה מתחלק לכל המשמרות:

פס'. וכבס בגדיו הכהן. (כח) למדנו על המשליך האזוב שהוא מטמא בגדים. ואחר יבוא אל המהנה. וטמא הכהן עד הערב. (כט) ולהלן הוא אומר ולקח אזוב וטבל במים איש טהור והזה על האהל ועל כל הכלים וגו' מה כאן צריך הערב שמש אף להלן צריך הערב שמש:

פס'. והשורף אותה יכבס בגדיו במים. ומה המשליך את האזוב מטמא בגדים כל שכן השורף. אלא בא ולימד על העוסקין בפרה מתחלה ועד סוף שטעונין תכבוסת בגדים ורחיצת הגוף והערב שמש. ד"א והשורף אותה יכבס בגדיו. (ל) ולא בגדים המנוגעים. יכבס בגדיו במים ורחץ בשרו במים. שתי פעמים למה לימד (לא) שמקום שטובל שם הבגדים טעונין כיבוס. ואיזה זה זה המקוה של ארבעים סאה:

פס'. ואסף איש טהור. אין אסיפת הפרה טעונה כהן אלא בכל אדם פשוט. ד"א אינו טהור אלא כל דהו אפילו טבול יום אע"פ שטמא הוא לתרומה. טהור הוא למעשר. דתנן טבל ועלה אוכל במעשר העריב שמשו אוכל בתרומה להוציא מלבם של צדוקין שהיו אומרים במעורבי שמש היתה נעשית. ד"א ואסף איש. פרט לקטן. טהור. להביא את האשה. את אפר הפרה. אחר שכוברין אותו בכברות. והגיה מחוץ למחנה. להר המשחה. במקום טהור. שיהא מקומו טהור. מיכן אמר רבי אלעזר הקפר קלל של חטאת שמוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת טמא שנאמר אל מקום טהור. ואיזה זה זה מקום טהור. אע"פ שכל אוכל ומשקה שהוא צמיד פתיל טהור זה היה טמא לפי שצריך שיהא מקומו טהור. והיתה לעדת בני ישראל למשמרת. (לג) מגיד שמשמרת ימים על ימים ושנים על שנים. (לד) למי גדה. שהן טמאין הרי הן מי גדה. חטאת היא. חטוי היא לטמא מת:

באור הרא"ם

(כו) והשליך אל תוך שריפת הפרה הא כיצד נשפית האור ברובה דברי ר' יהושע כ"ל: (כז) תנן התם. פרה פ"א: (כח) למדנו על המשליך האזוב וכו'. אף שאינו נוגע בפרה אע"כ מטמא בגדים: (כט) ולהלן הוא אומר ולקח אזוב וכו'. מה כאן צריך הערב שמש פ' הושא כי המזה טהור: (ל) ולא בגדים המנוגעים. פ' שהם שהנגדים טעונים טרפה. אע"כ לא נטמא השורף אם לא נגע בהם: (לא) שמקום שטובל וכו'. ואיזה זה מקוה מ' סאה. דברי המתברר ע"ע הלל טבילת כלים ובגדים אינם צריכים מ' סאה דברביעית בני להטביל מחטין וזניורות. ועיין בספרי הלשון מה אדם צראוי להם אף כלים צראוי להם. ופי' חכם הספרדי מה אדם טובל צראוי לו היינו מ' סאה שכל גופו עולה בהם אף כלים צראוי להם שכל גופן עולה בהן ולא בעי מ' סאה. והנה ה"ל רצה לפרש דברי הספרי שקאי לטבילת כלים חדשים שצריך מ' סאה. (ואף שהקשה ע"ז הלל טבילת כלים מדרבנן והאריך מרבה קרא. כבר כתבתי לעיל בשם הרא"ש שכמה דברים נמלא בספרי שהם גזירות דרבנן ואסמכוה לקרא ע"ס) עכ"פ לשון הפסיקתא שטובל שם הבגדים צלתי אפשר לפרשו כפירוש ה"ל הלל רק כלים העשויים להשתמש לאכילה צריכים מ' סאה ולא בגדים: (לג) מגיד שמשמרת וכו'. אולי טונתו כי פרה טעמה טמא מחלקה לג' חלקים וא' נתן בחיל למשמרת לדורות (פרה פ"ג בסופו) וע"ז קאי ימים על ימים ושנים על נעלמה ממני ואולי הטונה דווקא כשהם טמאין הרי הם מי גדה. עיין בספרי גרסא אחרת בזה דברי המתברר נעלמה ממני ואולי הטונה דווקא כשהם טמאין היינו שלא נעשה מלאכה במים קודם שקידשו ולא הנוגע בהם טמא הרי הם מי גדה היינו שהכשירו להזאה אבל אם נעסלו במלאכה קודם הקידוש אזי המים הם טבולין (פסיקתא) מירת זיין

### פסיקתא פרשת הקת זוטרתא

**פס'** . וכבס האוסף את אפר הפרה את בגדיו . ואע"פ שיש לו קל וחומר להביא . אין עונשין מן הדין . ומה אם המשליך עץ ארו ואזוב טעון כיבוס (לד) האוסף לא כל שכן . אלא מלמד שאין עונשין מן הדין . ד"א ובא הכתוב ולימד על האוסף האפר שטמא בהיסט :

**פס'** . והיתה לבני ישראל ולגר הנר בתוכם . לפי שמעשה בישראל צריך להביא את הגרים להקת עולם לדורותיכם :

**פס'** . הנוגע במת לכל נפש אדם . אם באהל מטמא קל וחומר בגניעה . אלא מלמד שאין עונשין מן הדין . לכל נפש . להביא את בן שמונה . לכל נפש . (לה) להביא את דמו . ומטא שבעת ימים . לימד על המת שטמא טומאת שבעה :

**פס'** . הוא יתחטא בו . באפר שנעשה בתיקונו . ביום השלישי וביום השביעי יטהר . (לו) יכול יטהר ביום השביעי בלא הזייה שכבר הוזה ביום השלישי (וביום השביעי) . שנה הכתוב עליו שאם נתעכב באחד מהם לא נטהר . והזייה שבות ואינה דוחה את השבת .

**פס'** . כל הנוגע במת בנפש . זה שאמרנו למעלה להביא את בן שמונה . אשר ימות . מגיד שאינו מטמא עד שעה שימות שאם מפרפר אינו מטמא . וזה חומר במת מבשרץ שהשרץ אפילו מפרכסין מטמאין . (לז) ולא יתחטא בו . בדמים להביא מחוסר כפרה . את משכן ה' טמא ונ' . ולהלן הוא אומר (ויקרא טו) ולא ימותו בטומאתם בטמאם את משכני . ללמדך (לח) שכרת היא מיתה ומיתה היא כרת . כי מי נדה לא זורק עליו טמא יהיה ; להביא את שהוזה ולא שנה . עוד טומאתו בו . להביא את שהוזה ושנה וטבל ולא העריב שמשו הוא צריך שלשתם :

**פס'** . זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל שבא מקצתו . ד"א (להביא) [כל הבא] אל האהל . (לט) לעשות קרקעו של בית כמוהו עד לתהום . ד"א כל הבא אל האהל . דרך ביאה הוא מטמא (מ) אינו מטמא מכל צדדיו כשהוא פתוח . וכל אשר באהל יטמא . יכול אף הקש והעצים ת"ל והזה על האהל . (מא) ועל כל הכלים :

**פס'** . וכל כלי פתוח בכלי חרש הכתוב מדבר שנאמר וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא . (מב) כלי שנטמא ואין לו טהרה עולמית ואיזהו זה כלי חרש . דברי רבי נתן . אבא חנן אומר משום ר' אליעזר (מג) וכל כלי פתוח למה נאמר שומע אני כולו ת"ל פתוח . פתוח אמרתי ולא על כולו . ד"א פתוח . כלי שטומאתו קודמת לפתחו זהו כלי חרש . שנאמר (עס יא) וכל אשר יפול מהם אל תוכו . (מד) אשר אין צמיד פתיל עליו . זה הפקק . וראיה לדבר (נמדנר כה) ויצמד ישראל לבעל פעור . אשר אין צמיד פתיל עליו . זה סנופה של חבית . פתיל עליו . ולא על גביו . שאם חבית כפותה על פיה אינה מצלת . טמא הוא . טומאתו עולמית שבלי חרס אין לה טהרה במקוה :

#### באור הרא"ם

פסולין ואין מטמאין הנוגע בהם ואינם מוכשרים לכיות מי נדה לכחות מהם על כמחל ודוחק : (לד) האוסף . שהוא נוגע לא כ"ס : (לה) להביא את דמו . רביעית דם מטמא : (לו) יכול יטהר בשביעי בלא הזיה שכבר הוזה בשלישי ויטו סי' הקרא הוא יתחטא ביום כג' ביינו ביום ג' צריך הזיה וביום השביעי יטהר בלא הזיה ת"ל יטמא דקרא ולא יתחטא ביום כג' וביום ה' סיני עליו הכתוב שאם נתעכב וכו' כנ"ל : (לז) ולא יתחטא בו בדמים . סי' כגון זכ וזכה ויולדת ומטרע שלא כביאו כפרחן ולא זורק דם עליהם : (לח) שכרת הוא מיתה . סי' שמיטה כאמור שם הוא כרת דסכא אבל במיתה בידי שמים לכרת יש חילוק : (לט) לעשות קרקעו של בית . שאם טומאה בבית כל מה שנקרקע בבית עד התהום טמא : (מ) אינו מטמא מכל צדדים כשהוא פתוח . סי' אם פתח פתוח ינחת הטומאה בפתח זה . לזי רק אותו הפתח טמא ושאר ספורין : (מא) ועל כל הכלים . ינחו קש וענים שאינם כלים ואינם מקבלים טומאה : (מב) כלי שנטמא ואין לו טהרה עולמית . סי' מדכתיב טמא הוא ולא כתיב יטמא הוא כדבר שאין לו טהרה וע"ז סי' לשון יטמא : (מג) וכל כלי פתוח וכו' . טומא לאי כולו וכו' סי' אם נפתח רובו דרוט ככולו ובמל מחורה כלי לגמדי ת"ל פתוח (מכס כספרדי) : (מד) אשר אין צמיד פתיל עליו . פתיל זה הסדוף למיד זה הדופק ורמי' לדבר וינמד ישראל וכו' כנ"ל



# פסיקתא פרשת חקת זוורתא קבב

**פס'** . וכל אשר יגע על פני השדה בחלל הרב . (מ) להוציא את העובר שבמעו אשה . דברי רבי ישמעאל . רבי עקיבא אומר להביא את הנולל ואת הדופק שבקבר . בחלל הרב . לימד על הרב שמטמא טומאת שבעה הנוגע בה : (מ) או במת . להביא מת כזית . או בעצם אדם . להביא (מת) כשעורה . ד"א בעצם אדם להביא אבר מן אדם חי . או בקבר . (מ) זה קבר כתום .

**פס'** . ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת . וכי עפר הוא והלא אפר הוא אלא להקישו נאמר להלן (במדבר ט) עפר בסוטה . מה להלן עפר על פני המים אף כאן עפר על פני המים . ד"א מעפר . לימד (מח) שאם נשתנו פניו כשר . ונתנו עליו מים חיים . מי מעיין . אל כלי . (מס) שיהא חיות בכלי . ד"א אל כלי . עשה בה (ג) כל הכלים ככלי חרס .

**פס'** . ולקח אוזב . נאמר כאן לקיחה ונאמר להלן לקיחה . ולקח הכהן עץ ארו ואוזב ושני תולעת . מה להלן שלשה אף כאן שלשה . אוזב . ולא שום ליווי . וטבל במים (נא) שיהא במים כדי טבילה . איש . להוציא את הקטן . טהור . להביא את האשה . ד"א איש טהור . (נג) זה טבול יום שיהא טמא לתרומה וטהור לחטאת (שנאמר מי גדה) . והזה על האהל . מלמד שאף האהל מקבל טומאה . וכל הנוגע בעצם . זה עצם כשעורה . או בחלל או במת או בקבר . כשם שהביא כלם לענין טומאה כך הביא כלם לענין הזאה :

**פס'** . והזה הטהור על הטמא . טהור על הטמא טהור . (נ) טהור על הטהור טמא . דברי רבי עקיבא . ביום השלישי וביום השביעי . הכתוב קבעו חובה לשלישי ולשביעי . וחטאו ביום השביעי . לרבות הזיית שביעי שאם לא הוזה בשביעי מזה בשמיני ובתשיעי : (נד) מיכן לגדה שטובלת ביום השמיני שאע"פ שעבר יום שביעי שלה ונאנסה ולא טבלה טובלת בשאר הימים . וכבס בגדיו . ורחץ במים וטהר בערב . שהקדים הזיית לטבילה . שנאמר וחטאו ביום השביעי ואחר כך יכבס בגדיו ורחץ במים וטהר בערב . זה הערב שמשו :

**פס'** . ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה וכו' . (נ) על טומאת מקדש חייב כרת ולא על מניעת הזאתו זהו עונשו שהוא טמא . ואינו חייב כרת אלא על טומאת מקדש :

**פס'** . והיתה להם לחקת עולם . שינהוג הדבר לדורות . ומזה מי הנדה יכבס בגדיו . (נו) מים שיש שעור הזאה שהן מטמאין אדם לטמא אוכלין ומשקין שנאמר יטמא עד הערב :

**פס'** . וכל אשר יגע בו הטמא יטמא . יטמא אחרים . והנפש הנוגעת תטמא עד הערב . וכתוב יטמא שבעת ימים . לא קשיא (נז) כאן בחבורים כאן בלא

## ב א ו ר ה ר א " ם

וכ"ה בספרי : ופי' סחיל זה שעורף סי' זה הפיס שממנה בין הכסוי לכלי חרס ודופק הוא הכסוי בעצמו (חכס הספרדי) : (מ) להוציא את העובר . (חולין ע"ב) פני כסדה משמע דבר הנלוו : (מ) או במת להביא כזית מן המת . או בעצם אדם להביא עגס כשעורה כנ"ל : (מ) זה קבר כתום שמטמא בכל צדדיו הנוגע בו . אבל לא כן בקבר פתוח אינו מטמא הנוגע בצדדיו כי סומאה בוקעת ועולה : (מח) שאם נשתנה פניה . פי' אם נשתנה מראה של האפר לפי רוב השנים ודומה לעפר כשר ומשום הכי קריא ליה עפר (חכס הספרדי) : (מס) שיהיו חיות בכלי חרס . (סוטה ע"ז פסחים ל"ד) שלא יתן מן המעין בכלי חרס ויתן לחוק כלי זה : (ג) כל הכלים ככלי חרס . דלא ללמוד מטמא ששם הקפידה התורה על כלי חרס דווקא : (נא) שיהיה במים כדי טבילה . (פרס סי"ב) ובלבד שלא יספוג היינו שלא יקנה שיהיה במים כדי הזאה : (נג) זה טבול יום שיהי' עמא לתרומה וטהור לחטאת כנ"ל והשאר ע"ס ועיין לטיל פיסקא ואסף איש טהור ולמדו מזה מן האוסף את הפרס מה שם טבול יום כשר אף המזה כשר בטבול יום : (נד) טהור על סמא עמא דר"ע . (יומא י"ד) : (נד) סכאן וכו' . פי' כמו שכתב אס לא הוזה בז' יום בימים שאח"כ . כמו כן גבי נדה אס לא טבלה בז' תיטבול בשאר הימים : (נה) על טומאת מקדש . כדכתיב בקרא כי את מקדש ה' סמא : (נו) מים שיש בהם שיעור הזאה . מטמא אדם למתא בגדים . ומים שאין בהם שיעור הזאה מטמא אדם למתא אוכלין ומשקין וכ"ה בספרי . ופי' מזה הוא הטמא שאין המזה טמא : (נז) כאן בחבורים . פי' אדם שנוגע במת עצמו . עמא סומאה שבעה . ואדם שנוגע באלה שנטמא למת

## פסיקתא פרשת הקת זוטרותא

חבורים. ד"א והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. בפנע הוא מטמא (נו) ולא בהסט. פס'. ויבואו בני ישראל. אמר רבא בר רבינא (נח) מה ראה לכמוך פרשת פרה אדומה לפרשת מרים (נס) והלא פרשת פרה היתה בשנה השנית לצאתם מצרים ומיתת מרים היתה לסוף ארבעים שנה ללמדך שכשם שפרה מכפרת על ישראל ומטהרת אותם כך מיתת הצדיקים מכפרת ומטהרת. כל העדה מדבר סין. כולן שזין בלא הילוק הדעת. ותמת שם מרים ותקבר שם. תכף למיתתה קבורה. מכאן. אמרו אין משהין את האשה ואין מניחין מפת נשים ברחוב מפני הכבוד. והמיחד בנד למת מותר ליהנות ממנו ואע"פ דאביי אמר באורג בנד של מת הילכתא כרבא דשרי. (ס) והלכה כרבא גמליאל שאמר ר"ה ויום הכפורים כרגלים שמפסיקין ואין עולין שאם קבר מתו לפני ראש השנה יום אחד לפני ר"ה וראש השנה הרי כאן ארבעה עשר. יום אחד לפני החג וחג ושמיני שלו הרי כאן אחד ועשרים יום (סא) אבל אינו עולה אם מת בראש השנה אינו מן המנין של שבעה. (סב) והלכה כרבא שמעון בן אלעזר שאמר אפילו בא (סג) ממקום קרוב ביום השביעי מונה עמהם. פס'. ולא היה מים לעדה. למרנו שבזכות מרים היתה הבאר לישראל. מתה מרים נסתלקה הבאר וחזרה בזכותו של משה.

פס'. וירב העם עם משה. (סד) פנים כנגד פנים. ויאמרו לאמר. השיבנו על דברינו. ולו גוענו בגוע אחינו. הוסיף הכתוב וא"ו מלמד שהיו לפני זה דברים רבים ועליהם אמר ולו אמרו לו כבד עלינו שנפלו ארבעה עשר אלף ושבע מאות. אבל מתו על פני הארץ. אבל הבלועים יותר כבדו עלינו מן המתים. והשרופים יותר מן הבלועים. שאלו לפי שעה אבדו ואלו מיתתם לזכרון. וכל היגונות שעברו כבלנו. ולו גוענו בכל אותם המיתות. ולא היינו משתנקין בצמא.

פס'. ולמה הבאתם את קהל ה'. (סה) חזרו ושתפו אהרן עם משה. את קהל ה'. הקב"ה בחר באבותינו אבל אתם לא בקשתם רחמים להוליכנו בדרך קצרה אלא סיבתם אותנו דרך המדבר כדי למות שם להתחייב ליום הדין וכן הוא אומר (במדבר יד) במדבר הזה יתמו ושם ימותו.

פס'. ולמה העליתנו מצרים. תהלתם בתרעומת היתה שנאמר (שמות ה) ירא ה' עליכם וישפט. ומאז ועד עתה מנוחה לא מצינו. לא מקום זרע. ועל כל זאת ומים אין לשתות דבר שהוא צריך לו גדול וקטן וצורך אדם ובהמה ואין היות בלא מים. ולא היה לכם לבקש רחמים עלינו שכיון שמתה מרים נסתלקה הבאר.

פס'. ויבא משה ואהרן מפני הקהל אל פתח אוהל מועד. (סו) נתנו מקום לשעה מיכן אמרו כל הדוחק את השעה שעה דוחקתו. ויפלו על פניהם. עמד לבקש רחמים ולא נתחייבו ישראל בכל אלו הענינים לפי שאין אדם נתפש בצערו. פס'. וידבר ה' אל משה לאמר.

פס'. קח את המטה. זה מטה שנעשו בו האותות. ודברתם אל הסלע לעיניהם. תאמרו בשמי כה אמר ה' הוציאי מיסוך.

פס'. ויקח משה את המטה מלפני ה'. מלמד שהיה המטה באהל העדות. כאשר

## באור הרא"ש

כוח ראשון למטמא ומטמא רק טומאת ערב. (נו) ולא בהיסט. היינו מטמא מת אינו מטמא את חבירו חס היינו הניעו ולא נענו (נו) אבל המת עצמו מטמא ג"כ בהיסט. (נח) מה ראה לכמוך. מ"ק כ"ח. (נס) והלא פרשה פרה וכו'. כוח לשון המחבר ולא לשון הנמרה. (ס) והלכה כרב"ג. (מ"ק ס"ג במשנה טס) אבל אינו עולה וכו'. כל המאמר משוכם וכנ"ל אבל חס מה בר"ה (וה"ה בשאר יו"ט) שולש במנין שבעה ואינו מפסיק האבילות אחר שלא נכנס אבילות שעה אחת קודם יו"ט. (סב) והלכה כרב"ג (מ"ק כ"א פ"ג) ושם ר' שמעון סתמא. והיינו כשגדול הבית גבית אז הבא מונה עמהם. (סג) בא ממקום קרוב. שגא ציוס השביעי. קודם שעמדו המנחמין. חס שחפס המחבר בלשונו שגא ממקום קרוב היינו קודם שעמדו המנחמין. (סד) פנים כנגד פנים. כוונתו כי הם הריבו ג"כ עם אהרן רק למטה הריבו פנים כנגד פנים ולא עם אהרן שהי' רודף שלום לא פעיזו לו לדבר בפניו. ועיין בילקוט כעין זה. (סה) חזרו ושתפו את אהרן. שאמרו ולמה הבאתם וכו' לשון רבים. (סו) נתנו מקום לש' ה' היינו

**פסיקתא : פרשת הקת : זומרתא קבג**

צוהו . לקיחת המטה כאשר צוהו . אבל לא המעשה . שהרי אמר לו הקב"ה ודברתם אל הסלע והוא הכה בסלע :

**פס'** . ויקהילו משה ואהרן את הקהל אל הסלע ויאמר להם שמעו נא המורים . מהו שמעו נא . מלמד שהיו לשם סלעים הרבה . ומשה ואהרן באו אל סלע אחד והם היו אומרים למשה ולאהרן אל תוציאו לנו מים מן הסלע הזה אלא מן הסלע הזה עד שקצף עליהם ונידפם . אמר להם אי סמרים הייתם עם ה' . מיום דעתי אתכם . המן הסלע הזה נוציא לכם . לא נוציא אלא מן הסלע שנאמר לי :

**פס'** . וירם משה את ידו ויך את הסלע במטתו פעמים ויצאו מים רבים . לא אמר לו הקב"ה לך והך בסלע כדרך שאמר לו במטה שנאמר (שמות יז) והכית בצור . אלא ודברתם אל הסלע :

**פס'** . וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר . יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל . מה קידוש היו צריכין לעשות . האחד שאמר להם ודברתם . והוא הכה . (סז) ואהרן עומד ורואה . לפי שאותותיו של הקב"ה אינן דומין זה לזה . בתחלה אמר להם והכית בצור ויצא ממנו מים . ובשניה אמר להם ודברתם . להודיע כח גבורותיו של הקב"ה על דור המבול הביא מים ושטפם . והמצריים הביאם בתוך המים וחנקם . מי מרה נמתקן על ידי משה בעץ . ועל ידי אלישע במלח . וכן כיוצא באלו . למדנו שאין אותות ומופתים של מי שאמר והיה העולם דומין זה לזה . אלא חדשים לבקרים . לכך נאמר לא האמנתם בי להקדישני . כדי שיאמרו בדבר ה' יצאו המים אלא עשיתם האהרון דומה לראשון . ע"א להקדישני במים שהיה לכם להוציא מים מאותו הסלע שאמרו לכם כדי שיתקדש שמי בתוכם . לכן . שבועה . לא תביאו את הקהל הזה . זהו שאמר הכתוב (לוי כו) הן בקדושי לא יאמין וגו' :

**פס'** . המה מי מריבה . המה שראו אצטנניני פרעה ופעו . ראו שמושיען של ישראל במים הוא לוקה . אמרו (שמות ח) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו והם לא ידעו שעל עסקי מי מריבה הוא לוקה מפני שאצטנניני פרעה וכל הוברי השמים רואין ואינם יודעין מה רואין (ישעיה מז) ומודיעין לחדשים מאשר יבואו . ולא כל אשר יבואו . לפיכך הזהיר הקב"ה את ישראל שלא להתעסק בהם . וכן הוא אומר (ילמ"ס) כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו וגו' . ויקדש בם . במים שהם לא שאלו אלא לשתות הם ובעירייתם והוא יתעלה שמו וזכרו לדורי דורות ולנצח נצחים הוציא מים רבים . וכמה רבים . בוא וראה מה אמר דוד משיח אלהי יעקב (תהלים עח) הן הכה צור ויזובו מים (סח) ונהלים ישטופו . ד"א ויקדש בם . במשה ובאהרן שלא נשא פנים לקדושינו :

**פס'** . וישלח משה מלאכים . אמר משה רבינו . יעקב אבינו בקש לחזור בית אביו ולא היה בגבול עשו ולא היה עם יעקב אלא מתי מעט וכתוב בו (בראשית לב) וישלח יעקב מלאכים . אנו שאנחנו עם רב ואנחנו עוברים בגבול בני עשו (סט) לא כל שכן . מיד וישלח משה מלאכים אל מלך אדום . הוא אדום . ומאכלו אדום וגבוריו אדומים . כה אמר אהיך ישראל . הוא לך לאח . ואתה אינך לו כאח :

**פס'** . וירעו לנו מצרים ולאבותינו . כאשר עשו לאבותינו כן עשו לבנים :

**פס'** . ונצעק אל ה' וישמע קולנו . הודיעוהו שהקב"ה קרוב אליהם . בכל קראם . וישלח מלאך וגו' . זה משה :

**פס'** . נעברה נא בארצך . זה שאמר הכתוב (יסוט כד) (ט) ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אותו :

**פס'** . ויאמר אליו אדום לא תעבור בי וגו' . בטה על ברכת יצחק אבינו שאמר לו (בראשית כז) ועל חרבך תהיה :

**ב א ו ר ה ר א " ס**

היינו שלא השיבו כלום לישראל רק הלכו לחו"מ לנקט רחמים : (סז) ואהרן עומד . ורואה לכך נעם ג"כ אהרן : (סח) ונהלים ישטופו . עיין ברבה וכן (מדכס תהלים מזמור ע"ח) ששטפו הרבה לפני סדור שלא היו מאמינים בו : (סט) לא כ"ש . שנשלח שלוחים אליו : (ט) ואתן לעשו את הר שעיר . ע"כ



## פסיקתא פרשת חקת זוּמְרַתָּא

**פס'** . ויאמרו אליו בני ישראל במסילה נעלה . דרך כבושה ומתוקנת לא שאנחנו נחדש לנו דרך . ואם מיטיך נשתה אני ומקני . לפי שלא היו צריכין למים שבאר היה עולה עמהן . רק אין דבר . לא עסק קרבנות ולא עסקי כלי זיין כי אם ברגלי אעבורה . רק אין . מיעוט אחר מיעוט זה הארון שהיה מטיך את הגבוהות ומגביה את העמקים :

**פס'** . וימאן אדום נתן את ישראל עבור בגבולו . למה מאן . לפי שהיו יראים מהם אמרו ומה למצרים שהיו גרים בארצם השמידום . אנחנו שהיה עשו אביהם שונא את יעקב שנא' (גלגלית כז) וישמום עשו את יעקב על אחת כמה וכמה . (עא) זהו שאמר הכתוב (דברים נ) אתם עוברים בגבול אחיכם בני עשו וגו' :

**פס'** . פרשה ויסעו מקדש ויבואו בני ישראל כל העדה . כולם בעצה אחת בלא מחלוקת:

**פס'** . ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בחר החר וגומר . (עב) על מעשה שנהיה בקצה ארץ אדום . אלו מי מריבה שנגזרה גזירה על משה ואהרן שלא יכנסו לארץ :

**פס'** . יאסף אהרן אל עמיו . על אשר מריתם את פי למי מריבה . משל ללוקה בבית דין וכסבורין העם עבירה גדולה עבר . ובית דין מודיעין לכל על שאכל פני שביעית . כך על אשר מריתם פי במי מריבה ולא היה בידם דבר אחר :

**פס'** . קח את אהרן . (עג) קחנו בדברים . ואת אלעזר בנו . אמור לו כל שמת ומניה בנו תחתיו ממלא מקומו אינו מת . וכן הוא אומר (מלכים א' יא) וחדד שמע במצרים כי שכב דוד עם אבותיו וכי מת יואב שר הצבא . דוד שהניח בן כמוהו ממלא מקומו אמר בו שכיבה . יואב שלא הניח בן כמותו כתב בו מיתה :

**פס'** . והפשט את אהרן את בגדיו ותלבשתם את אלעזר בנו . כדרך הלבשת בגדי כהונה . שלא יהא דבר קודם למכנסים ואחר המכנסים כתונת ומצנפת ואבנט . כלומר שהיה אהרן מתפשט העליון ומתלבש ענני כבוד תחתיו . וכן כשנתלבש אליהו בנפול אדרתו עליו לפי שאי אפשר לומר באהרן שנקבר ערום . וכן באליהו שעלה ערום אלא נתלבש ענני כבוד :

**פס'** . ויעש משה כאשר צוה ה' . לא גרע ולא הוסיף :

**פס'** . ויפשט משה את אהרן . כדרך שהלבישו כך הפשיטו . וילבש אותם את אלעזר בנו . הראוי לו זה פושט וזה לובש :

**פס'** . ויראו כל העדה כי גוע אהרן . מיד נסתלקו ענני כבוד מישראל כדריש לקיש דאמר כי משמש בארבע לשונות . אי . דלמא . אלא . דהא . ומשמע מפני מה ויראו משום דהא מית אהרן מיתה גרמה לעדה להתראות . ואע"פ שאין מקרא יוצא מדי פשוטו נדרש לכמה ענינים . ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל . אפילו הנשים לפי שהיה אהרן אוהב שלום ורודף שלום ומשים שלום בין אדם לחבירו שנא' (מלאכי ג) תורת אמת היתה בפיהו וגו' בשלום ובמישור הלך אתי :

**פס'** . וישמע הכנעני מלך ערד . מה שמועה שמע שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד וכסבור נתנה רשות להלחם עם ישראל . כי בא ישראל דרך האתרים . (עד) אמר הלך התייר שלהם . ד"א דרך האתרים . דרך מקומותיו לשון אתרא . ד"א דרך האתרים הלך יתיר . וילחם בישראל וישב ממנו שבי . לא נשתקעו השכויים ביניהם אלא חזרו ובאו אל מחנה ישראל שנאמר וישמע ה' בקול ישראל :

**פס'** . וידר ישראל נדר . מה בין נדר לנדבה שהנדר האומר הרי עלי עולה . הנדבה הרי זו . אם נתון תתן . נתון הכנעני . תתן השביה . והחרמתי את עריהם .

## ב א ו ר ה ר א " ם

אמר בלכך : (עא) זה הוא שאמר הכהוב אתם עוברים . ומיפא דקרא ויראו מכס . והיינו כי בני עשו יראו שלא יעשו להם ישראל רעה משנאת עשו ליעקב : (עב) על מעשה שנהיה וכו' . אולי כוונתו כמו ספרס"י מפני שנתחזרו לעשו הרשע חסרו הנדיק הזה : (עג) קחנו בדברים . הוקפה לשון קח שלא שייך על בעלי חיים : (עד) אמר הלך התייר שלהם . פי' שנסתלקו ענני הכבוד ע"כ בא להלחם :

**פסיקתא פרשת חקת זמרתא קבד**

שיביא כל ביות עריהם אל בית ה' כדרך שעשה יהושע ביריחו הוא שאמר עכן (יכוסע ז) וכזאת וכזאת עשיתי. עבר על חרם יהושע ועל חרם משה :

**פס'** וישמע ה' בקול ישראל. זהו שאמר הכתוב (דברים ד) ומי נוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו :

**פס'** ויסעו מהר ההר דרך ים סוף למבב את ארץ אדום ותקצר נפש העם בדרך. מלמד שהדרך מכשלת את הכח וכן הוא אומר (מגלים קג) ענה בדרך כחי :

**פס'** וידבר העם באלהים ובמשה. כל (פה) המתרעם אחר רבו כאילו מתרעם אחר השכינה. למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין להם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלקל. אמרו עתידין שיתפח המן במיעם והורגם. (כלומר)

[כלום] יש ילוד אשה שמכנים ואינו מוציא כיון שראה אותם אוכלים לחם אבירים ומתרעמים שלא בהם הנהשים שלקו בלשונם שנאמר (קבלת י) אם ישוך הנחש בלא להש ואין יתרון לבעל הלשון. אמרו כל החיות לנחש ארי דורס ואוכל זאב טורף ואוכל אתה מה הנאה יש לך. אמר להם ואין יתרון לבעל הלשון שהוא מרגל בחבירו והנאה אין לו. את הנחשים השרפים. אמרו יש נחשים במדבר שאחד מביט בעוף הפורח והעוף נשרף :

**פס'** ויבא העם אל משה. והיאך בא העם והנהשים היו נושכים אותם. אלא כינת הכתוב ומשה בא אליהם לראותם ויאמרו המאנו :

**פס'** ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף. הוא שרף הוא נחש. שנאמר (ישעי יד) כי משרש נחש יצא צפע ופריו שרף מעופף. ושים אותו על נס. וכי נחש מטית או מחיה אלא כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומכוונין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאין ואם לאו היו נזוקין :

**פס'** ויעש משה נחש נחשת. מה ראה לעשותו נחשת. אלא זהו שאמר הכתוב (מגלים ט) תן להכם ויהכם עוד. אמר משה שמו נחש ולא הודיעני ממה אלא ודאי משם נחש צריך להיות נחשת על שם נחש :

**פס'** ויסעו בני ישראל ויחנו באובות. ובפרשת אלה מסעי בין הר ההר לאובות שתי מסעות צלמונה ופונון. אלא שקיצר המסעות מכאן ולא זכר צלמונה ופונון. אלה לסבוב ארץ אדום לפי שהיה צלמונה ופונון צלמות. וכן הוא אומר (יחזקאל ג) ולא אמרו איה ה' המעלה אותנו מארץ מצרים המוליך אותנו במדבר בארץ ערבה ושוחה בארץ ציה וצלמות ונו'. פונון לשון יוני מיתה. ד"א על שם הנס :

**פס'** ויסעו מאובות ויחנו בעיי העברים. הוא עיים שבמסעות :

**פס'** משם נסעו ויחנו בנחל זרד. משם נסעו ויחנו מעבר ארנון. הוא נחל היוצא מנבול האמורי. ונחל זרד לא זכר במסעות אלא (דברים ג) והימים אשר עברנו מקדש ברנע עד אשר עברנו את נחל זרד שלשים ושמונה שנה :

**פס'** על כן יאמר בספר מלחמות ה'. נמרא הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל. את והב. (עו) שני מצורעים היו והן מהלכין בכוף מחנה ישראל והיו רואין את המלחמה שעשה הקב"ה לאמורי שכיון שבאו ישראל לעבור בנבול האמורי הלכו ונחבאו בין ההרים כדי שיופלו על ישראל ויהרגום. וכשבא לעבור ארון ה' דבקו ההרים זה אל זה והרגו כל האמוריים הנחבאים בין ההרים והיה הדם הולך אל נחלי ארנון ומרוב הדם היו ההרונים מתגלגלין עד נחלי ארנון :

**פס'** ואשד הנחלים. ואשד הוא לשון שפך. הנחלים מקום מדרון כמו (דברים ג) אשדות הפסגה. ומשם היו באים עד הבאר. והיו ישראל אומרים שירה עליהם כדרך שאמר משה ובני ישראל שירה על הים וראיה לדבריהם כי אלו המסעות לא נזכרו בפרשת אלה מסעי לא בארה ולא נחליאל ולא מתנה ולא במות לפיכך דרשום חכמי ישראל למדרש נאה. וכן אמר דוד (מגלים קלו) לעושה נפלאות גדולות לבדו. לפי

באור הרא"ם

(פה) כל המדרגים. (סנהדרין ק"י) : (עו) שני. מנורעים וכו' וסנהדרין סמותם אה וכו' :

דלתי

## פסיקתא , פדשת חקת , זוטרתא

שאין בעל הנס מכיר בנסו , ר"א על כן יאמר בספר מלחמות ה' , בספר . זה ספר התורה , מלחמות ה' , שנעשו במצרים , את והב , אתא ויהב , בא ונתן אותוח ומופתים , בסופה . בים סוף , וראו את שונאיהם מתיים בים סוף , וכן אמר דוד (סס עח) אשר שם במצרים אותותיו ונז' , ואת הנחלים ארנון , זה מלחמת האמורי ; ד"א על כן יאמר בספר מלחמות ה' , כיון שהגיעו ישראל עד נחלי ארנון אשר במדבר היוצא מגבול האמורי מיד שמחו , אמרו אע"פ שאמר לנו הקב"ה שלא להתגרות במואב הותרנו ליקח את הארץ מיד האמרי וכן אמרו רבותינו עמון ומואב טהרו בסיחון ובעוג , כיצד לפי שאמר הקב"ה למשה (דנ"ג) וקרבת מול בני עמון אל תצורם ואל תתגר בם , אבל כיון שבא סיחון ולקה את השבון , ממואב הותרה ארצם לישראל לכבשה , ומנין שכבשה סיחון דכתיב כי השבון עיר סיחון מלך האמורי , (פירוש) ויקח את כל ארצו מידו , כלומר כל ארצו של סיחון היא שלקחה ממואב , גם שמצאנו למואב היתה ארץ הוא ממה שלקה סיחון , אלא את כל ארצו מוסב לסיחון , שמידו של מואב לקחה , עד ארנון כי ארנון גבול מואב בין מואב ובין האמורי , וכן הוא אומר ביפתיח כששלח אל מלך בני עמון (סו"ט) המוב טוב אתה מבלק בן צפור הרוב רב עם ישראל אם נלחם נלחם בם , לפי שישראל לא לקחו מיד מואב ועמון כלום אלא מסיחון ועוג , סיחון כמו שאמרנו (עו) עוג דכתיב (דנ"ג) כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים ונז' , לכך נאמר על כן יאמר בספר מלחמות ה' כלומר שהיו מספרים זה לזה , מלחמות ה' שעשה ושעתיד לעשות , את והב , את ייהב , (עו) יו"ד וא"ו משתמשים כמו (נלחמית לו) שפו ואונם , (דס"א א) שפי ואונם , היו אומרים אותן בסופה בזריזות כמו (ישע"ה כט) סופה וסערה כאדם , שאמר לחבירו מי יתן שהייתי במקום פלוני (עח) מרוב שידול , ואת הנחלים ארנון , ואכבוש נחלי ארנון מיד האמורי , ואשר הנחלים אשר נטה לשבת ער ונז' , לימד על כל אלו שנכבשו לפני ישראל שכבר הותרו להם סחמת סיחון ועוג :

**פס'** , ומשם בארה , אחר שעברו ישראל נחלי ארנון והניחו לאחריהם את שאר ארץ מואב ועמון בענין שנאמר במשנה תורה (דנ"ג) ונעבור מאת אחינו בני עשו ונפן ונעבר דרך מדבר מואב , וכתיב (סס) ויאמר ה' אלי אל תצר את מואב ונז' , עתה קומו ועברו לכם את נחל זרד ונז' , ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות מקרב העם , וכתיב (סס) אתה עובר היום את גבול מואב את ער , וכתיב (סס) קומו סעו ועברו את נחל ארנון , ויאמר ה' אלי הנה נתתי בידך את סיחון מלך השבון האמרי ואת ארצו החל רש , הא שלקה סיחון מלך האמורי ממלך מואב הראשון , עד ארנון , על כן היו ישראל מחמדים לעבור את נחל ארנון כי לא נתן להם רשות בארץ אדום ובארץ מואב ובארץ עמון עד שעברו את נחל ארנון וכבשו את הארץ התיא בארנון ועד היבק , לכך נאמר לפי שארנון היה גבול מואב בין מואב ובין האמורי , בספר מלחמות ה' , היו ישראל מספרין מלחמות שעתיד להיות בסיחון ועוג , את והב בסופה , את ייהב בסופה ובסערה מלמד שהיו ישראל שמחים לעבור נחלי ארנון והיו אומרים הלואי את ייהב בסופה , שהיה הרוח נושאינו ונותנינו מעבר לנחלי ארנון ודומה לזה הדבור (מז"ל נה) מי יתן לי אבר כיונה אעופה ואשכונה , כך היו ישראל אומרים (עט) מי יתן סופה נושאת אותנו לראות את נחלי ארנון , ואת הנחלים ארנון , היא היתה תחלת ארץ ישראל , ואשר הנחלים , שאר הנחלים שהיו שופכין לשון תרגום הוא אל הנחל הגדול , אשר נטה לשבת ער , לפני ישיבתה של ער , כי ער גבול בני עמון הוא ונשען , מוסמך הנחל ההוא לגבול מואב :

**פס'** , ומשם בארה היא הבאר אשר אמר ה' למשה אסוף את העם ואתנה להם

## ב אור - ה ר א " ס

(עו) דכתיב כי רק עוג וכו' , ערשו ערש גדול הלא היה נרצח בני עמון כפי שעיני רבות סחמת לעמון לקחה סיחון מלחמה : (עו) יו"ד וא"ו משתמשים כמו , שפו ואונם (נלחמית לו) כתיב שפי ואונם שפו וכו' א"ל ספי שפי ואונם שפי וכו' וכו' וכו' וכו' : (עח) מרוב שידול , כי מרוב השתדלות שחמדו לעבור את נחלי ארנון : (עט) מי יתן סופה וסערה , היינו סופה וסערה לעבור



# פסיקתא פרשת חקת זמרתא קכה

מים . ולפי שלא הוצרכו לשאול מאותו הזמן מים שהבאר היה עולה והולך בכל מקום מסעתם אמרו עליו שירה :

**פס'** . אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה . (פ) ודומה לו (שעיה כז) כרם חמר ענו לה . ולפי (שעלה) הבאר ענו לה הוא לשון צווי . וכן (הפליס קמו) ענו לה בתודה למזמרים . אבל כרם חמר ענו לה לשון עתיד כך היתה עניית השירה עלי באר ענו לה . מבקשים היו שלא יפסקו מימיה והיתה להם העניה הזאת כמו שהיו עונים בימי משה (שמות טו) אשירה לה' ומרים (שס) ותען להם מרים על כל דבור ודבור כך היו עונים :

**פס'** . באר הפרוזה שרים . אלו משה ואלעזר . כרוח נדיבי העם . אלו שבעים זקנים . במחוקק . בזכות משה שנקרא מחוקק שנאמר (דברים לג) כי שם חלקת מחוקק ספון . במשענותם . אמרו חז"ל מלמד שהיה כל אחד ואחד מן הנשיאים הולך ונשען על משענתו על הבאר מושך משענתו והמים באים עד אהלו . ומדבר מתנה . ומדבר קדש היתה מתנה הבאר לישראל עד שבאו לירדן ונכנס הבאר בתוך הירדן . וכן אמרו רבותינו ז"ל כל הרוצה לראות בארה של מרים יעמד בראש הכרמל ויצפה ויראה כסין ככרה בים יפו :

**פס'** . וממתנה נחליאל . וממקום שניתנה הבאר הלכו לנחליאל . היא דיבון גד ועלמון דבלתימה . דיבון גד ניתן לשבט הגדי . ועלמון דבלתימה הוא מקום נחלים גדולים ושם היו ערמון ודבלים גדילים על הנחלים . ונקראו נחליאל ומנחליאל במות מעלמון דבלתימה להרי העברים כי ההרים נקראו במות . וכן אומר במסעות (למדני לג) ויסעו מעלמון דבלתימה ויחנו בהרי העברים לפני נבו :

**פס'** . ומבמות היא . זהו שאמר באלה מסעי (שס) ויסעו מהרי העברים ויחנו בערבות מואב . והערבה הוא הגיא אשר בשרה מואב שנאמר להלן (דברים ג) בערבות מואב תחת אשרות הפסנה . ראש פסנת היא ונשקפה על פני הישימון . זהו שאמר דברוב (למדני לג) ויחנו (מן) [על] הירדן עד בית הישימות . אלא הפסוקין על פשוטיהן לבד מדברי מדרש והגדה אשר דרשו דורשי רשומות . בשני תלמידי חכמים שנושאים ונותנים על דברי תורה ונלחמין על הספר היא מלחמות ה' וסופן שמוסיפין אהבה שנאמר את זה בסופה בסופה ומשם מתגדלים ונהיים נחלי התורה ומשם שותים מבארה של תורה ונתנה להם מתנה . ואם מניס דעתו הקב"ה מטיבו שנאמר ומבמות היא . ואם חוזר בו חוזר להיות ראש שנאמר ראש הפסנה . ד"א על כן יאמר בספר מלחמות ה' סיפור הגבורות שעשה הקב"ה על ים סוף ואת הנחלים ארנון . וכן משה אמר (שמות טו) עד יעבור עמך ה' . אלו מעברות נחלי ארנון . עד יעבור עם זו קנית . אלו מעברי הירדן :

**פס'** . וישלח ישראל מלאכים . ולהלן הוא אומר (למדני כ) וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום מפני שהיה מלך חשוב אדום . שלח לו משה מלאכים אבל סיחון ישראל שלחו לו ולא משה . ואעפ"כ במשנה תורה כתיב (דברים ג) ואשלח מלאכים ממדבר קדמות וגומר . ללמדך שברשות משה נשתלחו . אבל מה שאמר ישראל דברי המלאכים :

**פס'** . אעברה בארצך . זהו שאמר הכתוב (שסג) כי תקרב אל עיב להלחם עליה וקראת אליה לשלום . בדרך המלך גלך . בדרך שצוה עלינו המלך גלך :

**פס'** . ולא נתן סיחון . הוא שאמרו רבותינו ז"ל סיחון שדומה לכיה במדבר ועבר מארץ כנען והלך אל ארץ מואב . והוא נלחם במלך מואב הראשון . ויקח את כל ארצו מידו עד ארנון . והוא שבא בתחלה . וישב ממנו שני ולבסוף החרים ישראל את עריו . והפרשיות מוקדמות ומאוחרות . כי אשר אמר והחרמתי את עריהם היה אחר שנכבש סיחון אבל אמנם הוא כנעני על שם הארץ . כי היה מארץ כנען על

## ב א ו ר ה ר א " ם

לעבור את נחלי ארנון : (פ) ודומה לו כרם חמר וכו' . במחנה צילך כאן פסוקו של מקרא בסוף מסע ופיין

פסיקתא פרשת הקת זוטרתא

שם מלכותו וכי הוא מלך ערד והוא ששבה מישראל שבי. ומה שמו סיחון שמו. ויאסף סיחון זהו שאמר הכתוב (משלי כח) ומקשה לבו יפל ברעה:

פס'. ויכהו ישראל לפי חרב. הכו כל חיל סיחון כאיש אחד שנאמר ויכהו. וירשו את ארצו. אבל אל ארץ בני עמון לא קרבו למה כי עז גבול בני עמון.

וכן הוא אמר במשנה תורה (דברים ג) רק אל ארץ בני עמון לא קרבת. ד"א כי עז גבול בני עמון. עזה אהבה שאהב הקב"ה את העמונים יותר מן המואבים. במואב הוא אומר (שם ג) אל תצר את מואב. אבל עשות בם אנגריא מותר. אבל בעמון כתוב (שם) אל תצורם ואל תתגר בם. וכל כך למה על שום המעשה. הבכירה קראה מואב בחציפות אבל הצעירה שקראה שם בנה בצניעות בן עמי ללמדך ששכר שיהא נאה אין הקדוש ברוך הוא מקפח. כל שכן עם הצדיקים שעתיד ליתן להם שכר טוב על כל מצוה ומצוה ועל כל פסיעה ופסיעה ועל כל דבור ודבור. וכן הוא אומר (עמוס ד') ומניד לאדם מה שחזו:

פס'. ויקח ישראל את כל הערים האלה. החוקות. ובכל בנותיה. אלו הכפרים:

פס'. כי השכון עיר סיחון מלך האמורי היא והוא נלהם במלך מואב הראשון ויקח את כל ארצו של סיחון. שהיא ברשותו בזה הזמן לקחה מידו של מלך מואב עד ארנון:

פס'. על כן יאמרו המושלים. אלו מושלי משלות כמו הנשים העונות במחולות בימי שאול (שמואל א' יח) הכה שאול באלפיו ודוד ברבבותיו. כך היו מוציאין משלות וחידות ולשון עניות. בואו חשבון. היא עיר הממלכה. תבנה ותכונן עיר סיחון. כלומר היו מתפללות עליו ועל ממלכתו:

פס'. כי אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון. (ומשמע) מלחמה תצא מסיחון ומבית ממלכתו. אכלה ער מואב בעלי במות ארנון. ישמידם סיחון:

פס'. אוי לך מואב. זו נבואה של מואב. אבדת עם כמוש. זה כמוש שקוץ אשר במדבר והוא אבן שחורה דמותה כדמות אשה שחורה והיא בתוך הבמה והיו הולכים אליה להשתחוות לה מואב וכל סביבותיה. וכן הוא אומר (שופטים יח) הלא את אשר יורישך כמוש אלהיך אותו תירש והוא בלשון ישמעאל מכה [א] [פא] עבודה זרה שהיא במדבר. והולכים אליה עמים רבים ואחר מאלף אין הוזרין וכבר התהיל להובטל. לכך נאמר עם כמוש. נתן בניו פליטים. זה היתול וביוש לע"ז כלומר להושיעם:

פס'. ונירם. ומלכותם כמו (מלכים ג ח) לתת (לכם) [לו] ניר אבד חשבון. מלכה. עד דיבון. (כג) כמו חיוג כה) הן עד ירח לא יאהיל כן עד דיבון. מסיר שולטנות מדיבון. ונשים עד נפח שהשמו המקומות. עד נפח אשר עד מידבא אלו מקומותיהם:

פס'. וישב ישראל בארץ האמורי. לנחלה ולאהוזה לקהוה:

פס'. וישלח משה לרגל את יעזר. ליסוד משה דרך ארץ ליהושע להיות משלחים מרגלים: [א] הוא העיר מעקא אשר הישמעאלים יסעו שמה להשתחות לאבן השחורה וכאשר סי' מאד"ס באכער במבוא שלו לפסיקתא זוטרתא:

ב א ו ר ה ר א " ם

ועיין להראש"ע כי עלי צהר היא תחילת השירה ולא נכתבה כולה ענו. לה לשון. ציווי. וכו'. עכ"ל ולכן צא לצאר כי המלות ענו לה היא פקודה להמזמרים (מקהלה) שיענו אחרי כל כרוז וכרוז מהשירה את המלות עלי צהר (והשירה לא נכתבה כאן) וכן צהר הכתוב "בישעי" כרס חמר עט לה ר"ל הוא מצוה להמקהלה שיענו אחרי כל ענין וענין המלות כרס חמר רק בישעי היא פקודה לעמיד בנימי הגולה יענו המזמרים כרס חמר. וכאן הוא דבר בעתו ומציא ראייה. משירת משה כי גם הכרוז השירה לה" כי גאה גאה ענו ג"כ המקהלה כפעם בפעם. וכן נגרים עונה זאת צליל נשים השירה לה" וכו'. ועיין במכילתא כרסת השירה משה היה פותח דבריו תחילה וישראל ענין אחריו ועיין (סוטה ל:) כיצד אמרו ישראל שירה כגדול המקרא את ה"ל ע"ש. הארכתי בזה להראותך כי גם חכמי ישראל הקדמונים ידעו לפרש פשוטו של מקרא והמחבר הזה אשר שינה זרקה בו יותר משם מלות שנה הוא היה האחד מהם: (פא) ע"ז שדרא במדבר. אולי הוא האליל הפאלאן במקום דעלם (אי בהלק ים האמצעי) אדר חכמי חתינא בנימי סאקראבם סיווני ענדו שם והוא כעת ח"י ישמעאל חרב מחין יושב. וכל הוציני חנן מחיים הכמוכים צאים שמה לקחת שארית הבנינים חבני שיש וכדומה ככהוב בתולדות סאקראבוכ בכפר פעדאן: (כג) כמו הן עד ידה.

פסיקתא פרשת חקת זמרתא קכו

פס' : ויפנו ויעלו דרך הבשן. הפנו מכל עסק ושמו פניהם אל ארץ עוג סלך הבשן : פס' . ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו . וכן הכתוב משבתו (דנריס ג) נשאר מיתר הרפאים :

פס' . ויכו אותו ואת בניו . ולהלן הוא אומר (פג) (סס ב') ונך אותו (ואת בניו) ואת כל עמו . מלמד שבן אחד היה לו והכתוב קורא אותו בניו . כמו (נחלפית מו) ובני דן חושים . (נמדנר כו) ובני פלוא אליאב . ללמד שכל מי שאין לו אלא בן אחד אינו נמנע מלקרותו בני :

פס' . ויסעו בני ישראל בנבורתם בעזרתם מן השמים בזכות ישראל אביהם . ויהנו בערבות מואב מעבר לירדן ירחו . (פד) לא חיסר הכתוב כלום מלמד שבאו עד המדבר של ארץ ישראל :

פרשת וירא בלק

מעני טוב לחסות בה' מבטח באדם טוב לחסות בה' מבטח בנדיבים : (מגלים ק"ח)

טוב - היה להם לישראל שבכל עת צרתם היו הוסים בהקב"ה והיה מושיעם מה כתוב למעלה מן הענין וידר ישראל נדר ויאמר וכן הוא אומר (מגלים קו) וירא בצר להם בשמעו את רנתם . אבל הכנענים באים בבטחוננו של אדם שנאמר וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי . וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור וגומר . אולי אוכל נכה בו ואגרשנו וגו' . וכן מצאנו בדוד שבא בבטחוננו של מקום . ופלשתים באו בבטחוננו של גלית ומה היה סופן נכו פלשתים שנאמר (סמאל ח"ז) ויראו פלשתים כי מת גבורם וינוכחו . וכן דוד אמר לגלית (סס) אתה בא אלי בחרב ובחנית ובכידון ואנכי בא אליך בשם ה' צבאות אלהי מערכות ישראל אשר חרפת . לכך נאמר טוב לחסות בה' מבטח בנדיבים . אין לך נביא ונדיב באומות העולם יותר מבלעם הרשע אבל לא הועיל לו לבלק בבטחו בו שנאמר הלא את אשר ישים ה' בפי אותו אדבר . וירא בלק יש ראייה שהיא שמועה כגון (סמות כ) וכל העם רואים את הקולות . כן בלק שמע וכאילו ראה . בלק בא ללוק דמם של ישראל . בן צפור (ה) בן שהיה מצפיר להלחם עם ישראל . את כל אשר עשה ישראל לאמורי . משעברו ישראל את נחלי ארנון ולקחו את כל גבול האמורי והחריבו את כל עריהם :

פס' . ויגר מואב מפני העם סאד וגו' . ואע"פ שאמר הקב"ה לישראל (דנריס ז) אל תצר את מואב היו מתיראין מהן :

פס' . ויאמר מואב אל זקני מדין . (כ) תאנא מדין ומואב לא היה להם שלום זה עם זה שנאמר (נחלפית לו) ויסלחך תחתיו הדרד בן בדר המכה את מדין בשדה מואב . וכיון שראו ישראל באים הלכו והשלימו יחד . משל לשני כלבים שהיו בעיר והיו שונאים זה את זה בא זאב עליהם ונתחברו שניהם להרוג את הזאב . עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו . אלו הכפרים והשדות והכרמים לא היו הוששין על הערים כי כבר ראו שהיו ישראל מקיפים וכובבים לא חששו אלא על סביבות . כלחוך השור את ירק השדה . לפי שכל הבהמות רועות ותולשות הירק ומניחות שארית בקרקע . אבל השור לוחך כמו האש שלוחכת אפילו השורש . ד"א כלחוך השור את ירק השדה מנהג העולם אומה באה על אומה . מהם הורגים ומהם לוקחים בשביה לעבדים אבל אלו כל נשמה אינן מהיין הוי כלחוך השור :

פס' . וישלח מלאכים אל בלעם . (ג) מפני מה ניתנה נבואה לאומות העולם כדי

ב א ו ר ה ר א ם

ופירוטו לסוף ספרה (פג) ונך אותו ואת בנו כז"ל: (פד) לא חיסר הכתוב פי' שזה מסע האחרון מסמסעות: (ה) בן שהיה מצפיר להלחם וכו'. לא ידעתי לפרש לסוף מפיר עיין בצע"ס פירש בן ליפור טעף עליהם כנפור לקלס. ובזוהר פרשה זו. פירש בן נפור טעסה מכספות ע"י נפור ע"ס: (ז) חני מדין ומואב וכו'. (מגלרין ק"ה): (ג) מפני מה נתנה נבואה לאו"ה הקדמונים: עיין רנה וחחומא :



### פסיקתא פרשת בלק זמרתא

לטרוך ליום הדין שלא יאמרו אילולי היו לנו נביאים היינו עוסקין בתורה ובמצות. פתורה. כל תיבה שצריכה לט"ד בתחלתה נותנין לה ה"א בכופה. אשר על הנחר. זה נהר פרת. ארץ בני עמו. של בלעם. לקרוא לו לאמר הנה עם יצא מצרים וגו'. למדנו שהיו דברים רבים בשליחותו של בלק אלא שקצרו הכתוב מלמד שסיפר לו נוראות שעשה עמהם הקב"ה במצרים ושעשה על הים ואשר עשה לעמלק ולשני מלכי האמורי. ויבס את עין הארץ. קראם בשם ארבה. מה ארבה הלש ואין מלך יכול לעמוד לפניהם כך אלו לא מפני גבורתם היו נוצחים אלא מפני ברכת אביהם. לכה קבה לי אותו. והוא יושב ממולי. מול הרואה. ד"א והנה כסה את עין הארץ. שלח לו שטף ועבר אבד את סיוחן ואת עוג כוסין עינו של עולם הוא רואה אותו. ואני איני יכול לראות אותו מפני העננים שמקיפין אותו. ועתה לכה קבה לי אותו. ולכה ארה לי. שלח לו אינם נלחמים לא בחרב ולא בהצים אלא בשם אלהיהם. לכה קבה לי לכה ארה לי. פיהם של רשעים מכשילים שנאמר ארה לי. אולי אוכל נכה בו. (ד) ודומה לו (נחלשית ה) נעשה אדם נו"ן במקום אל"ף. (ס) ד"א נכה לשון גדולה וממשלה. כי ידעתי את אשר תברך מבורך. (ו) לפי שהיה ממשפחת קמואל אבי אדם ומדבר היה ברוח הקדש ומכוין שעת הזעם:

**פס'** וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם. (ז) כענין שנאמר (מסלי טז) קסם על שפתי מלך. וי"א וקסמים ממש. אמרו סימן זה יש לנו אם לא ימאן מלבוא אצלינו הרי אנו מצליחין ואם לאו אין לנו הצלחה. ונשב אל ארצנו. וכן עשו:

**פס'** ויאמר אליהם לינו פה הלילה והשיבותי אתכם דבר. מלמד שאין הקב"ה נגלה על אומות העולם אלא בלילה וכן הוא אומר (נחלשית כ) ויבא אלהים אל אבימלך בחלום הלילה. וישבו שרי מואב עם בלעם. ושרי מדין להיכן הלכו. אמרו רבותינו ז"ל כיון שאמר להם בלעם לינו פה הלילה והשיבותי אתכם דבר אמרו שרי מדין כלום יש שום אב שמקלל את בנו אם הפיץ לקללם לא היה מוציאם מצרים ולא היה מעבירם את נהל ארנון מיד חזרו להם אבל שרי מואב בלבד נשארו:

**פס'** ויבא אלהים אל בלעם ויאמר מי האנשים האלה עמך. אמר רבי אבא בר כהנא (ס) זה אחד מג' בני אדם שבדקן הקב"ה ומצאן עציץ של מימי רגלים קין וחזקיה ובלעם. קין דכתיב (נחלשית ד) אי הבל אחיך ויאמר לא ידעתי השומר אחי אנכי היה לו לומר רבנו של עולם הבל גלוי לפניך הנסתרות והנעלמות ואתה שואלני מה תשובה באת לו (ס) קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה. חזקיהו דכתיב (מ"ג כ) מה אמרו האנשים האלה והיה לו לומר אתה נביאו של הקב"ה והוא גלי עסיקתא ומסתרתא ואתה שואלני אלא התחיל להתהלל בעצמו ואמר (ס) מארץ רהוקה באו מבבל ומה תשובה באת לו (ס) הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך. ומבניך אשר יצאו ממך והיו כריסים וגו' וכן בלעם הרשע היה לו לומר אין כל דבר נעלם ממך. אלא אמר בלק בן צפור מלך מואב שלח אלי א"ל הקב"ה לא תלך עמהם לא תאור את העם כי ברוך הוא. שנאמר (דברים ז) ברוך תהיה מכל העמים. וכבר קדמה ברכתו עליהם. ואין כלי של ברכה מחזיק קללה:

**פס'** ויקם בלעם בבקר ויאמר אל שרי בלק לכו אל ארצכם כי מאן ה' לתתי להלוך. והן אמרו לבלק מאן בלעם לא רצו לתלות הדבר בבורא הכל לפיכך הוסיף לשלוח שרים רבים ונכבדים מאלה:

באור הרא"ם  
 (ד) ודומה לו נעשה אדם. כמו חטטה אדם וכן הכל נכה כמו חכה: (ה) ד"א נכה לשון גדולה וכו'. ע"כ אמר נכה לשון רבים כי דרך גדול ומשולל שמדבר דבריו בלשון רבים כי הוא האחד שבו תלוי דעת הרבים: (ו) לפי שהוא היה ממשפחת קמואל אבי אדם. והם נרכו את רבקה אחותינו את בית לאלפי רבקה ונחקיים ברכתם: (ז) כענין שנאמר קסם על שפתי מלך: המחנך מפרש קסם לשון בחינה וסימן. וזה כוונתו וקסמים בידם שלקח לסימן אם יבוא חכף ילתי ואם ימאן חין הלכה. וע"ז וי"א וקסמים ממש פליג ללמעלה: (ח) זה אחד מג' בני אדם. פיין מדרש רבה במקומו ועיין (בזוהר ר') גירסא אחרת וחשיב ג"כ יחזקאל לפנח דלמר ליה החתינה סעננות סאלה. ואמר ס' מלכים

# פסיקתא פרשת בלק זמרתא קבו

**פס' .** ויבאו אל בלעם וגומר כי כבר אכבדך מאד . לא חסר הכתוב כלום :

**פס' .** ויען בלעם ויאמר אל עבדי בלק אם יתן לי בלק מלא ביתו . מיכן אמרו רבותינו ז"ל בתהלה נביא היה (ס) ולבסוף נביא שקר היה :

**פס' .** ועתה שבו נא בזה . מיכן אמרו הוצפא אפילו כלפי שמיא מהניא . מעיקרא . לא תלך עמהם ולבסוף קום לך אתם :

**פס' .** ויבא אלהים אל בלעם לילה . (י) מכאן אמרו אין הקב"ה מוליך את האדם אלא אחרי רצונו וכן הוא אומר (משלי נ) אם ללצים הוא יליץ וגומר :

**פס' .** ויקם בלעם בבקר ויחבש את אתונו . זה שאמרו שנאה מקלקלת את השורה שאע"פ שהיו לבלעם אנשים לחבוש את אתונו מרוב שנאתן של ישראל הוא בעצמו חבשו וקלקל שורת כבודו . ולענין . אהבה אתה אומר כן (נחמיה כג) וישכם . אברהם בבקר ויחבש את חמורו :

**פס' .** ויחר אף אלהים כי הולך הוא . והלא כבר נאמר לו קום לך אתם אלא מלמד שהיה הולך כדי לקלל וכבר נאמר לו ואך את הדבר . ד"א כדי ליראו ולנהלו לפני שרי מואב . ויחבש מלאך ה' . מלאך היה לישראל ושמן לבלעם :

**פס' .** ותרא האתון את מלאך ה' . מפני מה ראתה האתון את מלאך ה' והוא לא ראהו כדי להודיע לבלעם חכמתו ותכונתו אינה אלא מלפני הקב"ה שלא יתגאה בעצמו ויבוא לקלל את ישראל וכדי לביישו לפני שרי מואב :

**פס' .** ויעמד מלאך ה' במשעול הכרמים . שביל של כרמים (יא) ואמיתתו מש עול כאשר ימוש משם הגדר יכנס בו ריוח - להלוך בו ואם לא ימיש לא יכנס :

**פס' .** ותרא האתון את מלאך ה' . הוא בא לקלל בני ישראל שלשה אבות לפיכך נתבזה שלש פעמים . ויך האתון במקל מכלל שעד עתה היה מכה בשוט :

**פס' .** ויפתח ה' את פי האתון . והוא שאמרו רבותינו ז"ל מששת ימי בראשית נברא פי האתון וכל הדבור שהיתה עתידה לדבר עם בלעם שאין כל הדש תחת השמש . ולפי שעה דברה ושוב לא דברה . ובלשון שהיה בלעם מדבר בו דברה :

**פס' .** ויאמר בלעם לאתון כי התעללת בי . לשון ביוזן כמו (שמואל א לא) פן יבוא הערלים והתעללו בי . לויש הרב בידי . כלומר הלואי כיון ששמעו שרי מואב בדבר הזה אמרו ומה אם אתונו אינו יכול לקללה ולהמיתה אלא אומר לו יש הרב בידי והיאך הוא יכול לקלל את ישראל :

**פס' .** ותאמר האתון אל בלעם . מלמד שאמרו שרי מואב לבלעם למה לא רכבת על סוס מוב כי רכבת על האתון הזה . אמר להם הכוס שלי בשדה הוא והאתון למשא והסוס לרכיבה . אמרה לו האתון הלא אנכי אתונך אשר רכבת עלי מעודך עד היום הזה בין למשא בין לרכיבה אין לך זולתי . ושם תאמר מזמן קרוב אני לך איני לך אלא מעודך עד היום הזה . ההסכן הסכנתי (יב) כלומר ההשכל השכלתי כמו (נחמיה יג) נשכה ולשכה . כלומר לא הייתי מלומדה לעשות לך כה מיד הודה בלעם ויאמר לא :

**פס' .** ויגל ה' את עיני בלעם . מלמד שכל העולם כולו בחזקת סומין עד שהקדוש ברוך הוא מגלה עיניהם כיוצא בו . (נחמיה כא) ויפקח אלהים את עיניה ותרא באר מים . יש הרבה דברים ואין כח בעיני האדם לראותם עד שיגזור הקב"ה :

**פס' .** ויאמר אליו מלאך ה' על מה הכית את אתונך . מלמד שעון האדם הוא שוטנו . כי ירט הדרך . בנימטריא יראתה ראתה נטתה והוא מלשון סגירה כמו שנאמר (איוב טז) יסגירני אל אל עויל ועל ידי רשעים ירטני . כלומר נסגר הדלת לנגדי מאימת המלאך ולא היתה האתון יכולה לעבור . אותכה ב"ה כתיב אמר לו

## ב א ו ר ה ר א " ס

אלהים אתה ידעת : (ס) ולבסוף נביא שקר היה . מספוק הזה אין קום ראי' שיהיה נביא שקר וחולי קאי על הקדש הקדוש מאן ה' לחתי להלך עמכם דווקא וזה היה שקר שהקב"ה אמר לו לא תלך את העם כלל רק המחנך לין ע"ז הפסוק כי נכאן הולך בלעם לאודות לא אוכל לעבור את סי ה' : (י) מכאן אמרו . (סנהדרין ק"ט) : (יא) ואמיתתו מש עול . פי' אמיתת המילס משעול מש עול : (יב) כלומר כהשכל

### פסיקתא פרשת בלק זוטרתא

אין אתה חשוב לפני אלא כמו הנקבה הזאת. הרגתי. מלמד שנצטוו המלאך על כך שאם לא תטה האתון שיהרוג את בלעם :

**פס'** ויאמר בלעם אל מלאך ה' המאתי כי לא ידעתי וגומר. על שהכיתי את האתון. וזעתי אם רע בעיניך שיצאתי אשובה לו :

**פס'** לך עם האנשים ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אותו תדבר. מפרשים כי רצה הקדוש ברוך הוא להגביהו ולהשפילו אחרי כן. לפיכך לא אמר לו ללכת עם הראשונים עד שבאו שרים נכבדים וכן הוא אומר (משלי טז) לפני שבר גאון. וכן מצאנו בהמן ובקרח ובכל הרשעים שבתחלה מגביהם ולבסוף משפילים. וילך בלעם עם שרי בלק. (יג) כדי שיארע הדבר שנהיה הדבר לו בדרך :

**פס'** וישמע בלק כי בא בלעם. מלמד ששלח לפניו אנשים להגיד כי הוא בא. ויאמרו בלק אל בלעם הלא שלוח שלחתי אליך לקרא לך. כסבור היה שברשותו היה מברך או מקלל :

**פס'** ויאמר בלעם הנה באתי אליך. עתה היכול אוכל דבר מאומה. כבר הוזהרתי בבית הוזהרתי בדרך. אשר ישים אלהים בפני אותו אדבר :

**פס'** ויזבח בלק בקר וצאן. אילו לצורך אכילתם :

**פס'** ויקח בלק את בלעם ויעלהו במות בעל. זה בית גלייא שלו. וירא משם קצה העם. (יד) כלומר כל העם מקצה. וראיה לדבר שהוא אומר למטה אפס קצהו תראה וכולו לא תראה מכלל שבראשונה כל העם מקצה ראה :

**פס'** ויאמר בלעם אל בלק בנה לי בזה שבעה מזבחות כנגד שבעה מזבחות שעמדו מאדם הראשון עד אותו הזמן. אדם הראשון בנה. הדא והקריב פר שנאמר (תס"ט) ותיטב לה' משור פר מקרין מפרים. היכן אתה מוצא פר שקרניו קודמות לפרסותיו הוי אומר במעשה בראשית שכל מעשה בראשית בקומתן נבראו ויצא ראש הפר תחלה עם הקרנים ואחר כך כל גופו (נחמ"ט ד) והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן. ונה בנה מזבח שנא' (ס"ח) ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור ויעל עולות במזבח. ואברהם יצחק ויעקב. ומזבח שבנו ישראל הרי שבעה מזבחות. שבעה פרים ושבעה אילים הכל היו ארבעים ושנים קרבנות של שלש פעמים שבעה פרים ושבעה אילים הם שנים וארבעים כנגד מ' יום שנתנה בהם תורה חוץ מיום שעלה ומיום שירד. הכל שנים וארבעים :

**פס'** ויעש בלק כאשר דבר בלעם וגו'. וילך שפי יחידי. דבר אחר שפי (טו) כמו (ס"ט) שפיפון עלי אורח שהיה קוסם ומנחש והיה נמשך על גחונו כנחש. ויקר אלהים אל בלעם. (טז) הביא עליו. מומאה. כגון מקרה לילה מלמד שמרה ממנו רוח הקדש. וישם ה' דבר בפני בלעם. חכה שם לו בפניו שלא יהא רשאי לקלל :

**פס'** וישא משלו ויאמר מן ארם ינחני בלק מלך מואב. כיון שראה שלא הצליח לקלל מיד התחיל קורא תגר על בלק. אמר מן ארם ינחני בלק מלך מואב. אמר בלעם מן הרמים הייתי והורידו בלק מגדולתו וכבודו לגיהנם. (יז) כענין (יחזקאל לב) בן אדם נהה על המון מצרים :

**פס'** מה אקב לא קבה אל. כלומר מה אני יכול ליקוב ואין הקדוש ברוך הוא מסכים על ידי. דבר אחר אמר בלעם מה אקוב כבר ישראל מעורב שמים עם שם בראם ואני מקללם הריני מקלל את השם. לא קבה אל אינו ראוי לקוב את השם הנכבד והנורא ומה אזעום לא זעם ה' אני אין לי כח לקלל אלא בשעה שהקדוש ברוך הוא זועם. ובכל יום ויום הוא זועם ואותו היום לא זעם. כדי שלא ימצא בלעם יד לקלל את ישראל. ראה היבה יתירה שהיבבם הקדוש ברוך הוא וכן הוא מוכיח

#### ב א ו ר ה ר א ם

ההשכל השלכתי. פי' הט"ן בלחונם ממלת הכסכן כמו ל'. ומניח ראי' ע"ז נשכס לשכס שנס שנס נחלף ל על ל'. (יג) כדי שיארע הדבר וכו'. היינו שיתכניס לפני השמים : (יד) כלומר כל העם מקצה. שלח כולם וכן פי' הרמב"ע : (טו) כמו שפיפון וכו'. (מוטס ל' סנהדרין ק"ט) ארש"י כמו דסף מזוכתים : (טז) הביא עליו מומאה. דורש ויקר לשון קרי : (יז) כענין בן אדם נהה על



פסיקתא פרשת בלק זמרתא קבא

על ידי הנביא (מיכה ו) עמי מה עשיתי לך ומה הלאיתך ענה בי. כמה טובות עשיתי לך במצרים ועל הים ובמדבר. וכמה מלכים גדולים ועצומים הפלתי לפניך ולא עלו על לבך. כל אלו הטובות. ואני לא הלאיתך להביא איל וצבי ויחמור כי אם מן הגדלים באבוסין. ואותם עצמם כדי לזכותך בהם צויתך. ואומר (סס) עמי זכר נא מה יעץ עליך בלק מלך סואב. היה מחזיר עליך לקלל והפכתי קללתו לברכה. למען דעת צדקות ה'. שלא זעם כל אותו הזמן. וכמה הוא זעמו של הקב"ה רגע. וכמה רגע כמיסריה. ומנא לן זעמו רגע שנאמר (תהלים ל) כי רגע באפו חיים ברצונו. ואימתי רתח אמר אני בתלת שעי קמיאתא כי תוורא כרבלתא דתרנגלא וקאי בחך כרעא :

**פס'** כי מראש צורים אראנו. אמר רבי נחמיה אין מראש צורים אלא אבות העולם שנאמר (ישעיה נא) הביטו אל צור חוצבתם ואל שרה תחוללכם. ואומר (סס) הביטו אל אברהם אביכם. אמר היאך אני יכול לקללם וזכות אברהם יצחק ויעקב עומדת תדע לך שהרי ישראל חטאו ומשה הזכיר זכותם ומיד מחל להם הקב"ה שנא' (שמות לג) זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך. וכתוב (סס) וינחם ה' על הרעה. הרי כי מראש צורים אראנו. ומנבעות אשורנו. אלו אמהות. הן עם לכדד ישכון ובגוים לא יתחשב. ראה שאין אומה ולשון זוכין עמהן לעולם הבא וכן הוא אומר (דברים לג) ה' בדד ינחנו. ואומר (ישעיה נג) וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי. ובגוים לא יתחשב. כל הכנענים כאין נגדו אין ישראל מחשבונן של כנענים :

**פס'** מי מנה עפר יעקב. אמר מי יוכל למנות מצות שעושיין ישראל משעה שנולד עד שעה ששב לעפרו. כשנולד אמו שומרת ימי לידה. אם זכר נימול לשמנה. נהיה בן חדש והוא בכור נפדה בחמש סלעים. היה בן שלש אביו מחנכו לתורה. היה ראוי למצות. והוא בן שלש עשרה שנה. היה ראוי לישא אשה אביו משיא אשה. יצא לחרוש מצותו עמו. שנאמר (דברים כג) לא תחרש בשור ובחמור. יצא לקצור. עליו מצות לקט שכחה ופאה. דש מצות דישה עמו. שנאמר (סס נה) לא תחמוס שור בדישו. סדד גרנו עליו תרומה ומעשר. לש. עליו להוציא חלה לכהן. בא לאכול. טעון נטילת ידים וברכת המוציא ושלש ברכות. לאחריו. ד"א מי מנה עפר יעקב הסמין ברכתו על ברכת האבות. שנאמר (נחלשים כח) והיה זרעך כעפר הארץ. ומספר את רובע ישראל אלנו (יח) ארבעה דגלי ישראל. תמות נפשי מות ישרים. בקש להיות לו חלק עם האבות ועם צדיקי עולם :

**פס'** ויאמר אליו בלק לכה נא אתי אל מקום אחר. אמר לו שמא ראית כל העם מקצת ועמדה להם זכות אבותם. עתה תראה קצת מהם וקבנו לי משם :

**פס'** ויקחהו שדה צופים ראש הפסגה. ראש הרמה כענין (תהלים מח) פסגו ארמנותיה כלומר הנביהו :

**פס'** ויקר אלהים אל בלעם. ויבא אליו והנו נצב. וכבר נאמר והנה לשון שמחה כמו (שמות ד') וגם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמת בלבך. כיון שהתחיל לברך את ישראל התחיל להתעצב. (יט) לפיכך כתיב והנו. שנאמר (איוב ג) חנו בידך אך את נפשו שמוה :

**פס'** וישא משלו ויאמר היה מדבר נבואתו במשל וחידה. קום בלק ושמע האזינה עדי בנו צפור. מלמד שאביו של בלק גדול היה ממנו בגדולה :

**פס'** לא איש אל ויכזב. איש שאמר (תהלים סג) אך הבל בני אדם כזב בני איש במאזנים לעלות המה מהבל יחד. ובן אדם ויתנחם. הוא הכטיח אבותם לתת להם את ארץ כנען. ההוא אמר ולא יעשה. כענין שנאמר (נחלשים יג) וה' אמר אל אברהם אחרי הפרד לויט מעמו שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפונה ונגבה וקדמה וימה. (כ) ודבר ולא יקימנה. (שמות ו) ויאמר אליו אני

ב א ו ר ה ר א " ס  
 דמון מצרים. והזכירו אותה וט' כן כאל כורידו בלק לבלעם מגדולתו (יח) ארבעה דגלי ישראל. דורש רובע רביעית שחלקו לארבעה חלקים : (יט) לפיכך כתיב. והט בוח"ו למעט שלא היה שמתם לבלעם בשעה שניכר את יסלאל : (כ) ודבר ולא יקימנה. דכתיב וידבר ה' אל משה וכו' ולא אל חנניה

**פסיקתא פרשת בלק זמרתא**

**ה'** וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם :  
**פס'** . הנה ברוך לקחתי : מן הגבורה . וברך ולא אשיבנה . עד שאכרכם לישראל :  
**פס'** . לא הביט און ביעקב . אלו באי הארץ ועליהם אמר שלמה (נב"ס ד) כולך יפה  
 רעיתי ומום אין בך . ולא ראה עמל בישראל . אלו שעתידין לצאת מן הגלות .  
 ועליהם אמר ישעיה (ישעיה ס) ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ . יי אלהיו עמו  
 אלו ימות המשיח שנאמר (סס נב) כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון . ותרועת מלך בו .  
 זה קיבוץ הגלות שנאמר (סס כז) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים  
 בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים וגו' :

**פס'** . אל מוציאם ממצרים כתועפות ראם לו . כענין (הכלים נב) ותועפות הרים לו .  
 והכתוב ממשל כחו של הקב"ה בדבר הידוע בעולם כענין שנאמר (ישעיה נב) ה'  
 כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה יריע אף יצריח על אויביו יתגבר ולפי שכה ראם  
 גדול מן החיות הזכיר את הראם . ואמרו הרואים שראוהו שהוא גדול מן הנמל וקרניו  
 הדודות כמו הרב והן ארוכות יותר מהמש אמות ואין כל בריה יכולה לעמוד לפניו :  
 (כא) רבותינו ז"ל אמרו כתועפות אלו מלאכי השרת כענין שנאמר (סס ו) ויעף אלי  
 אחד מן השרפים . (כב) אלו המזיקין שרואין ולא נראין . כך היו ישראל מסוככין  
 בענין הכבוד והיו רואין ואינן נראין :

**פס'** . כי לא נחש ביעקב . לא מזיקם שום ניהוש . וקסם . לא יש להזיק לישראל .  
 כעת יאמר ליעקב . לעתיד לבוא : מה פעל אל . הרבה גבורות פעל הקדוש  
 ברוך הוא לישראל בקבצו אותם מן הגלות כמו (הכלים כ) מה רב טובך אשר צפנת  
 ליריאך הרבה רב טובך :

**פס'** . הן עם כלביא יקום . בימי דוד ושלמה . כארי . זה דוד . לא ישכב עד יאכל טרף  
 לא ישכון בארצו עד שיעשה נקמה בכנענים . ודם חללים ישתה . הוא שאמר  
 יעקב אבינו (נחמיה מט) כבם ביין לכושו ודם ענבים סותה . ושופך דם של כנענים :  
**פס'** . ויאמר בלק אל בלעם גם קב לא תקבנו . טוב לך שתלך בשתיקה כי לא  
 הבאתיך לברכם :

**פס'** . ויען בלעם ויאמר אל בלק הלא גם אל מלאכך . אמר לו איני מברכם מרצוני  
 אלא על כרחי . אשר ידבר ה' אותו אעשה מלמד שהנביא מתגבא על כרחו .  
 וכשאמר ירמיה (ירמיה כ) (ואני) ואמרתי לא אזכרו ולא אדבר עוד בשמו וגו' :  
**פס'** . ויאמר בלק אל בלעם לכה נא אקחך אל מקום אחר . זהו שאמר הכתוב (תהלים קיב)  
 רשע יראה וכעס שיניו יחרק ונמס וגומר . שהיה בלק לוקח את בלעם ממקום  
 למקום כדי לקלל את ישראל ולא הצליח . וכן אמר משה רבינו (דברים ט) ולא אבה  
 ה' אלהיך לשמוע אל בלעם ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה'  
 אלהיך . ויקח בלק את בלעם . ויאמר בלק אל בלעם . ויעש בלק . וירא בלעם כי טוב  
 בעיני ה' לברך את ישראל וגו' . שכל הפעמים היה אומר בלעם אולי יקרה ה' לקראתו  
 חבר מה יראני והניח זה הדרך והלך לקראת נחשים . אמר אלך אל המדבר שעשו  
 ישראל שם את העגל . (ט) לכך נאמר וישת אל המדבר פניו . והוא לא ידע שבמדבר  
 קיבלו ישראל את התורה ואמרו נעשה ונשמע . וכן אמר ישעיה (ישעיה מט) גם אלה  
 (שענו אלה אלהיך ישראל) תשכחנה (כד) ואנכי לא אשכחך :

**פס'** . וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו שלא היו מעורבין אלא  
 כל איש ואיש על מחנהו ואיש על דגלו . ראה אותם שלא היו מכוונין פתחיהם  
 פתח כנגד פתח אלא היו צנועין מיד ותהי עליו רוח אלהים לברכם :  
**פס'** . וישא משלו ויאמר נאם בלעם בנו בעור . אביו בנו הוא בנבואות . ד"א בנו

**באור הרא"ם**

אברהם וכו' כנ"ל ודורש ודינר כמו פתס וידנר : (כא) רבותינו ז"ל אמרו . (גיטין סח:) : (כב) אלו  
 המזיקין . ראם אלו המזיקין כנ"ל . וע"ז קאי שרואין ואינם נראין וכ"ס בניסין : (כג) לכך נאמר  
 וישת אל המדבר פניו . כמדתו לקבל פנול דעבדו ישראל במדבר : (כד) ואנכי לא אשכחך .  
 סייע

# פסיקתא : פרשת בלק : זוטרתא : קבט

**בעור . (כה)** ואומר אינו עיקר כמו (שמואל ב' יד) ויכו האחד את האחד באשה התקועית . ונאם הנבר שתום העין . שהשית עינו לראות העתידות : ד"א שתום סתום . שלא היה רואה בעינו הכבד אלא במחזאות בלבד : דבר אחר שתום פתוח : והוא לשון משנה . דתנן במסכת ע"ז ער שישתום ויכתום וינוף ותננב פירוש עד שיפתח את החבית וינוף הנגב בטיט ותננב שלא יראה לה כזה השיעור . אם שהיה היין בלא שומר אפור : **פס' .** נאם שומע אמרי אל אשר מחזה שדי יחזה : שהיה נופל על פניו וכל הענינין ש"ה היו מתגלין לו : **פס' .** מה טובו אהליך יעקב . אלו בתי מדרשות משכנותיך ישראל . אלו בתי כנסיות : **פס' .** כנחלים נטיו . (כו) אמר רבי אלעזר מברכותיו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבו . ביקש לומר לא יהיה להם בתי כנסיות ובתי מדרשות . אמר מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל . (כו) ביקש לומר לא יהיה להם זיו . אמר כננות עלי נהר . ביקש לומר (כח) לא יהא ריחן נודף . אמר כאהלים נטע ה' . ביקש לומר לא יהא להם מלכים בעלי קומה . אמר כארזים עלי מים . ביקש לומר לא תהא מלכותן שולטת בכנענים . אמר וזרעו במים רבים . ביקש לומר לא תהא מלכותם עזה . אמר וירם מאנג מלכו ותנשא מלכותו : שיהא להם אימה . ד"א שמא תאמר כנחלים נטיו תלמוד לומר נטיו מדוב ימים . כננות . שמא תאמר כננות דצריכי שקיאי ת"ל עלי נהר . והנהר הוא פרת . כאהלים שמא תאמר כאהלי קדר תלמוד לומר נטע ה' כארזים . שמא תאמר אינן לחים תלמוד לומר עלי מים . (כט) אמר רבי שמואל בה נהמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב (משלי כז) נאמנים פצעו אוהב ונעתרות נשיקות שונא . טובה קללה שקילל אחיה השילוני את ישראל מברכה שבירכס בלעם הרשע אחיה קללם בקנה שנאמר (מ"א יד) והכה ה' את ישראל כאשר יגוד הקנה במים . מה קנה זה עומד במקום מים וגזעו מהליף ושרשיו מרובין וכל רוח שבא הולך ובא עמו כיון שדוממות הרוחות מיד עומד במקומו . אבל בלעם ברכם כארזים . מה ארו שאינו עומד במקום מים ואין גזעו מהליף כיון שרוח דרומית מנשבת מיד עוקרתו והופכתו על פניו : לפיכך זכה קנה ליטול סטנו קולכום לכתוב בו ספר תורה :

**פס' .** יזל מים מדליו . מן הדלים שבישראל . (ל) מיכן אמרו הזהרו בבני עמי הארץ שמחן תצא תורה . וזרעו במים רבים . מלכותן של ישראל עתידה להיות ככל מלכי האדמה . וירם מאנג מלכו . מימי אנג מלך עמלק התהילה מלכותן של ישראל . ותנשא מלכותו . לימות המשיח שנא' (ישעיה נט) הנה ישביל עבדי ירום ונשא וגבה מאד : **פס' .** (לא) אל (מוציאם ממצרים) . יחדם גוי אחד . יאכל גוים צריו . אלו ביזת הגוים שנאמר (ס"ט כ"א) חיל גוים תאכלו וגומר :

**פס' .** כרע שכב כארי . זה מלך המשיח . מברכיך ברוך ואורריך ארוך . (ל"ג) ארוך השלים בארירה . אבל (יעקב) אבינו השלים בכרכה שנא' (ג'לג'סית כז) אורריך ארוך ומברכיך ברוך . מיכן סמכו כל הנביאים שיהו כוסכין דבריהם ומסיימין בדברי תנהובין : **פס' .** ויהר אף בלק . ועתה ברח לך וגו' . אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב וגו' . לעשות טובה . זה ברכה . או רעה . זו קללה . אמר בלא רצוני איני מברכס . אשר ידבר ה' אותו אדבר . רבי אליעזר אומר מלאך היה בפיו בלעם והוא היה מברך את ישראל : **פס' .** ועתה הנני הולך . כמו (ג'לג'סית כ"ט) ויאסף אל עמו . לכה איעצך . נתן לו עצת

ב"א"ר הר"א"ם  
 היינו מה שקבלו אנכי ה' אלטיך : (כה) ואומר אינו עיקר : ע"ס ו"ל ולו אינו עיקר כמו ויכו האחד את האחד גבי אשה התקועית ע"ס ג'רד"ק הכינוי טרס הכודעס (ד"ה לנכתב ויך ה' א"ח ח') והוא נוסף זכ"ן הכ"ה הכינוי טרס הכודעס : (כו) א"ר אלעזר וכו' . כל המאמר (סנהדרין ק"ה) : ע"ס : (כז) ביקש לאמר לא יהיה להם זיהים וכרמים כנ"ל . ח"ל כננות עלי נהר וכ"ה בסנהדרין ס"ס : (כח) לא יהיה ריחן נודף . היינו מעשיית המנוח (ר"ש"י ס"ס) : (כט) ארשב"ג אר"י וכו' . (סנהדרין ס"ס) : (ל) מכאן אמרו . (גדרים פ"א) והזהרו צנני עניים שמהם הנא הורה כנ"ל : (לא) אל מוציאם ממצרים כנ"ל . כי סכא כתיב מוציאם לשון יחיד ולעיל פרשה כ"ג פסוק כ"ג כתיב אל מוציאם וכו' גלסון רביס וע"י קאי דברי סמחנר יחדם גוי . ח' ע"כ כתיב מוציאם לשון יחיד : (ל"ג) ארוך השלים בארורה . (פסיקתא) יוד זיין  
 היינו



## פסיקתא פרשת בלק זמרתא

היאך להפיל את ישראל. אמר לי אלהיהם של אלו שונא זמה הוא והם מתאווים לכלי פשתן עשה להם קלעים והושיב בהם זונות שנאמר (כמדבר לא) הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם, ובשעה שישראל אוכל ושותה והולך לטייל בשוק של גוים הללו זקינה אומרת לו מה אתה מבקש אם אמר לה כלי פשתן זקינה אומרת לו בשוה, וילדה בבית אומרת לו בפחות וצנצנת של יין מונח אצלה ועדיין לא נאמר יין של גוים אמרה לו רצונך שתשתה כוס יין כיון ששתה ערב לו: והוא אומר לה השמע לי וכו' בסנהדרין בפרק כל ישראל יש להם חלק. (לג) אשר יעשה העם הזה: אמר רבי אבא בר כהנא כאלם שמקלל עצמו ותולה קללתו באחרים. ד"א אשר יעשה העם הזה. כשעתידין לבוא עם גוג ומגוג עם עשר מלכיות האמורין על ידי דוד שנא' (תהלים פג) כי הנה אויביך יהמיון (סס) גבל ועמון ועמלק - פלשת עם יושבי צור גם אשר גלוח עם היו זרוע לבני לוט מלה:

פס'. וישא משלו ויאמר. נאם שומע אמרי אל ויודע דעת עליון. שהיה יודע לבוין שעה שהקב"ה כועס בה. נופל על פניו וגלוי עינים. על העתידות:

פס'. אראנו. למלך המשיח. ולא עתה אשורנו ולא קרוב. זה אורך הגלות הזה הנמשך. ומה מהרה של הקב"ה תמני. מאה ותרתין מנין. ונושנתם שישבו ישראל בארץ קודם שגלו. ודבר שכתבו ולא עתה ולא קרוב לא כל שכן לכך נאמר (תנחומים) אם יתמהמה חכה לו כי בוא יבוא לא יאחר. דרך כוכב סיעקב (לד) תאנא משום רבנן שכוע שבן דוד בא בו שנה ראשונה אין בה מוזן כל צורכה. שנייה חצי רעב משתלחין. שלישית רעב גדול. ברביעית לא רעב ולא שובע. בחמישית שובע גדול. ויצמה כוכב מסורה והוא כוכבו של משיח והוא עושה - במסורה ט"ו יום ואם האריך הוא לטובתן של ישראל. ששית קולות ושמועות. השביעית מלחמות. ומוצאי שביעית יצפה למשיח ויתגאו בני-מערב ויבואו ויחזיקו מלכות בלא אפים ויבואו עד מצרים וישבו כל השבייה. ובימים ההם יקום מלך עז פנים על עם עניו ודל (דניאל יא) והוא מחזיק מלכות בחלקקות. ועל אותו הזמן אמר ישעיה (יט) לך עמי בוא בחדריך וגו'. אמרו חכמים רבי חייא צוה לדורו כשתשמעו שעמד מלך עז פנים לא תשבו שם שהוא גוזר כל מי שהוא אומר אחד הוא אלהי העברים יהרג. והוא אומר נהיה כולנו לשון אחד ואומה אחת והוא מבטל זמנים ומועדים ושבתות וראשי חדשים ומבטל תורה מישראל שנאמר (דניאל ז) ויסבר להשנייה זמנין ודת ויתיהבון בידיה עד עידן עידנין ופלג עידן. עידן שנה. עידנין תרתי. ופלג עידן חצי שנה. אמרו לו מרי להיכן ננצל אמר להם לגליל העליון שנאמר (יואל ג) כי בתר ציון ובירושלים תהיה פליטה. (עובדיה א) ובהר ציון תהיה פליטה והיה קדש. ומחץ פאתי מואב. אמר ר' חונא בשם ר' לוי מלמה שיהיו ישראל מקובצין בגליל העליון ויצפה עליהם שם משיח בן יוסף מתוך הגליל והם עולים משם וכל ישראל עמו לירושלים לקיים מה שנא' (דניאל יא) ובני פריצי עמך ינשאו להעמיד חזון ונכשלו. והוא עולה ובונה את בית המקדש ומקריב קרבנות והאש יורדת מן השמים והוא מוחץ כל הכנענים. ויבא על ארץ מואב והורג את הציה והשאר שובה אותה בשבייה ומעלים לו מס ועושה באחרונה שלום עם מואב שנאמר (ירמיה מט) ושבת את שבות מואב וישבו ארבעים שנה לבטח אוכלים ושותים ובני נכר אכריכם וכורמיכם. וקרקר כל בני שת. שהוא מקרקר כל הכנענים שנקראים בשת. שנאמר (נחמיה ד) כי שת לי אלהים זרע אחר. ואחר כל כל זאת שומע גוג ומגוג ועולה עליהם שנאמר (תהלים כ) יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו. והוא נכנס והורג אותו בחוצות ירושלים שנא' (דניאל יב) והיתה עת צרה וישראל רואים כך ואומרים אבד משיח מסנו ושוב לא ישוב משיח אחר וסופדים עליו ארבע משפחות שנאמר (זכריה יב) וספדה הארץ משפחות משפחות לבד משפחת בית דוד לבד. והקב"ה יוצא ונלחם עם שנאמר (סס) ויצא ה' ונלחם בגוים

ב א ו ר ה ר א " ס  
 פינו בלעם כחול ארור אבל יחק וכו' כ"ל ומלח יעקב מ"ס: (לג) אשר יעשה העם הזה לעמך.  
 לעם זה מנעיה ליה למימר, אמר ראש"כ כאלם שמולה וכו' כ"ל: (לד) הנא משום רבנן. בסנהדרין

# פסיקתא פרשת בלק זמרתא קל

ההם וההרים ימושו והנבעות תמוטנה והר הזתים יבקע מחציו. והקב"ה יורד עליו וישאל נסים ונמלטים שנא' (זכריה יב) ונפתם גיא הריו. (סג) וזאת תהיה המנפה. וישאל נולים אחרי כן לסדברי אנמות לרעות במלוחים שרשי רתמים מ"ה ימים וענני כבוד מקיפין אותם ושם ישראל יהו נחבאים. וכל מי שיש בלבו הרחור רע על הקב"ה העננים משליכין אותו והכנענים הורגין אותו. ומישראל הרבת יצאו אל הכנענים ואותם לא יהיה להם חלק עם ישראל לעולם הבא אבל אותם העתידים להתענות במלוחים מ"ה ימים ולקץ מ"ה ימים בת קול אומרת להם רדו לבבל שנאמר (מ"ה ד) ובאת עד בבל שם תנצלי. ובת קול מפוצצת שנית לכו לאדום ועשו שם נקמתי שנאמר (יחזקאל כה) ונתתי נקמתי באדום ביד עמי ישראל וישאל באין לרומי ובת קול יוצאה שלישיית עשו בה כאשר עשה יהושע ביריחו והם סובבים את העיר ותוקעים בשופרות ובפעם השביעית מריעים תרועה (זכריה ו) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ונפלה חומת העיר והם נכנסים בתוכה ומוצאין את בתוריה מתים ברהובותיה שנא' (יחזקאל מט) לכן [יפלו] בחוריה ברהובותיה וגו'. ואחרי כן הם קובצין את כל שללה וישאל מבקשין את אלהיהן וזאת דוד מלכם ומיד נגלה עליהם מלך המשיח והוא אומר להם אני הוא מלך המשיח שהייתם מהכים והוא אומר להם שאו את הכסף ואת הזהב והח נושאים אותו ועולים שנא' (ישעי' ס) שפעת גמלים תכסך. ובת קול רביעית יוצאה ואומרת (סג ג) קול קורא במדבר. ובת קול חמישית אומרת (סג לט) לא יהיה שם אריה ובת קול ששית אומרת (סג מא) אתן במדבר ארז שמה והדם. ובת קול שביעית מכרות (סג מ) נחמו נחמו עמי ואלהיו מבשר לישראל (סג נג) מלך אלהיך ובת קול שמינית מכרות ואומרת (סג מ) דברו על לב ירושלים. בת קול תשיעית אומרת (סג נז) פתחו שערים ויבוא גוי צדיק. ובת קול עשירית אומרת (סג נח) שאו שערים ראשיכם. ויחיו המתים שנאמר (ישעי' לו) יחיו מתים נבלתי יקומו. ואז יתקבצו הגליות שנאמר (סג) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול. ואז יתקיים דרך כוכב מיעקב. וכן יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שיתקיים פסוק זה (סג יא) ונשא נם לגוים ואסף נדתי ישראל וגו' בימינו ובימי כל ישראל.

**פס'.** והיה אדום ירשה. (לכ) והיה ירשה. שהיה אויבו מחיי יעקב אבינו דכתיב (נחל' כז) וישמם עשו את יעקב הוא אויבם במדבר (סמות יז) ויבא עמלק וילחם עם ישראל כרפידים. הוא אויבם בגלות הראשון שנא' (עזרי' א) ואל תעמוד על הפרק זה היה בבית שני שנאמר (הכל' קג) זכור ה' לבני אדום את יום ירושלים והוא היה אויבם בגלות שנאמר (דניאל ז) ויכבר להשנייה זמנין ודת. לכך נאמר והיה אדום ירשה והיה ירשה. שני פעמים על רוע מעלליהם. וישאל עושה חיל:

**פס'.** וירד מיעקב. זה כוכבו של יעקב. והאביד שריד מעיר של. אדום:

**פס'.** וירא את עמלק וישא משלו. ראש שבא להלחם היה עמלק:

**פס'.** וירא את הקיני. אמר לו בלעם ליתרו קני והלא עמנו היית באותה עצה מי הושיבך אצל איתני עולם כי אם יהיה לבער קין כלומר כי גם הם לא ינצלו ואם אלו לוקין כל שכין אשור עד מה אשור תשכך. כלומר עד מתי תשבו לבטח:

**פס'.** וישא משלו ויאמר אוי סי יחיה משומו אל. (לז) א"ר יוחנן אוי לאומה שתמצא בשעה שהקב"ה עושה פדיון לבניו מי מטיל כסותו בין לביא ללביאה בשעת שנוקקין זה לזה:

**פס'.** וצים מיד כתיים. אניות יבואו ממקום כתיב וענו אשור וענו עבר. עד אשור מקמל קמלי. סיכין ואילך שעבודי משעבדי וגם הוא עדי אבד. כתיים. מבני יון שנאמר (נחל' י) ובני יון אלישה ותרשיש כתיים ודודגים:

**פס'.** ויקם בלעם וילך וגו'. פס'. וישב ישראל בשטים. בלק וכל בני פלמורין שלו לקחו עצה אחרו אין לנו מה לעשות אלא עצתו של בלעם. (לז) בלעם [א] בלעם [א] כסודרין ק"ס דת' נל"א ע"ס לט"י או נל"ט ע"ס נכסודרין

באור הרא"ם  
ל"ז כונא. תחילה מחמר זה כסודרין נכ"ס: (לכ) והיה ירשה. שער אויבו מהי יעקב וכו' כ"ל: (לז) א"ר יוחנן אוי לאומה כו' (סנסדרין קי) ע"ס: (לז) בלעם שבלעם בעצת

## פסיקתא פרשת בלק זוטרתא

בעצתו. בלק שבא ללוק דמן של ישראל. כתוב אחד אומר (יהושע כד) ויילחם עם ישראל. וכתוב אחד אומר (שופטים יא) ואם נלחם נלחם בם. אלא שבא ללחם ולא נלחם. מיד הלכו והפקירו את בנותיהם ככל דברי רבותינו שאמר בענין הזכות למעלה לכך נאמר וישב ישראל בשמים ויחל העם לזנות אל בנות מואב. ואומר (צמדנכ לא) הן הנה היו לבני ישראל וגומר. והלא ממדין הביאום אלא מלמד שמדין ומואב היו בזו העצה שנתן בלעם כדי להכשיל את ישראל שכיון שראו ישראל שלא היה כח לבלעם לקללם מיד נתנאלו בעריות ונפלו מהם עשרים וארבעה אלף. בשמים. שנתעסקו בדבר של שטות. וכן הוא אומר (ספ"ו) נואף אשה חסר לב וגו'. ד"א וישב ישראל בשמים. (לח) בכל מקום שנאמר ישיבה אינה אלא לשון צרה. בקין נאמה (נלאסית ד) ויצא קין מלפני ה' וישב בארץ נוד. (ס"ט לו) וישב יעקב. נמכר יוסף. (ס"ט) וישבו לאכל לחם. וימכרו את יוסף. (שמות לב) וישב העם לאכל ושתה וגומר. וישב ישראל בשמים. ויהיו המתים. ויחל העם לזנות אל בנות מואב. נעשו חולין מקדושתן. באל בנות מואב. כי שמים בעבר הירדן מערבות מואב. כי מדבר שימון הוא למערב ארץ מואב סמוך לירדן כדרך יום:

**פס'** ותקראנה לעם. תניא אמר רבי שמעון בן אלעזר. ישראל שבהוצה לארץ. עובדי ע"ז במהרה כיצד כנעני שעשה משה לבנו ווימן היהודים שבעירו אע"פ שאוכלין ושותין משלהן ושמש שלהן עומד ומשקה אותם כאלו אכלו מזבחי מתים (לט) שנאמר (ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים). אימא עד דאכיל אם כן לימא קרא ואכלת. מאי וקרא לך. משעת קריאתה. ויאכל העם וישתחו לאלהיהן. שכיון ששתה מיין העמוני שהוא יפה והוא מפתה את הנוף לזנות היה אומר לה השמע לי והיא מוציאה ע"ז מחיקה ואומרת לו השתהוה לזה ואני נשמעת לך. **פס'** ויצמד ישראל לבעל פעור. מתחלה היו נכנסין בצניעות ואחר כך התחילו ליכנס זונות. זונות צמודין כענין צמד בקר. ד"א ויצמד. כצמיד על היד לבעל פעור ע"ז היתה שהיו אוכלין ושותין לפניה ואחר כך פוערים עצמם שם. זו היא שאמרו חכמים הזורק אבן למקולים זו היא עבודתו. הפוער עצמו לבעל פעור זו היא עבודתו. תנו רבנן (מ) מעשה בסרבטא יהודי היה שהשכיר חמורו לכנענית אחת. כיון שהגיעה לפעור אמרה לו המתן עד שאבנס ואצא. לאחר שיצאת נכנס גם הוא ופיעד בפניו. וקנת בחוטמו והיו כומרין מקלסין אותו. ואומרין מעולם לא היה אדם שעבד לזה כך. אמר רב יהודה אמר רב מעשה בכנענית אחת שהלתה ואמרה אם תעסוד מחליה תלך ותעבוד לכל עבודה זרה שבעולם כיון שהגיעה לפעור שאלה לכומרין במה עובדין זה אמרו לה אוכלין תרדין ושותין שבר ומתריזין בפניו אמרה מוטב תחזור לחליה ולא תעבוד ע"ז בכך אבל ישראל ויצמד ישראל לבעל פעור ויהר אף ה' בישראל: **פס'** ויאמר ה' אל משה קח את כל ראשי העם והוקע אותם. אם העם חטאו ראשי העם מה חטאו אלא אמר להם הקב"ה חלוק להם בתי דינין הרבה כדי שישבו חרון אף ה' והוקע אותם. לה' ומנין שהוקעה בתליה שנאמר (ס"ג כ"א) והוקענום לה' בבקעת שאול. נגד השמש. מיכן שאין דינין דיני נפשות בלילה. נגד השמש על פי עדים. וכן הוא אומר (שמות כג) אם זרחה השמש אם עינא דשהדיא. ד"א נגד השמש שלא יבוא עליהם השמש וכן הוא [אומר] (ס"ג כ"א) לא תלין נבלתו על העץ. ד"א נגד השמש כל שענן מסתלק ממנו והשמש זורח עליו:

**פס'** ויאמר משה אל שופטי ישראל. בא לו שבטו של שמעון אצל זמרי בן סלוא אמרו לו הם נידונין הריגה ואתה יושב ושותק עמד וכנס כ"ד אלף משבטו של שמעון הלך לו אצל כוזבי בת צור אמר לה השמע לי אמר לו איני נשמעת אלא לאדם גדול שהוא כמות אבא. אמר לה אף אנני נשיא שבט ולא עוד אלא שבט שלי גדול משבטו של משה שהוא שני לבטן. ושבטו של משה שלישי לבטן מיד נשמעה לו

באור הרא"ם

כ"ל: (לח) בכל מקום שנאמר ישיבה כו'. אינו אלא לסון נער כ"ל: (לט) שנאמר וקרא לך ואכלת מזמנו כ"ל וע"ז קאי הקושיא ואימא עד דאכיל: (מ) מעשה בסרבטא כו'. סלס בסנסדרין כ"ל



**פסיקתא פרשת בלק זמרתא קלא**

שנאמר והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו אחזה בבלודיתה והעבירה באמצע כל ישראל. בא לו אצל משה אמר לו בן עמרם זו סותרת או אמורה ואם תאמר אמורה בת יתרו מי התירה לך שהיא בת כהן מדין. באותה שעה נתעלמה הלכה ממשה רבינו שנאמר והמה בוכים פתח אהל מועד התחילו הכל גועים בכביה:

**פס'** וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן. מה ראה ראה מעשה ונזכר הלכה. הבעל ארמית קנאין פוגעין בו. ד"א ראה שאין אחד מהן עומד לקנא לשם. אמר אין כאן אדם שיהרוג ויהרג. איה (נלמסי' מט) גור אריה יהודה. איה (סס) דן גור אריה. איה (סס) בנימין זאב יטרף. אלא כיון שראה שהכל שותקין מיד. עמד פינחס ופנה שאין אדם חס על כבוד קונו ועמד הוא לקנא. בן אלעזר בן אהרן הכהן. צדיק בן צדיק. (בן צדיק) ד"א וירא פינחס אמר ראובן חשוד בדבר לא דנו ולא מעידו שנאמר (סס לה) וישכב את בלהה. (מח) שמעון כולו מחויב. אין הדבר תלוי אלא בלוי. אמר לו למשה אחי אבי אבא לא כך למדתנו הבעל ארמית קנאין פוגעין בו. אמר לו קוריאנא דאיגרתא ליהוי פרוונקא. מיד ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו. קם מתוך סנהדרין של משה ויקח רומח בידו שמש את הרומח והניחו באפונדתו והיה נסמך והולך על מקלו. אמרו לו לפינחס להיכן אתה הולך. אמר להם ומי גדול לנו משמעון אמרו הניחו לו. גם הוא לעשות צרכיו נכנס התירו פרושים את הדבר:

**פס'** ויבא אחר איש ישראל אל הקבה. היה הולך ובא אחר זמרי אל הקבה. וידקק את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה. במקום התורף נתכוון. בוא וראה הנם האחד שאילולי צוהו היו באין והורגין את פינחס. והשני שלא פירשו זה מזה. השלישי שכוון בזכרותו של איש ובנקבותה של אשה שהיתה זכרותו של זמרי נראית בתוך הקבה והכל רואין ומאמינין. הרביעי שנתארך הברזל כדי שידקור את שניהם. החמישי נתן כח בזרועו של פנחס להנביא את שניהם. הששי נתן כח בעץ לסבול. השביעי שלא נשמטו מן הרומח להראות את קלונם לכל. השמיני שהפכם המלאך כדרךם ונמצא האיש למעלה והאשה למטה. התשיעי שלא הטיפו דם שלא יטמא פנחס הכהן. העשירי שלא מתו עד שהוציאם מן האהל. שלא יטמא פינחס בתוך האהל. אחד עשר שהגביה המלאך את המשקוף כדי שיצאו שניהם כשהוא נושאן על כתיפיו. שנים עשר שכיון שיצא התחיל הנגף מחבל בעם כדי שלא יקומו על פינחס. בא וחכטם לפני הקב"ה אמר לפניו רבונו של עולם על אלה יפלו ארבעה ועשרים אלף מישראל מיד עמד בתפלה שנאמר (תהלים קו) ויעמד פינחס ויפלל ותעצר חמגפה ותחשב לו לצדקה לדור ודור עד עולם:

**פינחס בן אלעזר**

כתוב טוב ארך אפים מנבור ומושל ברוחו מלוכד עיר: (מסלי סו)

**טוב** ארך אפים זה פינחס בן אלעזר שראה ואמר (סס כה) אין חכמה ואין עצה ואין תבונה לנגד ה'. ועמד וקנא לשם והאריך אפו עד שהגיע אצל הקב"ה שאילולי היה צועק ומחרף ואומר ראו הרשע מה עשה. מיד היו עומדין עליו שבטו של שמעון. אלא האריך אפו עד שהגיע אצל הקב"ה לכך נאמר טוב אפים מנבור. שהמתין לזמרי עד שתשש כחו עד שנעשה כביצה. מוזרת מרוב בעילות שבעל אותה והיא היתה כעריבה מלאה מים. מלוכד עיר. שהלוכד עיר אם היא לו אינה לבנו. לבנו אינה לבן בנו. אבל פינחס זכה לו ולדורותיו עד כוף כל הדורות שנאמר והיתה לו ולזרעו אחריו. וידבר ה' אל משה לאמר. (לבני) [מעל בני] ישראל [וגו'] שהיו מרגנין אחר פינחס אומרים. ראיתם בן פוטי זה יהרוג נשיא שבט מישראל. בן שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז כמאן דאמר (שמות ו') ואלעזר בן אהרן לקח לו סבנות פוטיאל. אמרו סבנות יתרו היתה. כיון שראה הקב"ה שהיו מולולין אותו התחיל ליחסו פינחס בן

באור הרא"ם : שמעון כולו מחויב. כי כולם פרט בעניניה :